

Šumarski list.

Br. 7. i 8. U ZAGREBU, 1. srpnja 1885. God. IX.

Objava.

Ovogodišnja, po broju IX. glavna skupština hrv.-slav. šumarskoga društva, koja je bila na dan 29. i 30. lipnja o. g. urečena u Novu Gradišku, odgadja se ovime uslied zaključka upravljajućega odbora zbog nepredvidjenih okolnosti i zaprieka na neizviestno vrieme.

Zagreb, 15. lipnja 1885.

Predsjedništvo.

I z v j e š ć e

društvenoga tajnika na ime upravljajućega odbora hrv.-slav. šumarskoga društva za IX. glavnu skupštinu o društvenom djelovanju godine 1885.

Čast je podpisanomu tajniku hrv.-slav. šumarskoga društva na ime upravljajućega odbora podnieti IX. glavnoj skupštini sliedeće godišnje izvješće o djelovanju i nastojanju upravljajućega odbora, oko unapredjivanja našega društva.

Prem nije nego samo 8 mjeseci razdobja od VIII. glavne skupštine koja se je dne 26. listopada u glavnom gradu Zagrebu sastala, ipak možemo potpunom zadovoljštinom konstatovati, da je i u tom kratkom razdobju naše društvo u onom djelokrugu, koji mu je uslied svojih novih po visokoj kr. zemaljskoj vladi odobrenih pravila osiguran, dosta unapredjeno.

Kad se ogledamo ponajprvo na rad upravljajućega odbora za to razdobje, bilježimo 6 držanih odborskih sjednica i to: dne 7. studenoga 1884.; 2. prosinca 1884.; 14. ožujka, 16. travnja, 18. svibnja i 15. lipnja 1885. Izim toga sastali su se još pododbori po potrebi i mogućnosti.

Iz rada upravljajućega odbora bilježimo kao važnije.

U smislu §. 13. društvenih pravila izabrao je upravljajući odbor iz svoje sredine odbornika, županijskoga nadšumara g. Frana Kesterčanka za urednika društvenoga organa „Šumarski list“ koj naš list jur 5. godinu uredjuje.

Upravljaajući odbor najmio je novu društvenu prostoriju u Preradovićevoj ulici br. 25 u I. katu.

Da se našim društvenim članovom što veća korist po društvo pruža, zaključio je upravljaajući odbor, početkom ove godine društveni organ „Šumarski list“ kao mjesečnik izdati, dočim je od zasnuća društva g. 1876. do g. 1880. samo 4 put, zatim sa godinom 1881. počam do svršetka godine 1884, 6 put na godinu izdan bio.

Uredjena bijaše tarifa za obznane oglase i ine objave koje se žele uvrstiti u „Šumarski list.“

Ustanovljene bijahu nagrade za suradnike „Šum. lista.“

Upravljaajući odbor, pojačan odborskim zamjenikom nadšumarom slunjske imovne občine g. Dragutinom Laxarom, sastavio je obširno obrazloženje k „nacrtu novoga šumskoga zakona za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju“, kako ga je odbor poslije VII. glavne skupštine konačno redigovao; nacrt i njegovo obrazloženje štampano je oblikom brošure na 5 štampanih araka, koja je podnešena konačno u 10 primjerakah vis. kr. zemaljskoj vladi; a 80 primjerakah visokomu saboru. Time je veći literarni rad društva konačnoj svrsi priveden, a povratak troška oko toga rada ša 108 for. 82 nvč. a. vr. zamoljen je od visoke kr. zem. vlade.

Predstavka na visoku kr. zem. vladu da se upravljajećemu odboru dostave sve naredbe, okružnice, natječaji, oglasi i imenovanja tičuća se šumske struke u svrhu shodnoga uvrščivanja u „Šumarski list.“

Predstavka na visoku kr. zem. vladu da se kod imenovanja kulturnih viećnika što više obzir uzme na šumarsku toli važnu narodno - gospodarstvenu granu u nas.

Predstavka na visoku kr. zem. vladu, da se sbirka zakona i naredaba odnosećih se na naše šumarstvo i na lov po istoj ili uz odštetu troškova po ovom upravljajećem odboru u slici svežića izda.

Predstavka na visoku kr. zem. vladu, kojom se zaključak glavne skupštine hrv.-slav. gospodarskoga društva od 10. prosinca 1884. tičuć se povišenja subvencije za pošumljenje hrvatskoga Krasa od 2000 for. na godišnjih 10.000 for. što kriepčije podupire.

Zaključak, da se ovogodišnja po broju IX. glavna skupština sa poučnom exkurzijom drži dne 29. i 30. lipnja u Novoj Gradiški.

Upravljaajući odbor spominje 60-godišnjicu za našu struku velezaslužnoga i čuvenoga hrvatskoga šumara Adolfa Danhelovskoga u broju VI. „Šumarskoga lista“ sa slikom i kratkom životopisnom crtom.

Napokon je upravljaajući odbor kao takav po svom I. podpredsjedniku M. Vrbaniću, odborniku F. Kesterčanku i tajniku dr. V. Köröskényiu sudjelovao kod svečanosti, koju priredi gradjanstvo glavnoga nam grada Zagreba dne 8., 9., 10. studenoga prigodom boravka hrvatskoga mecena biskupa sriemskoga i bosanskoga Josipa Juraja Strossmajera i svečane predaje Strossmajerove galerije slika na jugoslavensku akademiju.

1985) Usljed zaključka iz VIII. gl. skupštine sastao se je pododbor sastojeci iz društvenoga predsjednika g. M. Dursta i tajnika dr. V. Köröskényia, sbog predstavlke koja se je imala odpremiti na vis. kr. zem. vladu sbog šum. šteta, pa si je namaknuo potrebiti materijal od više šumskih ureda; nu, vis. kr. zem. vlada saznavši iz našega društvenoga i inih domaćih listova te okolnosti, odredi tomu shodna pa je tako naumljena predstavka suvišnom postala.

Predsjedništvo pako odpremilo je 90 tvrdkam, koje se bave sa proizvajanjem raznoga obrtnoga drva u hrvatskih šumah, koje dakle stoje u uzanom odnošaju sa našom strukom, pozive, da iste kao utemeljitelji stupe u užiji savez sa našim društvom. Do sada odazvaše se najvećom pripravnosću, položiv utemeljiteljnu svotu sa 100 for. a. vr., što radostno ovdje napominjemo, sljedeće:

Visokorodjena gospoja Fana pl. Ghyczy, vlastelinka Čabarska u Hrvatskoj.

Gospodin Aleksander pl. Weiss u Zagrebu.

Slavna hrvatska eskomptna banka u Zagrebu.

Slavna komercijalna banka u Zagrebu.

Gg. Vidmar i Rogić u Senju.

Gg. Pierre i Perin u Zagrebu.

G. Stipe Švrljuga u Fužini.

G. Antun Bačić u Rieci.

G. Valentin i družba u Barču u Ugarskoj.

G. Krista Hermann u Beču.

G. Nikola Šipuš u Sisku.

G. Josip Steiner u Barču.

G. Fran vitez Olivier u Senju.

G. Fran Gamiršeg u Mitrovici.

Ovako ima naše društvo s onimi, koje je jur lanjsko godišnje izvješće kao utemeljitelje nabrojilo do sad 20 i jednoga utemeljitelja, a sigurne je nade u nas, da će još tečajem ove godine ostale tvrdke, na koje bje poziv razpačan, drage volje prijanjati uz društvo, a time i uz struku kojom su iste firme toli dobrahno u svezi.

Časopise drži društvo ove godine što uz gotov novac što uz zamienu:

Gospodarski list i seljak. Pčela. Allgem. Forst- und Jagdzeitung. Deutsche Jagdzeitung. Handelsblatt für Jagderzeugnisse. Oesterr. Forstzeitung. Tharandter forstliches Jahrbuch. Oesterreichische Monatschrift für Forstwesen. Centralblatt des gesammten Forstwesens. Mittheilungen des krainerisch - küstenländischen Forstvereins. Forstliches Centralblatt. Mesečník. Časopis hrv. arhitektah. Težak. Gospodarski poučnik. Slavonski gospodar. Svetlo. Narodne novine. Obćinar. U gotovom novcu stoje časopisi ove godine 55 for. 55 nvč. a. vr.

Društveni tajnik uredjuje uprav sada društvenu knjižnicu i slaže našastar o društvenoj imovini; kad bude posao dovršen, objelodaniti će se katalog knjiga i našastar u društvenom organu, svim članovom znanja radi.

U društvo pristupilo je prvim siečnjem ove godine 14 jur iztaknutih utemeljitelja, zatim 22 člana I. razreda i 101 član II. razreda; ukupno dakle 137 članova.

Odbiv početkom ove godine izstupivše i umrvše članove broji naše društvo :

9 začasnih članova,	prema lanjskim	9	dakle ni više ni manje;
21 utemeljiteljnoga člana,	" "	7	" za 14 više;
26 podupirajućih članova,	" "	21	" za 5 više;
206 I. razreda članova,	" "	196	" za 10 više;
257 II. razreda članova,	" "	197	" za 60 više;
519 svega ukupno članova,	prema lanjskim	430	dakle za 89 više.

Društvo ima dakle od prošle godine 89 članova više.

Dne 3. lipnja umre u Regensburgu u Bavarskoj nj. prejasnost knez Maria Lamoral Thurn-Taxis u 24. godini dobe svoje, vlasnik dobra Čiče, Grobnika i Lokva, pod čiji protektorat se je društvo kod svoga zasnuća, godine 1876. stavilo bilo. Slava mu!

Nemila smrt nam pokosi člana: Dragutina Broučka, kr. šumara; Milana Crnkovića, šumara; Milivoja Aleksića, lugara; Dane Rakića, lugara i Matu Matasovića, lugara. Slava im!

Društveni organ „Šumarski list“ koj od 1. siečnja 12 put na godinu i to svaki mjesec na prvoga izlazi, štampa se u 600 primjeraka; za 100 više od prošle godine i razpača se:

na preuzvišenoga bana	na 11 časopisa
" visoku kr. zemaljsku vladu	" 2 djačka društva
(g. savjetniku M. Halperu)	" 1 slušatelja šumarstva
" 9 začasne članove	" 4 strukovne škole
" 21 utemeljitelja	" 4 šumarije brod. im. obćine
" 26 podupirajuće članove	" 3 znanstvena društva
" 206 I. razreda članove	" 2 gospodarska društva
" 257 II. razreda članove	" 5 šumarska društva

ukupno 553

Od ostatka ide redovito 12 primjeraka u društvenu knjižnicu.

List razpača se u Njemačku	u 4 primjerka
" " " " Srbiju	" 14 "
" " " " Bosnu	" 4 "
" " " " Cislajtaniju	" 32 "
" " " " Hrvatskoj	" 495 "
Ukupno	553.

(od toga 14 u Dalmaciju)

Upravljaajući odbor, kako do sad, tako i ove godine podnaša po predsjedničtvu sastavljeni zaključni račun o blagajničkom rukovanju našega društva za upravnu godinu 1884. kako sliedi:

Zaključni račun

o blagajničkom rukovanju hrv.-slav. šumarskoga društva za upravnu godinu 1884. kako će ga predsjedništvo ljetosnoj po broju IX. glavnoj skupštini predložiti.

P r i h o d

Tekući broj	P o i m e n e e	Pojedinice preliminirano for.	U istinu primljeno	
			for.	nč.
1	Kamati od utemeljiteljnih svota	—	—	—
2	Društveni prinos od podupirajućih članova	—	430	—
3	„ „ od članova I. razreda	1367	804	—
4	„ „ od članova II. razreda	—	482	—
5	Za društvene diplome	25	92	—
6	Na pristupnini novih članova	100	92	—
7	Na uvrstbini od oglasâ u „Šumarski list“	30	4	—
8	Vanredni prihod, prodane knjige, ormar i hektograf	—	31	70
9	Pokloni	—	—	—
10	Gotovina u blagajni koncem g. 1883.	128	—	—
11	Pripomoć od visoke kr. zemaljske vlade	—	400	—
12	Povraćena poštarina	—	6	20
Svota		1650	2341	90

skontriranimi svotami po odboru dne 20. travnja 1885. koje se svote točno slažu sa

odbiv razhod 2080 for. 4 nvč.

od prihoda . 2341 „ 90 „

je dakle blagajnički ostatak . 261 for. 86 nvč.,

od tud u smislu pravila 25% u pripomoćnu zakladu . . . 65 for. 46 nvč.

zatim u smislu zaključka VIII. gl. skupštine u utem. gl. . 100 „ — „

ukupno . . 165 for. 46 nvč.

pa sada ovih 165 for. 46 nvč. odbiv od 261 for. 86 nvč. ostane razpoloživo koncem god. 1884. svota sa 96 for. 22 nvč. kojoj glav. skupština neka izvoli opredjeljenje naći; nu odbor drži da se taj ostatak zaokruži na 100 for. i da se u društvenu utemeljiteljnu glavniciu uloži.

R a z h o d

Tekući broj	P o i m e n e e	Pojedinice preliminarno	U istinu izdano	
		for.	for.	nč.
1	Za tisak društvenoga časopisa	700	759	7
2	Za odpremu časopisa i vez	60	60	23
3	Nagrada uredniku	200	200	—
4	Nagrada tajniku	200	200	—
5	Stanarina, razsvieta, ogriev i služnik	200	206	—
6	Poštarina, biljege, tovarni listovi i tiskalice	60	42	—
7	Pisaće stvari i prepisivanje	50	40	19
8	Podpora lugarskomu šum. Mili Bakariću	—	10	—
9	Za strukovne knjige, sbirke, časopise i vezanje istih	60	71	82
10	Nagrada suradnikom „Šum. lista“	200	66	—
11	Trošak prigodom glavne skupštine	50	12	—
12	Nabava novoga pokućstva	40	56	50
13	Selitbeni troškovi	—	10	50
14	Za tiskanje novih društvenih pravila, 1000 kom.	—	32	50
15	Novi urešeni naslov na „Šumarski list“	—	34	23
16	500 komadâ novih društvenih diploma	109	235	—
17	Nova godina	15	16	—
18	Vienac	—	3	—
19	Planinskomu društvu utemeljiteljna svota	—	25	—
20	Poslužniku	36	—	—
Svota		2000	2080	04

Zatim predlaže upravljajući odbor slavnoj glavnoj skupštini, po dosadašnjem iskustvu sastavljeni proračun za buduću upravnu godinu, naime za god. 1886. na shodno pretresivanje, pa će k pojedinim stavkama svoje ustmeno obrazloženje kod razpravljajanja istih pridonieti.

Proračun

o potrebi i pokriću potrebe hrv.-slav. šumarskoga društva za upravnu godinu 1886. kako će ga upravljajući odbor predložiti IX. glavnoj skupštini obrđžavat se imajućoj 28. i 29. lipnja 1885. u Novoj Gradiški.

Tekući broj	P r e d m e t	1886.	Bilo predloženo za 1885.	Uspjeh 1884.	Opazka
		for.	for.	for.	
	Potreba: (Razhod).				
1	Društvenomu tajniku nagrada za tajnikovanje	200	200	200 —	
2	Uredniku lista nagrada za društveni mjesečnik i korekturu .	320	320	200 —	
3	Stanarina za društvene prostorije	150	300	206 —	
4	Ogriev i razsvieta (u slučaju čitanja i sastanka)	25	—	—	
5	Nagrada suradnikom lista . . .	300	300	66 —	
6	Za tisak društvenoga mjesečnika, po prilici 50 štampanih araka	1200	1000	759. ⁰⁷	
7	Za broširanje i poštovnu odpremu lista (75 fr. + 75 fr.) . . .	150	150	60. ²³	
8	Nagrada društvenomu poslužniku	36	36	—	
9	Poštarina, biljege, tovarni listovi za diplome, tiskalice i t. d. .	50	50	42. ¹⁹	
10	Za pisaće stvari	50	50	40. —	
11	Troškovi prigodom gl. skupštine	100	100	12. —	
12	Nova godina podvorniku i dvicama listonošam	15	15	16. —	
13	Časopisi	50	—	71. ⁸²	za god. 1884. i knjige
14	Za nabavu pokućstva	—	80	56. ⁵⁰	
15	Knjige	50	—	—	
16	Selitbeni troškovi	—	9	10. ⁵⁰	
17	Pisar	120	120	—	
18	Vanredni troškovi	33	10	339. ⁷³	za god. 1884. pod tek. br. 18. podmi reno je:
	Ukupno	2849	2740	2.080. ⁰⁴	za nova drž. pravila . 82.50 » novi naslov lista . 34.23 » nove drž. diplome . 235. — » vienac 3. — na podpori 10. — planinskomu društvu temeljena svota . 25. — Kao u stupcu . 339.73

Tekući broj	P r e d m e t	for.	Opazka
	Pokriće: (Prihod).		
1	Članarina, na temelju ovogodišnjega broja članova i to:		
	a) 21 utemeljitelj po 5 for. kamati glavnice	105	
	b) 26 podupirajućih članova	430	
	c) 206 članova I. razreda po 5 for. . . .	1030	
	d) 257 „ II. „ po 2 for. . . .	514	2079
2	Od 30 novih utemeljiteljnih članova, kamati od položene glavnice sa 3000 fr., pet po sto, čini	150	
3	Od 10 novih članova I. razreda po 5 for. . .	50	
4	Od 20 „ „ II. „ po 2 for. . . .	40	
5	Pristupnina od tih 30 novih članova pod br. 3 i 4	30	
6	Za društvene diplome od tih 30 novih članova .	30	
7	Podpora od visoke kr. zemaljske vlade	400	
8	Za oglase (privatne, državne, investicionalne .	70	
	Ukupno	2849	

Dano iz odborske sjednice držane u Zagrebu 15. lipnja 1885.

Predsjednik:
Milan Durst.

Tajnik:
Dr. V. Köröskényi.

Dano iz odborske sjednice držane u Zagrebu 15. lipnja 1885.

Predsjednik:
Milan Dürst.

Tajnik:
Dr. V. Köröskényi.

Sravniv ovaj proračun potrebe i pokrića za upravnu godinu 1886. sa efektivnim razhodom i prihodom godine 1884. na strani 293. i 294. vidimo, da je društvena potreba za 769 for. veća, a društveni prihod da je za 508 for. veći. Veća društvena potreba (769 for.) dolazi od tud što se od nove godine „Šumarski list“ svaki mjesec izdaje, dočim se je prošle godine samo svaki drugi mjesec štampao; a veći prihod (508 for.) dolazi od većega broja članova.

Nadalje se vidi iz toga proračuna, da je podpora, koju društvo od visoke kr. zem. vlade od godine 1884. uživa, i za godinu 1886. u kombinaciju uzeta.

Što se tiče društvenih zaklada izvješćuje se:

1. Da je u utemeljiteljnu zakladu od 21 člana do sad uplaćeno 1970 fr. a. vr., koja je svota uložena kod prve hrv. štedionice u Zagrebu na knj. br. 50061.
2. Da je u pripomoćnu zakladu do sad unišilo 1450 for. 93 nvč. a. vr. i ta je svota na knjižicu br. 49754 koristno uložena.

Ovdje priobćujemo radostan pojav, da se je šumarnik dobra Kutjevo g. Mio Radošević pripravnim izjavio, gledom na veleplemenitu svrhu te zaklade, do 31. prosinca t. g. nju sa svoje strane za 100 for. a. vr. povećati. Živio Radošević! Vivat sequens!

Time zaključujem izvješće o djelovanju i razvitku društva tečajem godine 1885. i molim sl. skupštinu da ga izvoli na znanje uzeti.

U Zagrebu, 1. srpnja 1885.

Dr. V. Köröskényi.

Jedna o novčanoj vrijednosti šumske paše.

Piše Gustav Pausa, nadšumar.

May u Weyenstephan - u* načinio je pokus sa dvie krave „Algauske“ pasmine, koje su imale ukupno 1722 funta (à 500 gr.) žive težine, na to, koliko mogu pod raznom temperaturom požderati siena do sitosti.

U tu svrhu smještene su bile te krave u štali, koja bijaše uređjena za kurenje, te su tamo hranjene po volji do sitosti, u razdobju od 10 do 10 dana, pod temperaturom od 4 do 15° R.

Pokus taj pokaza, da su te krave potrošile kod temperature od:

4°	za deset dana	503 funti siena
10°	„ „ „	510 „ „
12°	„ „ „	508 „ „
15°	„ „ „	506 „ „

Iz toga se izračunala potreba hrane, za svakih 100 funti (50 kgr.) žive težine, na dan sa 2.92, 2.96, 2.95 i 2.84 funti ili za 100 kgr. žive težine 2.92 do 2.96 kgr., ili u okruglom sa 3 kgr. siena na dan.

Slični pokus načinio je „Weckherlin u Hohenheimu“ s tom preinakom, da je taj pokus trajao celu godinu dana, te se razširio na četiri odjela, a hrana je bila primjerena dobi godišta.

* Vidi Agricultur-Chemie Dr. H. Grouven. Köln, 1862.

Taj pokus pružio je sljedeći proizvod:

	Živa težina pri početku pokusa.	Ukupni po- trošak sveden na vrednost siena.	Za 100 funti žive težine svaki dan požderane hrane, sve- dena na vred- nost siena.
4 krave teške siementhalske pasmine	6055	69191	3.105
5 krava lahke švabske pasmine . .	5105	58767	3.040
2 vola teške siementhalske pasmine.	1100	16149	2.901
2 vola lahke švabske pasmine . .	910	13583	3.006

Iz toga je dalje moći uviditi, da je za svakih 100 kgr. žive težine potrebno bilo maršetu do sitosti 2.9—3.10 kgr. siena za hranu.

Takovih je pokusa još i više sa različitim vrstmi hrane provedeno, te se je pokazalo, da je u obće potrebno, za svakih 100 kgr. žive težine rogata marve, podavati za hranjenje do sitosti, svaki dan 0.30—0.35 kgr. dušičnih tvari, 0.08—0.10 kgr. masti, 1.25—1.50 kgr. od dušika prostih ekstraktivnih tvari, i to se sve skupa ima podavati u hrani sastojećoj se iz 2.5—3.0 kgr. suhog sućanstva.

Po kemičkih analiza (vidi Agrikultur-Chemie von Dr. H. Grouven Köln 1862) sastoji se sieno, u postotnom sastavku, iz 10.4 proteina, 3.0 masti, 38.0 ugljičnih hydrata, 27.0 drvenine, 7.2 pepela i 14.4 vode; sa ukupno suhim sućanstvom od 85.6%. Svedemo li gornje podatke na vrednost siena, to dobijemo potrebu od 3.00 kgr. siena.

Iz rečenog sledi, da je i kod proračunavanja novčane vrednosti šumske paše najvažnija podloga računu, činjenica, da je za hranjenje do sitosti kod rogata marve za svakih 100 kgr. žive težine potrebno svaki dan 3 kgr. siena.

Drugi faktor za naš račun jest težina marve, koja je po pasmini različna, što znatno upliva na naš račun. Tako n. pr. holandezka pasmina popriečno naraste do 6—700 kgr., bavarska do 2—800, tirolska (Algauska) do 450 kgr. itd.

Graničarska marva u ovdašnjoj okolici popriečno je težka 100 kgr. a bolje krave 150 kgr. ili popriečno dakle za naš račun 125 kgr. žive težine po komadu.

Vrieme šumske paše traje od 15. travnja do 15. rujna, ili kroz 150 dana.

Kroz to vrieme prištedi se pako na jednoj kravi (3.75 kgr. svaki dan) 562 kgr. siena. Od toga neka odračunamo prihranu, koja se dava marvi dolazećoj iz paše, onda višak prihrane na početku i na izmaku paševnog vremena, radi još onda nedostatne paše, koja prihrana se može uzeti sa (0.75 kgr. svaki dan) 112 kgr. ostaje čista prištednja od 450 kgr. siena. Tu prihranu medjutim ne daje svaki gospodar svojoj marvi, samo onaj, koji ima, a onaj koji neima ne podaje ništa.

Prihrana se sastoji većim dielom u travi, dobivenoj iz vrta ili iz obližnjih oranicah ležećih oko gospodarstvenih sgrada. Svakako valja kod računa na tu

prihranu obzir uzeti, jer onaj, koji neima šta svojoj marvi podati, trpi sam kroz to na manjku mlieka.

Iz štatističkoga izvješća trgovačko-obrtničke komore u Zagrebu (1882.) vadimo sljedeću cieniu siena za 1 metrički cent:

	u godini 1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
na trgu u Dubici for.	3.60	2.50	1.50	1.50	1.50
„ „ „ Petrinji „	2.91	3.10	2.08	2.83	2.66

popriečno daklem 2.40 for., a odbijemo li dovoz na trg po metričkoj centi sa 20 nč., to preostaje čista vrijednost siena sa 2.20 for. za domaće gospodarstvo.

Ta prištednja od 550 kgr. siena sačinjava daklem vrijednost od 9 fr. 90 nč.

Od toga valja odračunati troškove za pastira, koji iznašaju kroz to vrijeme u ovdašnjoj okolici, u gotovom novcu 1 for. od glave marve, i poredne hrane, sastojeće se iz $\frac{1}{2}$ sajtljika rakije, 10 nvč. kruha i komad slanine ili mesa, ukupno = 40 novčica vrijednosti.

Ovdašnja sela imaju popriečno 55 do 60 kuća, nu svi žitelji neuzivaju šumsku pašu, već vadimo iz računah, da popriečno tjera svoju marvu u šumsku pašu samo 20 gospodara, svaki sa popriečno 6 komada goveda. Drugi tjeraju svoju marvu bud u vlastite griče bud na obćinske pašnjake.

Oni gospodari, koji tjeraju marvu u šumu, drže većim dielom jednog obćinskog pastira. Po tome dolazi red na svakoga gospodara, kroz vrijeme paše, podavati pastiru 8 puta poredne hrane, što čini vrijednost od 3 for. 20 nvč., a odpada od iste na jednu kravu 53.6 novčica. Odračunamo li nadalje $\frac{1}{3}$ vrijednosti gore naznačene šumske paše za gubitak na mlieku i djubru sa 3 for. 30 nč. to čine sveukupni odbitci $1 + 0.54 + 3.30 = 4.84$ for.

Čista vrijednost šumske paše za jednu kravu iznaša dakle u tom predjelu 5 for. 06 nvč. Od te čiste vrijednosti valja nam ipak odstupiti $\frac{1}{2}$ vlasniku marve za poduzetni dobitak i na pogibelj nastavšu kroz nesreće dogodivše se na paši, jer ukorišćenje šumske paše odvisi od njegove volje svoju marvu u šumu tjerati, te što nije paša monopolizirana, to preostaje za šumovlasnika 2 for. 03 nč. kao pristojba koja se ovdje sa potpunim pravom tražiti može za ugon jedne krave u šumsku pašu.

Po tome ključu daje se nadalje ustanoviti i pristojba za šumsku pašu za drugovrstnu marvu. Ako sačinjava paša za jednu kravu t. z. 1 kravsku travu (Kuhgräser) onda bi odpalo za jednoga konja $2 \times 2.00 =$ for. 4, za ždriebe 1-godišnje $0.7 \times 2 = 1.40$ for. za 2-godišnje $1.3 \times 2.00 = 2.60$ for. za teliće $0.3 \times 2.00 = 0.60$ nvč., za junce $0.7 \times 2.00 = 1.40$ for., za vola $1.1 \times 2.00 = 2.20$ for., za ovcu i kozu $0.2 \times 2.00 = 0.40$ nvč.

Optimistom će se činiti te šumske pristojbe premalene, jer oni uvijek predpostavljaju, da je šumska paša narodu neobhodno nuždna, nu tome u istini nije tako.

Šumsku pašu može koristno uživati samo onaj gospodar, kojemu leže šume od kuće, odnosno gospodarstvenih sgrada, pri ruci t. j. gdje šume nisu tako odaljene, da marva u šumi do sitosti nažderana, tu hranjevinu opet iztroši

1000 komada	prostih borića	obćini Makarskoj,
100	"	razne vrsti župniku u Nadinu,
6000	"	borića obćini Sinjskoj,
400	"	" " Obrovačkoj,
2500	"	razne vrsti obćini Tiešanskoj,
264	"	Eucalyptusa u Spljet i Solun.

Nadalje se je razdielilo i razsadilo iz obstojećih državnih i obćinskih razsadnika i iz primitivnih sijališta, i to u Rabu, Zadru, Benkovcu, Kninu, na Kljaci, u Vrlici, Sinju, Imotskom, Makarskoj, Vrhgorcu, Gradcu, na Hvaru, u Dubrovniku i Kotoru mnoštvo raznih šumskih biljka, i bijahu naručena šumska sjemenja u vriednosti od for. 500 i time zasijani obstojeći razsadnici i sijališta.

Akoprem namjestništvo nije moglo udovoljiti svim zahtjevom i željam u tom pogledu, ipak se može reći, da se je ove zadnje godine u Dalmaciji više sadilo i sijalo nego u mnogo drugih godinah, a osobito valja iztaknuti i to, da su u zadnje vrijeme nastojali i privatnici i obćine marljivo oko sadnje drvoreda, kao n. pr. obćina Zadarska, koja je ove zime na svoj trošak naručila oko 400 velikih i 400 manjih stabaljka i biljka za urediti svoj okoliš.*

Isto tako izdano jest i opet u najnovije doba više — i dosta znatnih podpora iz zemaljskih kao i državnih sredstva, pojedinim obćinam u svrhe šumarske, tako je n. pr. doznačeno obćini Obrovačkoj 300 for., Vrgorskoj 20 for. (za lugara), Kninskoj 300 for. pripomoći za plaću šumara i t. d., odkuda se jasno razabire, da stanje obćinske šumske uprave u Dalmaciji baš nije onako žalostno, kako to pisac članka „Obćinska šumarska služba u Dalmaciji“ u III. svezku o. l. od t. g. rek bi odviše jednostrano i pristrano iztaknuo.

Za prosuditi današnje stanje šumarstva u Dalmaciji, treba bo točno poznavati ne samo odnošaje u zemlji, no i sve one poteškoće kojima se šumarska uprava, želeć po sustavnom cilju raditi i napredovati od prvog početka sve do danas boriti mora, kao što napokon ni na o to zaboraviti nesmiemo, da šume posjedujuće obćine dalmatinske, iz svojih šuma nikojih koristi nevuku, do li troškova poreza, nameta i osoblja.

Koliko se pako šumarskoj upravi za svaku i najmanju probit šumarstva upravo boriti valja, dokazuje medju inim i činjenica, da je već godine 1882. izradjena osnova organizacije obćinske šumarske uprave, jošte danas predmet razprava c. kr. namjestništva i dalmatinskog odbora

Već je i tim napokon mnogo dobljeno, što možemo reći, da je danas hvala Bogu i u Dalmaciji jur prevladala uvidjavnost potrebe njege i uzgoja šuma, kao što se u obće, nevaraju li nas svi znaci, možemo pravom nadati, da će šumarstvo u Dalmaciji sve boljoj budućnosti u susret ići, ali pri tom treba pre svega složnog i uzajamnog rada svijuh

* Vidi: „Objavitelj Dalmatinski“ br. 25. t. g.

Tekući broj	Politički kotar	Politička občina	Cielo šumarsko osoblje				Dakle godine 1883.			
			god. 1882.		god. 1883.		v i š e		m a n j e	
			šumar	lugara	šumar	lugara	šumar	lugara	šumar	lugara
1	Benkovac	Benkovac	—	17	—	17	—	—	—	—
2	"	Kistanje	—	10	—	10	—	—	—	—
3	"	Obrovac	—	11	1	14	1	3	—	—
4	Kotor	Ereog novi	—	2	—	2	—	—	—	—
5	"	Krtole	—	1	—	1	—	—	—	—
6	"	Kotor	—	2	—	2	—	—	—	—
7	"	Mué	—	1	—	1	—	—	—	—
8	"	Prčanj	—	2	—	2	—	—	—	—
9	"	Risan	—	1	—	2	—	1	—	—
10	Korčula	Blata	—	3	—	3	—	—	—	—
11	"	Korčul	—	1	—	5	—	4	—	—
12	"	Lastovo	—	1	—	1	—	—	—	—
13	"	Kuna	—	4	—	5	—	1	—	—
14	"	Orebić	—	1	—	1	—	—	—	—
15	"	Trpanj	—	2	—	2	—	—	—	—
16	Imotski	Imotski	1	23	1	23	—	—	—	—
17	Knin	Drniš	1	24	1	27	—	3	—	—
18	"	Knin	—	14	—	14	—	—	—	—
19	Hvar	Sušurje	—	2	—	3	—	1	—	—
20	"	Hvar	—	1	—	1	—	—	—	—
21	"	Komiža	—	2	—	2	—	—	—	—
22	"	Vis	—	2	—	2	—	—	—	—
23	Makarska	Gor. Primorje	—	5	—	6	—	1	—	—
24	"	Makarska	—	11	—	6	—	—	—	5
25	"	Vrgorac	—	13	—	13	—	—	—	—
26	Metković	Opuzen	—	—	—	5	—	5	—	—
27	"	Metković	—	4	—	4	—	—	—	—
28	Dubrovnik	Mrjet	—	—	—	2	—	2	—	—
29	"	Ston	—	—	—	1	—	1	—	—
30	Šibenik	Skradin	—	26	—	26	—	—	—	—
31	"	Tiesno	—	—	1	—	1	—	—	—
32	Sinj	Sinj	1	18	1	29	—	11	—	—
33	"	Vrlika	1	9	1	9	—	—	—	—
34	Spljet	Nerežišće	1	3	1	2	—	—	—	1
35	"	Postire	—	2	—	2	—	—	—	—
36	"	Pučićće	—	2	—	2	—	—	—	—
37	"	Supetar	—	2	—	2	—	—	—	—
38	"	Mué	—	3	—	3	—	—	—	—
39	"	Spljet	—	2	—	2	—	—	—	—
40	"	Novi	—	3	—	4	—	1	—	—
41	"	Lečevica	—	3	—	3	—	—	—	—
42	"	Trogir	—	3	—	3	—	—	—	—
43	Zadar	Rab	1	6	1	7	—	1	—	—
44	"	Pag	—	3	—	4	—	1	—	—
45	"	Nin	—	9	—	12	—	3	—	—
46	"	Novigrad	1	8	1	12	—	4	—	—
47	"	Zadar	1	2	1	10	—	8	—	—
48	"	Biograd	—	9	—	11	—	2	—	—
U svemu . . .			8	273	10	320	2	53	—	6
Ili god. 1883. podupirano je bilo :			—	—	9	247	—	—	—	—
"	"	1882.	—	—	7	218	—	—	—	—
"	"	1881.	—	—	7	184	—	—	—	—
"	"	1880.	—	—	5	151	—	—	—	—
"	"	1879.	—	—	2	101	—	—	—	—
"	"	1878.	—	—	—	85	—	—	—	—
"	"	1877.	—	—	—	70	—	—	—	—

God. 1883. doznačene podpore						Trošak občine god. 1883.		O p a z k a
od namjest- ništva		od zemaljsk. odbora		ukupno				
for.	n.	for.	n.	for.	n.	for.	n.	
857	50	—	—	857	50	569	43	od ovih su 2 privatne
499	80	—	—	499	80	500	—	
750	—	108	33	858	33	891	67	
120	—	—	—	120	—	120	—	
50	—	—	—	50	—	50	—	
90	—	—	—	90	—	60	—	
40	—	—	—	40	—	20	—	
72	—	—	—	72	—	72	—	
116	66	—	—	116	66	51	34 ⁵	bez uredjene službe
—	—	—	—	—	—	—	—	
107	39	100	—	207	39	121	98	
60	—	—	—	60	—	60	—	
200	—	—	—	440	—	292	10	
240	—	—	—	—	—	—	—	1 bez podpore
70	83	6	25	77	08	14	59	
120	—	—	—	120	—	113	28	
1000	74	—	—	1000	74	2054	16	
700	—	284	—	984	—	1555	98	
720	—	—	—	720	—	699	—	
100	—	75	—	175	—	104	95	
100	—	—	—	100	—	96	92	
100	—	—	—	100	—	200	—	
—	—	—	—	—	—	400	—	bez uredjene službe
315	—	—	—	315	—	448	50	
299	96	—	—	299	96	680	25	
760	—	—	—	760	—	745	—	
75	—	—	—	75	—	225	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	od občine samo 2 postavljena
50	—	—	—	50	—	125	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	143	82	
802	50	250	—	1052	50	1588	—	1 bio je nagrađen
708	37 ⁵	100	—	808	37 ⁵	249	96	
300	—	—	—	300	—	350	—	
200	—	—	—	200	—	150	—	
168	—	—	—	168	—	168	—	
20	—	—	—	20	—	220	—	bez uredjene službe
171	80	100	—	271	80	—	—	
—	—	—	—	—	—	288	—	
100	—	—	—	100	—	375	—	
199	98	—	—	199	98	70	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	bez uredjene službe
444	—	—	—	444	—	743	—	
120	—	—	—	120	—	180	—	
548	50	25	—	573	50	548	50	
272	—	—	—	272	—	486	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	od ovih 2 privatna
427	—	60	—	487	—	192	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
12097	03 ⁵	1108	58	13205	61 ⁵	16023	43 ⁵	
10688	12	672	67	11360	79	15370	75 ⁵	
9507	15	—	—	—	—	—	—	
8332	19	—	—	—	—	—	—	
5796	69	—	—	—	—	—	—	
3759	99	—	—	—	—	—	—	
3706	60	—	—	—	—	—	—	

na to pozvanih faktora a naročito i marljivog i svjestnog službovanja naših mladih i tek ponamještenih občinskih šumara, koji žalibože do sada još vrlo malo doprinieše, da novo ustrojene te institucije narodu omile.

Istina je nadalje, da zemaljski odbor svim mogućim načinom podupire občinsku šumarsku upravu, al teško nama, dok občine vole tražiti dozvolu krčenja šuma u svrhe pretvaranja šumištah u vinograde, dok se bore svimi mogućimi sredstvi za obstunj koza i t. d. i t. d. pa ipak koli potrebno jest uzgajanje šuma baš u Dalmaciji, gdje i t. z. šumska površina jedva 211709 ha. iliti od ukupne produktivne površine 1,255000 ha. jedva 17% površja zapremle, dočim sve ostale austrijske zemlje od 26% (Moravska i Galicija) do 48% (Koruška), i još k tomu u prispodobi s ovozemnim, kakovih šumišta imadu!

Što se napokon tog nesretnog držanja koza tiče, za koje jest tuj prava borba, to se već i u istoj Crnogori štetnost njihova po uzgoj šuma uvidila, te je već i tamo kao i u susjednoj Istriji tim zatornicam svakog šumskog podmladka i šumske kulture obaljen broj na minimum, pa napokon, zar da Dalmacija, uz divni svoj položaj i ino bogatstvo prirode bude sveudilj ograničena samo na stočarsku privredu, nije li već doba, da i ovdje ratarstvo s industrijom zahvate korien u narodu? Mi bar držimo da jest!

Jur prije naglasismo skrb vlade i države oko podignuća občinske šumarske uprave u zemlji, boljeg razjašnjenja spomenutog radi, saobćujemo na strani 302.—304. „pregled šumarskog osoblja ponamještenog kod občina dalmatinskih, sa stanjem koncem godine 1883., uz naznaku pojedinih, takovom izdanih zemaljskih kao i državnih podpora“.

Toliko za sada o stanju dalmatinskog šumarstva a do sgode možda i još koja.

Zadar, 15. travnja 1885.

O šumskih prodaja u obće, a napose o prodaja sa naknadnom premjerbom.

Izvjješćuje kr. šumar J. Zezulka.

Kod svake šumske prodaje predmnjevamo, da bude kao što po kupca tako i po prodavaoca od njeke probiti, gdje toga nije, tamo nastaju abnormalni i nezdravi odnošaji tražbe ili ponude, i to dakako na štetu jedne ili druge stranke t. j. producenta ili konsumenta.

Sad da vidimo, kako je u tom pogledu kod nas i naših postojećih šumarskih prodaja. Najglavnije vrsti šumske prodaje jesu:

1. Prodaja drva na panju (Stockverkauf).
2. Prodaja u vlastitoj režiji izradjenih proizvoda (Regieverkauf).
3. Prodaja na temelju naknadne premjerbe, po trgovcu izradjene robe (Verkauf gegen Nachmessung).

1. Prodaja drva na panju.

Prodaja ova, koja kupcu debela ili ciele sastojine, na povoljnu izradbu izručuje, imade taj cilj, da tamo, gdje uz maleni broj upravnih organa neznatnosti šumskog površja, pomanjkanje nuždnih glavnica i t. d. u vlastitoj režiji nemožemo raditi, trgovcu iliti poduzetniku prepuštamo rukovođenje izradbe, kao i izbor izraditi se imajućih proizvoda.

Dalje pako postoji prodaja na panju i tamo, gdje se najprobitačnijom vrsti izradbe pokazuje izradba sitne robe, koja ne samo da je teško na skladištu držati, čuvati i u kontroli voditi; nu koja iziskuje i puno i vještih sila, koje nad izradbom bdiju, a uz to i podpuno poznavanje ciena (ponajviše prekomorskog ili inozemskog) trga, koje se pako ni od svakog šumara predmjevati nemože.

Da se ipak i ovom prodajom cilj uspješno postići može, dokazuju nam medju inimi povoljne prodaje u Slavoniji i ogroman pokret u trgovini dužicama koji se je baš uvedenjem ove vrsti prodaje u mjestu i tamo prije običajne premjerbene prodaje polučio.

2. Prodaja u vlastitoj režiji izradjenih drva.

U krajevih bogatih na industrijalnih trgovačkih i obrtnih poduzećih, u kojih šume nisu vezane na prekomorska i inozemska tržišta, potroši sama okolica šume ono nekoliko vrstih liesa i drva za ogriev, niti se ovdje poduzetna dobit nedvostruči na štetu posjednika šume, izradjuju se stanovite vrsti proizvoda koji se budi neposredno unovče ili pako kojem trgovcu, koji onda sam detailnu prodaju obavlja, prodadu. Tamo gdje je običajno šume pomladjivati oplodnom sječom, nalazimo ovu vrst unovčenja takodjer iz toga uzroka, što se njegovanje mladog podrasta prigodom izradbe, nemože neintresiranom trgovcu povjeriti bez uštrba po dojdjući uzgoj, konačno pako imademo prodaju u vlastitoj režiji i tamo gdje uz pomanjkanje svake ili nedovoljne tražbe, pojedini šumar sam ustrojenjem paropila, tvornica itd. svoje šume unovčuje, izradjujući za ova poduzeća potrebni lies i gradju.

Buduć da u Hrvatskoj samo ovaj zadnji način prodaje šuma u vlastitoj režiji postoji, zatim što takvi podhvati usljed kasnije nastajućih konkurencija obično samo životare, te što pri tom kontrola uvijek većim troškom skupčana, koja uz to i slobodno — za trgovinu neobhodno nužno razpolaganje upravitelja veže, imadu ovi podhvati samo privremenu vriednost, te su umjestni samo dok se povoljniji prodajni odnošaji nepoluče. Kad je probitačno u režiji izradjene proizvode uz stanovitu cieniu, a kada i opet dražbenim putem unovčiti, neće biti valjda potrebno ovdje razpravljati, jer u Hrvatskoj, gdje se samo po tvornicah izradjeni proizvodi neposredno na trgu prodavaju, jest u tih slučajevih jedino prodaja uz stanovite cienne opravdiva.

Da ipak u gore navedenih slučajevih i prodaja u vlastitoj režiji izradjenih surovina svrsi odgovarati može, dokazuje nam medju ostalim napredno šumsko gospodarstvo u Saskoj, Njemačkoj, Českoj i t. d.

3. Prodaja drva na temelju naknadne premjerbe po trgovcu izradjene robe.

Još prije kojih 35 godinah bijahu u obće šume u Hrvatskoj, slabih prometnih odnošaja radi, pasivne, a gospodarilo se je na sploh prebornom sječnjom. Da se pak što moguće najviše proda, i tim ta pasivnost smanji, prodavalo se svakome toliko stabala, koliko je baš htio. Da takova maloprodaja uz malen broj, uz to još neizobraženog šumarskog osoblja, životariti uzmogne, bila je premjerbena prodaja tada posve opravdana, kupac izabrao si povoljno stablo, ono mu se doznačilo, a nakon izradbe premjereno bi i na temelju proračunanog kubičnog iznosa odmjerila se onda kupovnina.

Kasnije se pojavilo žalibože, i to ponajpače pod pokroviteljstvom samog upravnog šumarskog osoblja, kriomčarenje u veliko. Opaziv to više upravne oblasti, nastojale tim kradjam na put stati ustrojenjem t. zv. drvoprovodnih postaja na svih glavnih točka izvoznih puteva. Ove postaje imadu svrhu, robu premjerenu i čekićem pobilježenu, na temelju izvoznice izdane po šumariji, koja robu uvijek pratiti mora, pregledavati, — te nadzirati, da li se u istinu samo pravovaljanim načinom stečeni šumski proizvodi izvažaju. Danas je ipak obće mnijenje, a i veoma česte promjene u osoblju kod pojedinih šumarija to dokazuju, da te provodne postaje svrsi neodgovaraju, i to tim manje, što je računajući na ovu kontrolu kod izvoza, namješteno u obće u tih strana nedostatan broj šumarskog osoblja, i tako se često događa, da usljed vrlo teško se nadzirajućih drvoprovodnih postaja, po šuma koze vrtlare, dok lugari na tih postaja tako rekuć dangube.

Dok je lies bio još malovriedan, prodavao se na temelju jedinice duljine bez obzira na razlike debljine, tako imade u ogulinskom okružju još i danas pametnika, koji pripovjedaju kako lugar hvatom bordonale mjerio, preskočivši pri tom po gdjekoji pedanj, a za svaki se hvat duljine groš plaćao, a tek kada je ciena drva poskočila, uvedeno je plaćanje na temelju kubičnog iznosa. U koliko nadalje prodaja na temelju premjerbe još i danas u njekih predjelih Hrvatske prevladuje, naime po cijeloj gornjoj Krajini i gorskom kotaru, to neka bude zadaćom ovih redaka, upozoriti na mane ove prodaje, nebi li se tako bar u koliko moguće istim doskočilo, s druge strane pako želimo, da prikazemo svetle strane „prodaje na panju“ kao i prodaje na režiji, na koje se ipak posebno osvrtnati nećemo, jer kako smo jur na početku tih razmatranja iztaknuli, to se prodaja u obće samo onda može nazvati racionalnom, kada se njom toli interesi prodavca koli i oni kupca čuvaju.

U obće razlikujemo kod nas dva načina premjerbene prodaje. Prodaja ta je poglavito po naših prebornom sječom sječenih čamovih i bukovih šuma, a naročito onih po gornjoj Krajini, koje danas još većim dielom u obće samo vrlo teško unovčujemo — udomljena. Postupak sam pri tom jest sljedeći: Drvosjek izluči se na temelju gospodarske osnove, gdje pako takove još bilo nebi, tamo se površina drvosjeka ustanovi približno.

Trgovac želeći raditi, uplati kod šumskog ili gospodarstvenog ureda, polag ustanovljenog cjenika približno onoliko, koliko kupljena stabla u jedrih metrih vrediti mogu, na što mu se izdade vrhu te učinjene uplate t. z. šumska doznačnica.

Ovu doznačnicu imade trgovac predložiti odnosnoj šumariji, za da mu onda šumar propisanim načinom obavi doznaku tako kupljenih stabala, nakon dovršene izradbe istih pako sledi t. z. premjerivanje.

Bukova drva za ogriev, imadu danas još ponajpače u gornjoj Krajini slabu, drva za ogriev od četinjače pako rek bi nikakovu vrednost, uslied toga mjeri se prigodom premjerbe samo drvo za izradbu liesa upotriebljeno, dakle za tehničku porabu sposobno kao i izradjeni proizvodi, koji se poslednji ovom prilikom podjedno čekićem šumarije obilježe.

Izračunavši šumarija na temelju takovih kod premjerbe dobivenih data, u premjerbenom zapisniku kubični iznos upotrebljenog tehničkog drvlja, odmjeri se pristojba, a nakon pre izpitivanja zapisnika premjerbe kod ureda, izplati trgovac još na doznačnicom uplaćeni iznos podmiriti se imajući svotu, — odnosno ako doznačnicom više uplatio nego što u drvlju primio, to mu se dotični višak povrati. — Nakon učinjene pre naznačene uplate ili povratka, izdaje se trgovcu po šumariji t. z. izvoznica, koja robi, kako već rečeno, na provoznih postajah gdje se pregledava da li je pravovaljano stečena i čekićem obilježena, popratnicom služi. — Ova vrst prodaje imade tu manu, što se po tom kod naše prekomorske drvotržbe česte promjene tržišnih cijena po šumskih oblastih pravodobno nemogu uvažavati, bez da bi se ipak toga radi tko kriviti mogao, niti nam često uz takve promjene te stalne cijene pružaju možebitni dobitak. Kod slabih cijena i opet otežuje se time svaka prodaja, te nam ta naša prekomorska drvotržba nebi ni kod prodaje u vlastitoj režiji utanačivanje stalnih cjenika preporučivala. U šumah sa povoljnim putevi te onakvih koje su bliže riečkom trgu, pojavio se u zadnje vrijeme živahni upit na lies crnogorice, a da se jur prije spomenuto mienjanje tržišnih cijena i živa konkurencija uzmogne u korist posjednika šume obraćati, dražbuje se sada u gorskom kotaru kao i kod kr. šumarskog ureda u Ogulinu, na kubični metar neizradjenog za tehničku porabu sposobnog drva. Onaj koji najviše ponudi, postaje dostalcem, jamčec 10% jamčevinom u iznosu svote — približno — ustanovljene procjene dotičnog drvosjeka, koji se utanačuje obzirom na gospodarstvenu osnovu i načela preborne sječe tako, da se stabla već prije dražbe pobilježe, a ostali postupak jest isti kako gore navedosmo.

Prelazeć sad na razmatranje obćih mana takove premjerbene prodaje iztaknuti mi je sljedeće: Pošto trgovac samo za tehničku porabu sposobno drvo platiti imade, odnosno kupuje, tko će se čuditi, da nastoji, da za svoj novac što najljepši lies steče t. j. da onaj, od slabije ili manje vrstnoće za koji bi ipak istu cijenu platiti morao, na štetu prodavaoca neupotrebljuje, već da takav u šumi ostavljati želi, znajući, da time samo u svoju korist radi, jer mu se na trgu lies jednako neplaća, dočim mu se po vrstnoći razvršćuje. Istu težnju

imade i pod nadzorom trgovca stojeći i po njemu plaćeni radnik, jer je i njemu teško tesanje granatog vrha za bordonal, klaštrenje i guljenje vrha za trupce, i ciepanje medju granama u vrhu i bliže vrha itd., i zato vidimo, da je trgovcu uvijek stalo što bolji lies dobiti, a isto tako i radniku što najlaglje i najviše zaslužiti, ovdje dakle stoji korist posjednika šume u protimbi onoj kupca i radnika, a usljed toga nastaju nenaravni odnošaji; — koji se kako ćemo kasnije dokazati, po šumaru samo veoma teško paralizirati dadu. Toliko možemo ipak već ovdje primjetiti, da se u šumariji upravljanoj po piscu ovih redaka, izradba doznačenih debla od onda, od kada se nad istom oštrije bditi počelo, za 20% poboljšala.

Vidimo nadalje da kod premjerbene prodaje šumar ne samo da debla doznačivati mora, nego što još tegotnije a i više vremena iziskuje, izradjena se roba mora još i premjeriti. Vidimo dakle da je kod ove prodaje jedva malo manje posla, nego li kod prodaje u režiji, a pošto naše šumarije kako u obće poznato popriečno 10-struko toliku površinu imadu, kao što imadu kotari onih zemalja, gdje se šume izrađuju u režiji, te ako još uvažimo uz to i razliku medju radnjom kod golosječne i našom kod preborne sječne, to moramo doći do zaključka, da kod nješto živahnije prodaje, šumar pune ruke posla imade, neznajući, bili se prije doznake, premjerbe ili pisarničkog posla latio. Ovo preobterećenje šumarije prouzročuje nadalje, da trgovac nije kadar u kratkom roku najbolje plaćenu pojedince naručenu vrst robe nabaviti, kao ni veću množinu robe brzo odpremiti te trgovinu na veliko makar i u više šumarija tjerati.

Osim toga se izvoznice izdavaju vazda samo na ustanovljeni „rok valjanosti“ ako li sada nepredvidno zločesto vrijeme nastane, tako da se izvoz u tom ustanovljenom roku nemože obaviti, to izvoznica gubi vriednost a trgovac je dužan i opet robu, koju naravno sad više izvažati nesmiye, po šumaru na novo pregledati dati, za da se na temelju ovog novog pregledanja, kojim se pravovaljani posjed dotične robe konstatirati imade, uzmogne izvoznica produljiti. Akoprem je nekadašnje kriomčarenje u veliko, ovakove stroge mjere opravdati moglo, to ipak danas ovaj postupak barem „krutim“ označiti moramo, jerbo nješto kupiti, a time ipak nesmjeti slobodno raspolagati, jest svakako mala tiranija! Iz ovog možemo uviditi, da premjerbena prodaja promet i trgovinu šuma nipošto nepospješuje, dapače da je ona na štetu svijuh intresiranih stranaka.

Štetovnom moramo nazivati takovu jednostranu trgovinu, kakovom nam se ova netom opisana prikazuje, još i tim više, što ti naši drvotržci rade svi izključivo stanovitu jednovrstnu robu, tako n. pr. samo bordonale, trupce za žaganje na pilah, ili cjepanu robu. Često bi ipak prikladno bilo izradbu njeke ovih zahtjevanih vrstih nadopuniti onom druge vrsti, nu trgovac naš ipak neće toga učiniti, jer mu jednostrano uredjena trgovina toga nedopušta te bi prodajom druge vrsti robe, koju drugi trgovac sa dobitkom prodaje, on sam mogo štetovati. Imade stabala koja su iznutra gnjila, nu izvana bi ipak zato jedan ili dva reda cjepane robe dati mogla, znamo nadalje da stabla donjekle kriva,

nisu za izradbu bordonala sposobna, ali zato se ipak iz njih razžaganjem dobivaju posve ravni trupci, isto tako imade dielomice gnjilih stabala, iz kojih se bordonal dobiti nemože, ali se zato mogu dobiti zdravi kraći trupci iz njih itd., pa ipak jednostranost naše trgovine toga nedozvoljava.

Buduć nadalje trgovcu racionalna izradba nikoji dobitak neobećaje, u koliko bo samo ona drva plaća što su mu za izradbu liesa potrebna, to je naravno, da mu za to ni do izradbe stabla nije, niti ju nenadzire, niti za nju haje. Onaj pako, koji je ikada vidio, hodajući po slavonskih šuma, one legione poslovdja, kako trieske mjere nebi li iz njih još kakvu dužicu izraditi mogli, taj mora nemarom naših trgovaca koji jedva kad kada i premjerbi ili doznaki zablude, biti neugodno dirnut, te si o toj vrsti izradbe kao i unovčenja već a priori bezuvjetno zločest pojam stvoriti. Premjerbenom prodajom prouzročeni primitivni odnošaji prodaje i trgovine drvom uzrokom su nadalje, da se već svaki i svatko u tih strana drvotržbe latio, i bez znanja i bez glavnice, tako da je time nastala obća konkurencija u ponudi na riečkom i senjskom trgu, a posljedica tih odnošaja najbolje se u tom prikazuje, da su bordonali već kroz 30 godina istu cieniu pridržali, tako da ljudi vele, da im se ciena kao i zemljičke poznaju. Usljed tih odnošaja razviše se nadalje te za izradbu toli nepovoljne usance, a isto tako je ova šumska malotržba, odgojila takodjer bar ne koristnu malotržbu riečku.

Nemoć i nenaravnost naših odnošaja uz rečeno stajanje ciena i to uzprkos toga, da smo u vremenu prirasta skupoće, potvrđuje nam takodjer činjenica, da još prije 4. godine bordonal nije smio biti kraći od 8 m. a barem 10% njih moraše biti 14 m. dugih, dočim debljine morahu biti medju $27/27$ — $57/57$ cm. Danas medjutim već i bordonali mogu biti i 5 m. dugi a duljina od 14 m. već se nezahtieva bezuvjetno, a isto tako imadu već i debljine $21/21$ — $84/84$ cm. kao bordonali promet, a konačno samo još primjećujem, da su se upravo ogromni zahtjevi na kakvoću drva stavljali a i još stavljaju, jer bordonal ne samo, da mora biti za gradjevnu porabu sposoban t. j. posve zdrav, nego iz njega se još i piljenjem mora dobra roba dobivati.

Naše šume trpe vrlo mnogo od t. z. okružljivosti; u koliko su ipak stanice drva zdrave, to ova pogrieška gradjevnom drvu neškodi, nu pošto naši bordonali vazda još i za dalnje kalanje sposobni biti moraju, to bi se tada razpiljena polugotova roba, načinjena iz tako bolestnog drva, na okružlju razpala, a zato i bordonali nesmiju ovu pogriešku imati.

Nije nadalje dosta takvom trgovčieću što nerazumije posao, da mu manjka nuždna prometna i radina glavnica, te što je usljed toga prisiljen odmah prodati ono što je izradio, za da opet novac za dalnju trgovinu kao i svoju potrebu pošto poto steče, nu on si pri tom još i eventualne štete i manjke prihoda naknadjuje obično lihvaranjem, prodavajući radniku i kirijašu, brašno, slanine, zob, u obće sve potrebštine, i to naravno uz veliki dobitak tako, da mu tim postaje prava trgovina liesom manje više nuzgrednim a lihvaranje pako glavnim zanimanjem.

Na ovaj način ostaju često radnik i kirijaš, koje ti bezdušnici na sav mogući način izrabljuju, uz sav trud i muku dužnici, radnja im ozlovolji, a najkasnije im ni trgovac sam već nemože zapovjedati, u radnji i izvozu nastaje podpuni nered, a hrdjav primjer uzrokom je, da i onaj trgovac, koji se do sada lihvaranjem bavio nije, nebude kadar gospodariti s ljudima.

Obazremo li se još nakon rečenog jedan krat na sve ove rak rane, te naše t. z. „premjerbene prodaje“, to ćemo viditi, da su nedostatna izradba robe bez valjanog nadzora, jednostranost trgovine i maloprodaja štetonosni prodavaocu, dočim dugotrajni postupak prodaje i predaje, te kruti provozni propisi ni kupca nemogu zadovoljiti, a što je najgore, šumska uprava sama si je ove odnošaje, nastavše baš tom premjerbenom prodajom, stvorila i odgojila.

Sjećajući se one „crnac svoju dužnost učinio, crnac može ići“, držimo da se već i kod nas promjeniše na toliko odnošaji, da nam ne treba više takovu trgovinu, koja je bezuvjetno na štetu prodavaoca, podržavati. Nedostatna izradba drva u šumah pri tom je najosjetljivija bila, a označivaše ju najbolje oni silni otpadci. Akoprem se nadalje danas već odredbom bar to postiglo, da je trgovac dužan vaskoliko za tehničku porabu sposobno drvo upotrebiti, (čim se već na 20%, poboljšala izradba, kako to barem opažamo u našoj šumariji) to ipak i ove mjere nisu dostatne u koliko nezajamčiše šumarskom osoblju nikakvih represalija i proti zajedničkim interesom trgovca, i od ovog plaćenog radnika, koji gdje god moguće ovu odredbu paraliziraše tako, da je napokon usljed toga kr. šumsko ravnateljstvo odredilo, da se trgovcu, pošto mu je dužnost sve za tehničku porabu sposobno drvo izraditi, tamo gdje on toga nebi posve ili podpunoma učinio, u šumi zaostalo, nu za tehničku porabu još sposobno drvo, kod premjerbe uračuna podpunom pristojbom, koju je podjedno dužan platiti.

I tako vidimo, da je i opet ova prodaja u svojoj konsekvenciji zahtjevala novu drakoničku mjeru, jer platiti a ništa nedobivati, sigurno je teško, ali žali-bože „crnac ostaje crnac“ ma ti i cent sapuna umivajući ga potrošio, tako i ova vrst unovčenja izazivlje vazda posve protivne interese, jer niti ovom se najstrožjom odredbom cilj podpunoma nije postigao, a da je tako, to ćemo dokazati sliedećim razmatranjem izradbe pojedinih razvrstbina:

- a). Tesane robe ili bordonala.
- b). Trupaca za piljenje žaganica.
- c). Ciepane robe.

Roba tesana ili bordonali.

Za da se polučii podpuna izradba za tehničku porabu sposobnog drva, morao bi prije svega radnik težiti za tim, da jedan, dva ili tri bordonala tako izradi, da zato celu svrsi odgovarajuću duljinu debila upotrebi. Na sliedećem primjeru možemo odmah viditi kako se već i ovdje interesi posjednika šume sa kupčevimi križaju. Stavimo n. pr. da se njeko stablo 20 m. dugo u sredini 53 cm. debelo sa sadržajem od 4.41 m.³ izradi na bordonale, i to:

1 sa 12 m. debl. $\frac{36}{36}$ cm. debl.

2 " 8 " " $\frac{24}{24}$ " "

pri čemu je dakle izradjeno $1.90 + 0.46 = 2.36 \text{ m.}^3$ tesane robe, da je pako isto deblo trgovac samo na 18 m. izradio, bilo bi isto u sredini (na jedan metar bliže k panju) imalo 55 cm. debljine, te bi se time moglo 4.28 m.^3 drva upotrebiti i izraditi za bordonale, i to dimenzija:

1 sa 12 m. dulj. $\frac{36}{36}$ cm. debl. 1.90 m.^3 }
2 " 6 " " $\frac{30}{30}$ " " 0.54 m.^3 } 2.44 m.^3

tesane robe, dakle se uz manje primljenih 0.13 m.^3 ipak pokazuje višak od 0.08 m.^3 na izradjenoj robi, što nam jasno dokazuje, da trgovac uz potpuno izradjena debbla dobiva manje, no onda kad razsipno radi. Ovaj primjer odgovara naravi, dapače mi ga neizračunismo uz predmnjevu nepovoljnih odnošaja, gdje n. pr. drvo u vrhu šiljato t. j. gdje se naglo promjer smanjuje dotično onaj u sredini debbla jednakim ostaje i t. d.

Trgovcu se kao i radniku prima i plaća po kubičnom iznosu robe, stoga oba teže, da što najviše moguće gotove robe dobiju. Radnik to polučuje kod tesanja, razmjeranjem debbla, dakako na štetu prodavaoca, jer kako to u gornjem primjeru dokazasmo, to onda, kada trgovac najviše robe poluči za 0.13 m.^3 manje plaća. Moglo bi se možda ipak pomisliti, da bi se uračunanjem neupotrebljenog drva, dakle u gornjem primjeru od 2 metara prodanog debbla, udovoljiti moglo, nu već narav stvari, nešto plaćati što se u istinu neprima, mora da bezuvjetno ozlovolji svakog trgovca, a svaki šumar, koji svjestno svoje dužnosti u smislu tih propisa vrši, mogo bi puno pripovjedati o posljedicah takovog priračunavanja.

Ovo zaračunavanje u istinu neprimljenog drvlja tim je neugodnije za trgovca što je, kako to dokazasmo neizbježno, te što se ovaj višak i vrlo teško točno proračunati dade, u koliko bo poglavito od manje veće drvene punoće debbla ovisan. Po iskustvu pisca tih redaka iznaša kod dobrih radnika 5% cijele kupovnine, kod nevaljanih radnika pako može ovaj višak i na 14% poskočiti, svakako je pako ovaj višak tako znatan, da ga prodavaoc teško gubi i to tim težje, što se samo na ovaj način kod premjerbene prodaje bolja izradba polučuje, jer da tome tako nije, izradjivala bi se debbla i danas kao i nekada, samo na 50% , dočim imademo danas ipak već 70% izradbu tehničkog drva, za čamovinu.

Bukovina imade kraće deblo, a dočim se od nje dulja roba zahtieva, to je moguće samo po jedan bordonal izraditi, zato se ista i potpuno izradjuje a i izradjivaše.

Sretni bismo ipak bili da nam se samo na ovu neizbježivu nedostatnost izradbe potužiti, nu kao što je teško radniku granati vrh tesati, (što je skopčano i pogibelju za njegovo orudje), tako se i trgovcu bordonali kraći od 8 m. te tanji od $\frac{27}{27}$ cm. slabije plaćaju, te stoga oni na svaki mogući način izradbe vrha izbjegavaju, a nije li šumar potpunoma vješt, prosuditi koliko se u istinu prigodom otesanja gubiti mora, to može biti uvjeren, da će mu trgovac ili po-

slovođa sa radnikom tako dugo govoriti i dokazivati, dokle ga ne prevare. Dok si pako činovnik nuždu vještinu i iskustvo u tom steče, treba barem dvogodišnje službovanje u takovih odnošajih. Ova poteškoća izradbe vrha debela, te da se trgovcu plaćanje neizradjenog vrha prištediti, učinila je radnika na toliko domišljatim, da gdje je samo moguće stablo tako obara, da mu se vrh prebije, pa ipak se kao što u obće kod izradbe, tako i kod izradbe bordonala, ima deblo vazda tako podsjećati, da se što najmanje moguće ozliedi, te da padne tako, da bude i za izradbu i okretanje što prikladnije t. j. da vodoravno pade i leži, pa ipak smo vidjevali već, da su radnici sami išli guzine navaljivati tamo, kamo je deblo pasti moralo, samo da mu se vrh prebije. Dakako da se to bar kad kada može i kod premjerbe opaziti, nu tko nam opet jamči, da osobito u sniegu onaj predmet na kojemu se je vrh prebio, neostane nevidljiv ili da stablo u istinu nije tako visilo, da se povoljnije porušiti nije moglo? I tako neznamo u takvih slučajevih, imademo li interes posjednika šume bezuvjetno štiti ili sa nepredvidljivimi okolnostmi računati.

Poprično zapadne svaku zimu u naših krajevih do na 3' sniega, kod takve prilike pako nevidiš baš ništa od vrha debela, za da se pako podpuno očisti deblo od sniega, za onda moći prosuditi, je li deblo valjano izradjeno ili ne, trebalo bi na svaka dva vrha po jedan djelatni dan, i negledeć, da bi taj trošak često uzaludan bio, moramo dopustiti, da je takovo čišćenje nemoguće, pa kako da onda šumar svjestno i bezbrižno propisnu kontrolu vodi, kako da prosudjuje, da li je stablo to u istinu racionalno za tehničku porabu izradjeno ili ne, kad se kraj naših velikih kotara i ovog načina prodaje, svi ti poslovi po ljeti obavljati nemogu.

Ostaje nam dalje spomenuti i to, da se debela, razvita u gustih godovih, teško tesati dadu, a zato bude i ovdje radnik vazda voljan, budi stvar zabašuriti ili bar stablo tako porušiti, da se čim moguće više razbije.

Gospodi sudrugovom u drugih krajevih, činiti će se možda nevjerovatnim, da radnik stablo jurve porušeno, neizradjeno ostavlja, a žalibože, da se tekak iskustvom a često i na štetu posjednika šume i činovnik o toj istini osvjeđočiti mora.

Za porušeno gnjilo stablo nedobiva radnik nikakove naknade, pa zato nije ni voljan takovo stablo na toliko, budi zasječenjem, budi razpiljenjem na više komada priugotoviti, da bi se činovnik o posvemašnjoj i podpunoj nesposobnosti takvog debela osvjeđočiti mogao, te tim i prama kontroli mogao pokriti, pa tu nepomaže niti siliti niti moliti.

Djelomičnim lihvaranjem trgovaca sa brašnom i t. d. radnici su tako izkvareni, da ni iste zapovjedi trgovca nepomažu. Jednostranost trgovine nadalje nećini korisnim trgovcu, da se kraći i inače posve zdravi trupeći iz samo djelomice nesposobnog debela izradjuju, jer bi na njih gubio, pa je i tuj opet šumar u sličnom odnošaju kao kod nevidljivih u sniegu ležećih vrha, neznajuć da li previše ili premalo priračunao zaračunavajuć nevidljivo gnjilo.

Naša debbla trpila su strahovito u prijašnjih godinah t. z. španjemem. Španjeje to, sastoji se u sljedećem; u visini od 2—3 m. izsječe štetočinac do decimetar drva, i kušao na ovom, da li to deblo za cjepanje sposobno ili ne, i tako je znatan postotak naših debbala, koja kvaročincu nebijahu dosta cjepka, dolje djelomice izgnjilo, te za kupca i za radnju bordonala nesposobno postalo. Nije nadalje dosta što radnik negleda, da li baš tamo odreže, gdje gnjileš prestaje, te što 1—3 m. najboljeg zdravog drva na guzini pušća, nego pošto se tekar prigodom rada kod četinjača o cjepkosti drva osvjedočiti može, to nije ni šumar nikako kadar prosuditi, da li samo ostavljena guzina ili možda cijelo deblo samo iznutra gnjilo ili pako da li možda ipak za cjepanje sposobno, za da se usljed toga kao neizradjeno trgovcu kod premjerbe priračuna. Ova nas jednostranost trgovine može nadalje poučiti, da trgovac, koji nemari za stećenje valjano cjepane robe obično prodavca odnosno šumara bud na koji način nastoji prevariti.

Trupci za piljenje žaganica.

Ovi se trupci izradjuju 4·2 m. i 3·8 m. dugi, te se iz prvih dobivene žaganice, kako već prema debljini zovu: „pajoli“ ili „scoretti“, iz drugih pako „latižani“. Da bude drvo suho i za izvoz laglje, a žaganica biela, izradjuju se ti trupci obično u mjesecu svibnju i lipnju. Postupak pri tom pako jest sljedeći: trupac se odreže, kora mu se oguli i posao jest gotov. Kako već više puta iztaknusmo i dokazasmo, to trgovac neimade kod ovog načina unovčenja drva nikakvi interes da racionalno izradjuje, te se stoga i kod piljenja trupaca, na guzini kao i kod pravljenja bordonala, po gdje koji metar zdravog drva neopreznim razžaganjem kao i usljed pomanjkanja svakog nadzora, ostavlja neizradjen.

Prigodom izradbe trupaca osobito je radniku nepovoljno klaštarenje granatih vršaka, jer mu taj posao tegotan i neugodan. Žaganice imajuće više grana, niesu roba prve vrsti, a uz to se zahtieva da bude dobra žaganica bar 30 cm. široka, a stoga izbjegava trgovac kao i radnik izradbu vrha, i tako si iz istih razloga, kao što to spomenusmo i kod bordonala, protivljuju i ovdje opet interesi kupca i posjednika šume. Da se tim odnošajem na put stane, razvrstaše se cene po vrstnoći drva, čim se bar donjekle i željeni uspjeh postigao. Razredjivanje to uslijedilo je u tri razreda vrstnoće i to:

1. Drvo posve zdravo ili sa malo grana.
2. Drvo granato.
3. Drvo okružljivo ili djelomice gnjilo.

Pošto se kod piljenja gnjilež izbaciti može, to se primjerenim uredjenjem cene (pri čem treba uzeti obzir na to, da su troškovi izradbe, izvoza jednaki kao kod zdravog drva), može postići i bolja izradba, akoprem još ni time cilj ni iz daleka polučili nismo.

Kod zelenog stola radećim šumarom mogla bi se ta zadnja naša tvrdnja, da se ni kod takvog razredjivanja, kod te izradbe posve povoljan uspjeh ne postigava, možda nevjerojatnom činiti, ali ne samo, da se u obće šume i šumski

odnošaji nedadu u tabele smjestiti, nu ni razredjenje nemože u svakom slučaju odgovarati, a da je tako, to nas izkustvo poučava. Radnik plaćen od trupca, neuzimlje si truda, da stablo na prvi pogled gnjilo, dalje iztražuje nebi li možda ipak koji trupac iz njega izraditi mogao, a isto tako mu je osobito teško debele trupce žagati (tako je pisac ovih redaka opazio, da su radnici porušiv posve zdravo debelo stablo, isto na tri ili četiri mjesta zasjekli, te onda sami ove zasjeke gnjiležom zamazali, samo da se čini, da je dotično deblo gnjilo, za da tako izradbi i guljenju ovih debelih trupaca izbjegnju) ako još primjetim, da je debele trupce vrlo teško i u samoj zimi na saonica izvažati, to će mi zaisto potvrditi svaki, uvažajuć i još to, da je vrlo teško tako nedostatno otvorena, kao gnjila ostavljena stabla, kojim se uz to po sniegu ni vrh nevidi, premjerivati, te dužnostim svjestno udovoljavati, da nam još i tim razredjivanjem drva po vrsti cilj daleko ostao.

Cjepana roba.

Tim smo izerpili tako rekuć, sve što nas kod premjerbene prodaje od strane posjednika šume kao i kupčeve strane tišti, te nam ostaje samo još opetovno iztaknuti pomanjkanje nadzora kod izradbe i jednostranost te trgovine, koja bi za cjepanje nesposobno porušeno drvo najradije gnjiležu prepustila ili ga bar u najboljem slučaju samo za drva na ogriev izradjuje, što osobito kod izradbe bukove cjepane robe vriedi. Moglo bi se nadalje predmjerivati, da se bar u šumah naših imovnih obćinah, po trgovcu neizradjeno drvo, za pravožitnike upotrebljuje, ako i jest tome bar donjekle tako kod bukovine, to se ipak drvo četinjače za ogriev još neupotrebljuje, dočim je za lies i pravožitnikom celih stabala treba, a izradbom se trgovačkog liesa deblo razmrcvari da više željenoj svrsi i potrebi neodgovara, stoga ta šteta, koja se takovom manjkavom izradbom šumi nanaša, istoj bar za $\frac{1}{3}$ smanjuje vriednost, to smo sigurno blago računali, i stoga neima dvojbe, da je potrebno, da i imovne obćine strogo nad svojom izradbom bdiju.

Uspješne mjere poprimilo je nadalje šumsko ravnateljstvo proti šumskim kradljivcem, izključivši od kupovanja šume svakoga trgovca koji je kod kriomčarenja uhvaćen bio, a buduć da je kod posjednikah pila i starijih trgovaca, trgovina sa liesom, upravo pitanjem eksistencije, to nam se već netreba toliko u ovih krajevih bojati kradje trgovačke, a želimo jedino, da i drugi posjednici šuma slične uspješne mjere čim prije poprimu, jer bude li i nama već jednom primjer slavonskih šuma pred očima lebditi, to će napuštenjem toli neracionalne premjerbene prodaje valjda i našim šumam svietli danak osvanuti i naše će tužaljke tad bezpredmetne postati, ali prije svega treba da si posvemašnju trgovinu odgojimo i da nastojimo racionalnu izradbu polučiti, jer neima dvojbe da se i izradba naše crnogorice bar za 10% još podići može.

Ako k tomu još primjetim, da bi se sagradjenjem cesta mogle još sada tako rekuć bezvriedne nu ogromne množine naših šumah svjetskoj trgovini

otvoriti, i to tim prije, što se danas već i za crnogoricu i bukovinu dosta živahno pita, to mislimo da je već vrijeme, da se dosadanjim nevoljnim prenavedenim odnošajem i zastarjeloj prodaji na kraj stane.

Zaključujući spominjem, da sam pripravan svako doba sve ovdje navedene tvrdnje toli uredovnim podacima koji i inimi vjerodostojnim svjedočanstvima podkriepiti.

K pitanju naobrazbe pomoćnog i čuvarskog osoblja.

II.

Razpraviv u zadnjem svezku prvo pitanje o javnih straža u obće a šumskih napose, pretresti ćemo danas pitanje:

Koja su prava i dužnosti javne šumske straže?

Na to pitanje odgovaramo ovako: u javnoj službi u obće uživa svaki šumarski činovnik (šumarski vježbenik, pristav, šumar, nadšumar i t. d.) ili službenik (lugarski pokusnik, pomoćnik, podlugar, lugar, nadlugar i t. d.) bez razlike tu pogodnost oblasne osobe, usljed koje se pogodnosti:

1. Na njem ovršeni pokušaj zavedenja na zlorabu ili propast službenih dužnostih i povriedu položene prisega, zapriečenje slobodne volje, uvrieda nanešena poštenju ili uredovnoj časti, odpor proti njegovim odredbama i nalogom i na njemu počinjeno nasilje, imadu strožije kazniti, nego li onda, kada bi to sve počinjeno bilo na inače običnom čovjeku.

U vršenju čuvarske službe uživa svaki šumarski činovnik ili službenik dalje još sljedeća prava:

2. Svatko je dužan pokoravati se njegovim službenim odredbama. Tko toga nečini, postaje kažnjivim.

3. Njegova izpovjed odnoseća se na prijavu šumskih prekršaja smatra se potpunim dokazom u svih stvarih, koje su njegovu nadzoru povjerene, čim on uztvrdi, da je okrivljenog zatekao na činu, ter da ga je odmah opomenuo ili uhvatio, dočim je kod običnog čovjeka potrebno, da se takove izpovjedi podkriepi svjedočanstvom dvojice.

4. Može u službi nositi uobičajeno oružje (pušku, lovački nož, samokres), a da mu u tu svrhu nije potreban posebni oružni list, kog ini sukromni nosioci oružja imati mora.

5. Može proganjajući šumoštetnika zatečenog na činu samovoljno preduzeti kućnu pretragu, ter ondje tražiti bud štetočinu bud nepovlastno prisvojene šumske predmete i proizvode.

6. Šumarski činovnik ili službenik treba se kod svojih izpovjedi, koje isti pred sudom izkazuje o činih ili okolnostih po njemu u službi opaženih ili se na njegovo službovanje odnosećih, samo pozvati na položenu službovnu prisegu, da njihovu potpunu vjerodostojnost dokaže; dočim se obični čovjek u takovih sgodah svagda posebno zapriseći mora.

7. Može šumoštetnikom zatečenim na počinjaju štete, ili s počinjene jur štete sumnjivim, oduzeti koli oštećene ili prisvojene predmete toli i orudje (sjekire, pile, lance) služivše im za pribavu predmeta ili počinjanje štete.

Zato mora šumska straža nositi propisano, u kotaru svestrano proglašeno službeno odjelo ili službeni znak, da bude od svakoga odmah kao takova razpoznana.

Dočim bi tako orisali bili prava šumskih činovnika i službenika kao javne straže, prelazimo na oznaku njihovih dužnosti. Dužnosti istih sadržaje primjerak službovne prisege, na kog se imade svaki zapriseći, da postane javnom stražom i da postigne gore naznačena prava i pogodnosti. Taj primjerak nećemo ovdje opetovati, već želimo samo, da se isti uvrsti u službovnu knjigu svakog lugara, da ga isti svaki dan pozorno čita, jer će mu službovna prisega podati potrebne snage za naporno vršenje svih njegovih dužnosti, ter ga očuvati proti povriedam istih, u koje veoma lahko padne, pusti li samo za časak sadržaj i svetost položene prisege s uma.

Javna šumska straža mora se veoma pozorno čuvati zlorabe svojih prava, jer valja da ima svagda na umu, da se takova zloraba ozbiljno kara, i odnosni čini strožije kazne, nego li onda, kada ih obični čovjek počinja.

Nezakonito uapšenje ili inaka tvorna uvrieda, nanešena po javnoj šumskoj straži trećemu, kazni se kao zloraba službovne dužnosti i vlasti.

Sva gore izkazana prava javne straže uživa šumski činovnik i službenik izključivo samo tako dugo, dok obavlja redarstvenu službu čuvanja. Bavi li se pako gospodarstvenimi djelovi svoje službe n. pr. odpremanjem drva iz sječine, popravkom ili izgradnjom šumskih puteva, šumskimi gojitbami itd., to prestaje njegov javni, zvanični značaj, a usljed toga i sva prava, skopčana s pojmom javne straže. Ova prava nastaju od nova svagda onda, čim šumarski službenik na novo odpočne redarstvenu službu čuvanja vršiti.

Pod konac reći ćemo jošte koju o lovskih straža.

Pošto lov ili lovno pravo nije svagdje i svagda uzko i bezuvjetno spojeno sa šumskim posjedom, to se lovno pravo razlikuje i u zakonu i u svagdanjem životu od šumskog posjeda kao nješto posebna. Pošto je pako i lovno pravo izvrgnuto napastim i navalam neovlaštenih, to si i vlasnici lovnog prava u svrhu zaštićenja istog postavljaju lovske stražare ili nadziratelje.

Svaki, koji bude kod političke oblasti (kotarskog ureda ili podžupanije) na čuvanje lova zaprisežen, postaje javnom stražom, ter uživa takov zapriseženi stražar u pogledu lova ista ona prava i dužnosti, koje javnoj straži glede šume pripadaleže.

Šumski stražari (nadziratelji, čuvari, lugari i t. d.) mogu biti prigodom svog zaprisegnuća za čuvanje šuma, zaprisegnuti i za čuvanje lova. U tom slučaju popunjuje se primjerak prisege tako, da se iza rieči: „nad šumskim vlasništvom“, uvrste jošte rieči: „i lovnim pravom“.

Čuvari (stražari, nadzornici) lova, koji nisu istodobno i šumski stražari, polažu prisegu po primjerku za šumske straže, samo se imade iz istoga izpustiti izraz: „nad šumskim vlasništvom“, pa se umjesto toga uvršćuju rieči: „nad lovnim pravom“.

Javne šumske straže, mogu se i naknadno zapriseći za čuvanje lova.

Tko želi postati lovnim čuvarom, mora da je izučeni lovac, ili barem da mu politička oblast gornju sposobnost priznade.

Tko je sposoban za čuvanje šuma, sposoban je i za čuvanje lova, pak se zato može svaki lugar bez ikoje zaprieke dati zapriseći za čuvara lova.

Dalnje pitanje, koje razpravljati želimo, glasi:

III.

Kako će šumska straža prekršaje i kvarove zapriečiti?

Poglavit je dužnost, a ima biti glavna briga i nastojanje lugaru,* da počinjanje šumskih šteta preprieči. Time lugar ne samo da, na čuvanje mu povjereno dobro, brani od svakog oštećenja, ter da to dobro u vrijednosti podržaje, i istu povećava, već on time izpunjuje podpuno svoju dužnost, koju je pologom prisega preduzeo, jer se je istom obvezao: „da će svaku štetu od vlasništva u čuvanje mu povjerenog odvrćati“. Tu svoju glavnu zadaću postići će lugar veoma lahko, ako uznastoji, da niže navedenimi sredstvi područnom pučanstvu ulije straha i poštovanja prema svojoj osobi. A to može:

1. Marljivim obilaženjem šuma na čuvanje mu povjerenih. To mora lugar tako udesiti, da on raznim redom i u razno vrijeme šumom prolazi, da puteve, kojima u šumu ili do šume dolazi, ter iz šume izilazi, svagda mnienja, i da nitko nezna, gdje u koji čas boravi ili kamo će stići. — Na taj način nije nikada šumoštetnik sjegurao, neće li se on s lugarom sresti. U tu svrhu je potrebno, da lugar nikomu nekaže kamo polazi, pa ni svojim; da u razno vrijeme i raznim redom šume obilazi; da u šumu neprolazi kroz sela, već pokraj istih, a osobito da neide pokraj kućah poznatih i okorjelih šumskih štetnika. Kada je lugar kod kuće, shodno je, da se svakomu, koji za njega propitkuje, neodaje; za ono vrijeme pako, kada lugar mora, da je od kuće i šume odsutan, treba da u svog predpostavljenog izprosi zamjenika, koji ima da za vrijeme njegove odsutnosti šumu nadzire.

Podpuno neuporabivim postaje onaj lugar, koji poput nadničara samo za vrijeme radnih sati i svagda jednakim redom šumom prolazi; takov lugar nezasluguje imena koje nosi, prava koja uživa, a od godišnje zaslužbine niti novčića, on je šumi i gospodaru samo na štetu, a vrijednim sudrugovom na sramotu.

Lugar mora da je za službu spreman i danju i noću, u svako vrijeme i u svaki sat. Ako okolnosti dopuštaju, može se lugar i po pol dana odmarati, za sebe što god raditi; s druge strane smije si lugar, ako to sjegurnost i dobrobit

* Mjesto izraza „šumska straža“, rabiti ćemo rieč „lugar“ ili „lugarstvo“ pošto te rieči uključuju u sebi pojam „šumske straže.“

šume zahtievaju, tečajem dulje vremena danju i noćju samo najnuždniji kratki odmor priuštiti.

Prema svemu tomu neka lugar bude makar i službeno iz svog sreza samo onda odsutan, i neka redovito istoj službi božjoj samo na toliko prisustvuje, na koliko to sjegurnost šume dopušta.

2. Lugar mora proti svakomu štetočini bez obzira na osobu i okolnosti neumoljivo strogo postupati, ter nesmije u nijednom slučaju ikomu što oprostiti. U slučajevih, gdje iz postojećih okolnostih izvire potreba, da se komu što oprost, nije vlastan toga učiniti lugar, već on imade svagda svoju prijavu podneti, a do njegovog predpostavljenog ili nadležne oblasti je stalo, da posljedke kažnjivog čina oproste. Takav način službovanja nuždan jest iz dva razloga: jedno, jer je na gornji postupak ovlašten samo lugarev predpostavljeni ili oblast, a s druge strane, jer bi lugar pristranim postupkom svom dobrom glasu u pučanstvu škodio, usljed česa bi bio i ukupni uspjeh njegovog službovanja oslabljen.

Samo ondje neka se lugar neizpostavlja, gdje unapried vidi, da bi njegovo posredovanje bilo bezuspješno (n. pr. da se na odaljenom i zabitnom mjestu, rano zorom ili kasno pod noć srazi sa ruljom oboružanih i smionih zvjerokradica ili šumoštetnika). U takvih slučajevih nesmije se lugar štetočincem pokazati, tako da oni ni neslute, da se lugar krije i povlači; jer bi inače odvažnost i ugled lugarev trpili.

— ko —

(Sliedi).

Reorganizacija državnog šumarstva u Hrvatskoj.

Jur posljednji puta iztaknusmo u ovome listu predstojeću reorganizaciju našeg državnog šumarstva, sada ćemo u interesu stvari još i koju obširniju o tom predmetu.

Njegovo Veličanstvo car i kralj naš, blagoizvolio jest previšnjim riešenjem od 3. svibnja t. g. potvrditi svojedobno po ministru gospodarstva obrti i trgovine na previšnje odobrenje podastrtu novu organizaciju državne šumarske uprave u Hrvatskoj i Slavoniji, te dosadanje uredovanje jur koncem lipnja prestaje, dočim će novo ustrojiti se imajući uredi, započeti jur 1. srpnjem t. g. uredovati.

U smislu te nove organizacije, ustrojeno jest počam od 1. srpnja t. g. u Zagrebu novo šumarsko ravnateljstvo, u Otočcu novi, jedino u predmetu izradbe drva, unovčenja drva, nadnica i osobnih stvari zagrebačkom ravnateljstvu podčinjeni, inače pako samostalni šumski ured, u Vinkovcih pako novi nadšumarski ured, uz sliedeće teritorialno podieljenje:

Šumarskom ravnateljstvu u Zagrebu podčinjaju se dosadanji šumsko-upravni kotari u Fužinah, Ogulinu, Glini i Belovaru zajedno sa Nagy-Taborom, šumskom uredu u Otočcu, dosadanji šumski kotari u Otočcu i Gospiću, nadšumarskom uredu u Vinkovcih pako, dosadanji šumsko-upravni kotari u Vinkovcih i Novoj

Gradiški i to tako, da će ti novo ustrojjeni uredi od sada imat neposredno rukovoditi upravu i kontrolu gospodarstva podčinjenih im šumsko-upravnih kotara, dočim uprava i poslovanje oko hrvatsko-slavonskih investicionalnih šuma, ostaje kao i do sada u smislu naredbe od 15. srpnja g. 1881. zagrebačkom ravnateljstvu. Svi novo ustrojjeni šumsko-upravni uredi podčinjeni su neposredno ministarstvu, te im je podijeljeno pravo samostalne doznake, a stoga imade svaki njih i posebno knjigovodstvo, dočim će blagajničko poslovanje, u pogledu kr. šumskog ravnateljstva u Zagrebu, rukovoditi kr. zemalj. blagajna u Zagrebu, za šumski ured u Otočcu i nadšumarski ured u Vinkovcih pako tamo postojeći kr. porezni uredi.

Uprava novo ustrojenog šumskog ravnateljstva u Zagrebu, ostaje povjerena dosadanjem predstojniku g. Milanu pl. Durstu, privremena uprava nadšumarskog ureda u Vinkovcih povjerava se šumarniku Robertu pl. Devanu, a privremena uprava šumskog ureda u Otočcu šumarniku Ivanu Madjareviću, kojim je podjedno povjerena i provedba te nove organizacije.

Šumarski uredi u Novoj Gradiški, Belovaru, Fužinah, Gospiću i Ogulinu prestaju dakle kao takovi jur 1. srpnjem t. g. uredovati.

Kako će nadalje ostale naredbe u pogledu dojdućeg službovanja tek slijediti, ne bismo imali već šta obćenita iztaknuti, držeći ipak da će drugove naše zanimati naročito i tim novoustrojtstvom uprave u savezu stojeće novo utanačenje činovničkih kao i inih šumarskih služba, saobćujemo u privitom izkazu (vidi skrižaljku I. strana 320.) dojdajući status kao i pregled beriva našeg kr. šumarskog osoblja.

Što se činovničkog osoblja tiče, spomenuti jest osim onog što je jur u slijedećem izkazu označeno, još i slijedeće: Tamo, gdje imade erarskih sgrada, sposobnih za smeštenje činovničkog osoblja, dobivat će isto u mjesto stanarine, stan u naravi.

Deputat goriva, dobivati će činovnici u tvrdih cjepanicah, odnosno u smislu postojećih ustanova, na temelju tržišnih ciena izplaćeno novcem.

Deputat zemljišta izplaćivati će se tamo, gdje se takova zemljišta u naravi nemogu dopitati po rali sa 5 for. Stanarina, gorivo i deputat zemljišta neuračunava se u mirovinu.

Paušal za konja i kućiša u pravilu se samo onda bude dotičnom činovniku dopitao, ako će dva odnosno jednog konja u istinu i držati. Novo imenovani činovnici, kao i takovi, koji nesrećom izgubiše konja, imat će takovog najdulje za četvrt godine i opet nabaviti, činovniku pako, koji si za to vrieme nebi nabavio konja, obustaviti će se odnosna beriva. U sjedištu zagrebačkog ravnateljstva namješteni činovnici, nisu obvezani na držanje konja. Iz uredskog paušala, imadu se pokrivati ukupni troškovi pisarničkih materijala i sprava, zatim troškovi razsviete, čišćenja ureda kao i ostale manje uredovne potrebstine.

Paušal za slugu izplaćivati će se predstojniku ureda, koji si onda slugu po volji držati može.

Skrižaljka I.

Broj osobija	Kategorija činovnika	Dnevni razred	Stalna beriva						Inaka beriva					Ukupno
			plaća for.	stan u naravi —	stanarina for.	deputat drva u naravi p. m.	zemljišni de- putat u naravi k. z.	odšteta za plo- dine for.	pisarnički	za slugu	putni	konja	za odjelo	
									paušal					
	Šumarski ured u Otočcu.													
1	Šumarnik	VIII.	1400	—	200	72	15	—	150	250	—	600	—	2600
1	"	"	1200	—	200	72	15	—	—	—	—	500	—	1900
1	Nadšumar	IX.	1000	—	150	54	12	—	—	—	—	500	—	1650
1	Šum. tax. pristav	X.	600	—	150	42	10	—	—	—	—	—	—	750
1	Nadšumar. računov.	IX.	900	—	150	54	12	—	—	—	—	—	—	1050
1	Nadšum. izplaćujući	X.	700	—	150	42	10	—	—	—	—	—	—	850
1	Račun. oficijal	IX.	1000	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	1150
1	"	X.	700	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	800
1	"	XI.	600	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	700
1	Ured. nadšumar	IX.	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	"	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	IX.	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	Šumar	X.	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	Šumarski kandidat	XI.	550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	550
1	Šumarski vježbenik	XII.	480	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480
1	"	"	480	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480
1	"	"	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
1	"	"	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
	Ukupno		16.630	—	2750	714	164	—	330	250	—	4750	—	24.710
	Nadšumarski ured u Vinkovcih.													
1	Nadšumarnik	VIII.	1600	—	200	72	15	—	200	250	—	600	—	2850
1	Šumarnik	VIII.	1200	—	200	66	10	—	—	—	—	500	—	1900
1	Šum. procjenitelj	IX.	1000	—	150	51	8	—	—	—	—	500	—	1650
1	Nadšumar	"	900	—	150	51	8	—	—	—	—	—	—	1050
1	Nadšumar. računov.	"	900	—	150	51	8	—	—	—	—	—	—	1050
1	Nadšum. izplaćujući	X.	700	—	150	42	8	—	—	—	—	—	—	850
1	Protustavnik	IX.	1200	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	1400
1	Račun oficijal	"	900	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	1050
1	Uredujući nadšumar	"	800	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	"	800	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	"	800	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1320
	Iznos	—	10.800	—	1800	459	73	—	260	250	—	2650	—	15.760

Skrižaljka I.

Broj osoba	Kategorija činovnika	Dnevni razred	Stalna beriva						Inaka beriva					Ukupno
			plaća	stan u naravi	stanarina	deputat drva u naravi	zemljišni de-putat u naravi	odšteta za plo-dine	pisarnički	za slugu	putni	konja	za odjelo	
									for.	—	for.	p. m.	k. z.	
u f o r i n t i h														
	Šum. ravnateljstvo u Zagrebu.													
1	Ravnatelj šumarstva	VI.	2500	—	300	84	20	—	250	300	—	800	—	4150
1	Šumarski savjetnik	VII.	1800	—	200	72	15	—	—	—	—	600	—	2600
1	Šumarnik	VIII.	1200	—	200	72	15	—	—	—	—	600	—	2000
1	"	"	1200	—	200	72	15	—	—	—	—	600	—	2000
1	Šumarski mjernik	"	1200	—	200	72	12	—	—	—	—	500	—	1900
1	Nadžumar.	IX.	1000	—	150	54	12	—	—	—	—	500	—	1650
1	"	"	1000	—	150	54	12	—	—	—	—	500	—	1650
1	"	"	900	—	150	54	12	—	—	—	—	—	—	1050
1	"	"	900	—	150	54	12	—	—	—	—	—	—	1050
1	"	"	800	—	150	54	12	—	—	—	—	—	—	950
1	Šum rač. savjetnik	VIII.	1500	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	1700
1	Protustavnik	IX.	1200	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	1400
1	Rač. oficijal	X.	800	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	950
1	"	"	700	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	850
1	"	XI.	600	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	700
1	Izplaćujući računov.	IX.	900	—	150	54	12	—	—	—	—	—	—	1050
1	"	"	800	—	150	54	12	—	—	—	—	—	—	950
1	Nadžumar. računov.	"	800	—	150	54	12	—	—	—	—	—	—	950
1	Perovodja	X.	600	—	100	42	5	—	—	—	—	—	—	700
1	Poslujući nadžumar	IX.	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	"	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	"	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	"	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	"	"	800	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1320
1	Šumar	X.	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	Šumar	X.	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	10	—	20	—	—	350	—	1120
1	Šumarski kandidat	XI.	550	—	—	—	—	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	550
1	Šumarski vježbenik	XII.	480	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480
1	"	"	480	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480
1	"	"	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
1	"	"	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
	Ukupno . . .	—	34.980	—	5750	1560	348	—	590	300	—	10.050	—	51.670

Broj osoblja	Kategorija činovnika	Dnevni razred	Stalna beriva						Inaka beriva					Ukupno
			plaća	stan u naravi	stanarina	deputat drva u naravi	zemljišni deputat u naravi	odšteta za plo-dine	pisarnički	za slugu	putni	konja	za odjelo	
for.	—	for.	p. m.	k. z.	for.	p a u š a l								
							u f o r i n t i h							
	Prenos . . .	—	10.800	—	1800	459	73	—	260	250	—	2650	—	15.760
1	Šumar	X.	700	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	700	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1220
1	"	"	600	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1120
1	"	"	600	—	150	42	6	—	20	—	—	350	—	1120
1	Šumarski kandidat	XI.	550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	550
1	Šumarski vježbenik	XII.	480	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480
1	"	"	480	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480
1	"	"	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
1	"	"	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360
1	"	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ukupno . . .	—	16.930	—	2700	711	109	—	380	250	—	4750	—	25.010

Skrižaljka II.

Tekući broj

Ime ureda

Broj osoblja i beriva mu										Ostala beriva						Sbroj sveukupnih beriva						
nadlugar				lugar				poslužnikah	nadlugar lugar poslužnik	nadlugar lugar poslužnik	deput. go- riva	deputatze- mlišta	nadlugar lugar poslužnik	nadlugar lugar poslužnik	nadlugar lugar poslužnik		nadlugar lugar poslužnik					
I.	II.	III.	I.	II.	III.	IV.																
r a z r e d a																						
sa godišnjom plaćom od										p o j e d i n i p o												
480	420	360	350	300	250	200	300	40 for.	36 m ²	24 m ²	4 rali	3 rali	2 for.									
forintih										for.												
b r o j i s t i h										for.												
										for.												
1	Šumarsko ravna- teljstvo u Za- grebu.....									6	7	10	14	32	40		48	2	6360	4092	494	314
2	Šumarski ured u Otočcu									4	4	6	8	16	24	28	1	3640	2352	284	180	29080
3	Nadšumar. ured u Vinkovcib..									3	3	4	6	14	16	24	1	2840	1824	220	140	22520
	Ukupno...									13	14	20	28	62	80	100	4	12,840	8268	998	634	102394

Nadšumar, protustavnik i šumar sačinjavaju u svakom okruženju posebni konkretualni status činovništva, njihova plata nije ovisna o štaciji gdje služuju, tako, da se na jednom te istom mjestu, prema redu i u višji platevni razred promaknuti mogu.

Uređujući i računovoditelji nadšumari, izplaćujući računovodje i šumari, dužni su na ime službene jamčevine položiti svotu u iznosu od dvijuh trećina njihove plaće.

Prelazeć na razmatranja odnosnih ustanova tiućih se lugarskog i službeničkog osoblja državne šumarske uprave spomenuti nam je osim onog u skrižaljci (vidi skrižaljku II.) u pogledu broja osoblja i beriva mu, jur iztaknutog još i sljedeće:

Tamo, gdje imade erarskih sgrada, dobivat će lugarsko osoblje stan u naravi. Gorivo drva pripada, kako gdje, bud u mehkome bud u tvrdome drvu, a tamo gdje se i klipovina izradjuje u $\frac{2}{3}$ cjepanicah i $\frac{1}{3}$ klipovine. Osoblju je zabranjeno pod prietnjom odpusta iz službe, u naravi dobiveno gorivo prodavati ili poklanjati, niti se prištedjeno drvlje odkupuje, nasuprot se ipak na predlog šumskog ureda, bude osoblju službujućem u predjelih jače zime, od slučaja do slučaja izdala dozvola na ležeće drvo i odpadke. Nebi li se pako bud s kojih razloga moglo drvo u naravi odkazivati, dobivat će osoblje odštetu u novcu, polag tržnih ciena.

Zemljištni se deputat bude u slučaju potrebe sa 5 for. po rali odštedivao. Stanarina, gorivni i zemljištni deputat neuračunavaju se kod umirovljenja.

Nadlugari i lugari svakog pojedinog okruženja sačinjavaju posebni konkretualni status. Plaća im nije ovisna o mjestu službovanja, tako da se i na jednom te istom mjestu u višji platevni razred pomaknuti mogu. Kod promaknuća popunjivati će se svako drugo mjesto bez obzira na čin i sled, najsposobnijim i najzaslužnijim individuumom.

Osoblje, koje šumska oblast namještuje, kod popunjivanja nižjih službeničkih mjesta, smatra se samo privremeno namještenim, a definitivno imenovanje uzsliediti će tek onda, kad će odnosnu dozvolu ministarstvo podieliti, na predlog dotičnog ureda, a isto tako je ovisno i promaknuće izvan reda, o dozvoli ministarstva. Osoblju, koje je prizvano k šumskim uredom, za obavljanje uredskih posala, nepripada inim nižjim službenikom dopitani pisarnički paušal od 2 for. po glavu.

Tim bismo bili izerpili provedbenu naredbu te reorganizacije. U koliko pako takova napredak ili nazadak u našoj državnoj šumarskoj upravi znaći, dokazati će budućnost.

K pitanju oskudice drva i pošumljenja šumskih plešina, po šuma imovnih občina.

Razpravlja Tomo Bogoević, protustavnik.

U šumah imovnih občina, kao i onih države i privatnih šumoposjednika, nalazimo oveće šumske plešine i ine površine manje većeg obsega gdje neima stabalja ni šumskog pomladka.

Napose pako nadarena jest imovna občina, kojoj služim, prigodom segregacije, dosta znatnim površjem takovih šumskih čistina. Te su čistine uz to imovnim občinam predane, bar kao djelomično obrašćene, akoprem tomu u istinu tako nebi, i stoga te čistine danas, gdje imovne občine bar dvostruke potrebstine ovlaštenika iz svojih šuma podmirivati imadu, u razmjerju sa njekadašnjom krajiškom upravom, sve to veću važnost zadobivaju, u koliko bo dolaze u računu šumske površine, a u istinu to ipak nisu. Kako da nadalje uz ovakove odnošaje uzmognu pa bilo i samo plaćene kompetencije područnog pučanstva namirivati, a da se neprekorači etat umišljenog potrajnog racionalnog šumarenja?

Znajući nadalje, da smo razdiobom šuma zadobili peterostruke dužnosti, napram prije, uz recimo jedva trećinu obrašćene šumske površine, uvjereni smo, da je skrajna nužda, da odnosni faktori ozbiljno uznastoje, da se prenavedene čistine po šumah imovnih občina čim prije svrsishodnim načinom pošume, nećemo li da i sami doživimo preteću pogibelj nestašice drva u šumovitoj Hrvatskoj!

Ta se oskudica mjestimice već i osjeća, u koliko n. pr. kod ove imovne občine nijedan ovlaštenik nedobije, a niti može dobiti onoliko drvlja, koliko treba, a što je još gorje, on taj manjak ni kupiti nemože, prisiljen je dakle taj manjak uzeti.

To pošumljenje tih čistina nije međjutim tako jednostavno, kako bi se u prvi mah pričinjalo. Plešine se ove nalaze većinom nedaleko sela, i to sela kojih je okoliš uz to većinom podvržen i podvodnji, te se već stoga razloga nemogu tako lasno žirom zasaditi, jer bi tim odnosnim selam bar kroz 15—20 godina, malo ne svaka paša zatvorena bila, negledeć i na to, da povodnjom zamuljeni žir niti nikao nebi.

Plešine te štetne su po šumovlastnika još i tim više, što su prema novom oporezivanju uzete većinom kao pašnjaci I. i II. razreda, i to unatoč samoga zemljarinškoga šumskoga naputka, kao i naknadnih naredaba i reklamacija i tako će imovne občine imati od sada za te šumske plešine, plaćati u razmjerju prema pravoj obraštenoj šumskoj površini malo ne trostruki porez, ma sve da vlastniku nigda ni upravne troškove podmiriti nemogu.

Te su čistine malo ne bezkorisni teret vlastniku, jer za svake sušne godine zemlja toli silno razpuca, da i ono malo trave, što inače po njima nalazimo, od sunčane pripeke i razpucanosti tla izgine, ako li je pako nasuprot

močvarna godina, to su i opet većinom pod vodom. Eto to je čisti prihod tih plešina! Čini se, da je i država sama uvedenjem pre navedenog načina oporezivanje tih čistina, htjela da nas prisili, da ih pošumimo, negledeć na to, da nas k tomu i sama nužda sili. Velika potreba drva kod imovnih občina, kao i gori rečeno, dovadja nas do zaključka, da je došlo vrijeme, da razmišljamo o pošumljenju tih plešina, zasadjenjem istih brzo rastućimi i za okriesno šumarenje prikladnima vrstmi drveća.

Osobito se nadalje osjeća već danas kod imovnih občina potreba, sitnog gospodarskog drvlja, dakle baš onog, kojeg nam davaju sitne ili okriesne šume t. z. kolosjeci.

S ovih razloga dakle mislim, da bi bilo uputno, da se započne čim prije sustavno raditi oko pošumljenja prenavedenih plešina, onakovimi vrstmi drveća, koje odgovaraju gori iztaknutim uvjetom, a to su n. pr. bagrem (akacija) topole i vrbe. Držim nadalje, na temelju iskustva stečenog kod ove imovne občine, da bi se tim vrstnim drveća imala bezuvjetno kod umjetnog pomladjivanja naših šuma prednost dati pred čamovinom, za koje sjeme se žalibože godimice, malo ne bez uspjeha na hiljade trošilo i troši.

Troškovi nasadjivanja šumskih čistina sadjenicami bagrema, ili koljem vrba, neznatni su napram inim kulturnim troškovom n. pr. onim kod sadnje žira, smreka, bora i t. d. negledeć i nato da bi takove branjevine već za 5 godina mogle biti i opet otvorene, da marva tim vrstnim drveća manje štete nanaša i t. d.

Znamo nadalje, da se bagrem vrlo lasno i brzo mladi, da se tako rekuć ni izkorjeniti već neda, gdje bi jednom zahvatio korjen, a i za vrbe nam narod sgodno veli: „krešem vrbu, da se bolje mladi.“

Velika korist takovih kultura, jur se drugud n. pr. u Francezkoj, Algiru, Njemačkoj i t. d. odavna izkusila, i stoga držim da mi u tom pogledu netreba duljiti. Zaključujući ta razmatranja želim jedino da bi mi pošlo za rukom svratiti ovimi redci pozornost na pitanje, za koje držim, da je od najveće važnosti po ovdašnji narod i to pitanje o pošumljenju šumskih čistina po šuma imovnih občina, te uzgoj okriesnih šuma po istih, prepuštajući daljnje razpre-danje stvari vještijim rukam.

Haranje gubara po šuma okolišja sisačkoga.

Izvjješuje Gjurio Beyer, umirovlj. nadšumar.

Već kroz više godina, naime po vjerodostojnom izkazivanju kojih 8 do 10 godina, izvrgnuti su hrastici okolice sisačke, haranju gubara (*Bombyx dispar*, *Schwammspiener*). Istim laikom pade u oči, da su hrastici sterući se duž željezničke pruge od Lekenika do na blizu Siska, u svibnju i lipnju opuščeli, da neimaju lišća, kao da još ni prolistali nisu, ili pako kan da su jur izumrli. Tome ipak nije povod drugo, do li što se kako jur rečeno u tom kraju gubar

već kroz godine u tolikom mnoštvu pojavljuje, da ma baš posvema obršćuje rečene šume.

Još prije nekoliko godina, dok su i isti voćnjaci i živice oko ograda, u obće sve čbunje i grmovlje posvema pobršteno bilo, mislilo se ovuda još uvijek, da tu štetu počinjaju četnjak i prelac, pa ipak bje tome jedini gubar uzrokom, kako se o tome brzo mogosmo osvjedočiti.

Glavno gnjezdo gubara, jesu tuj ležeći hrastici prvostolnog kaptola zagrebačkog, spadajući vlastelinstvu Sela. Šume te zapremajuće oko 2.000 ralih, sastojine su popriečno starosti od 40 do 60 godina, valjanog obrasta i sklopa.

Odavle se gubar razširuje diljem susjednih šuma, urbarnih obćina Tišina, Odra, Žabno, Bok, Strelečko, Sela, Greda, Žirčica, Martinskaves, Trebarjevo i t. d. s ukupnim površjem od 3.000 ralih, tako da se obćenito može uzeti, da se je štetni taj zareznik udomio ovdje na površju od kojih 5.000 rali šume. Čudnovato jest pri tom, da se gubar nije razširio takodjer i po, sa glavnim gnjezdom stičućoj se šumi „Dužica“ te ostalih susjednih nadbiskupskih šuma, gdje se do sada opazio nije, dočim se nasuprot u medjašnih šumah kneza Thurn-Taxisa, a naročito u reviru Kalje, jur pojavio.

Ovkraj lieve obale savske ležeće, doduše više mješovite sastojine, takodjer su do sada obćuvane. Što se samog brstenja tiče, to se opazuje, da gubar najvoli hrašće obrstiti, akoprem i ostale vrsti drveća neostaju poštedjene, dapače i isto čbunje od zelenike (Ginster) neosta poštedjeno. Hrašće obićno je već koncem lipnja ma baš posvema obršćeno, a tlo je šumsko tako rekuć zastrto, bezbrojenim poluobjedjenim lišćem i petljikama, dapače ni tek razvijajući se izboji neostaju poštedjeni. Izmetina gusjenice, nalazi se pod pojedinim hrašćem u čitavih hrpah.

Čudnovato je nadalje da gubar prosti jasen (Esche) koji se tuj pojedince nahadja, do sada još nije napao, a isto tako ostaju i topole neoštećene. Šetne i pogubne posljedice, koje to jur kroz godine redovito se opetujuće haranje prouzročuje, jur se opažaju na rečenih sastojina. U šumah prvostolnog kaptola postaju najočevidnije. Prirast u visinu, već je kroz nekoliko godinah tako rekuć prestao, dapače i isti prirast u debljinu, koji bi morao gledom na starost sastojina (40—60 god.) kao i vrstnoću stojbina izvrstan biti, prestao je u obće, što sjegurno gledom na površje, te malo ne normalni obrast, vrlo veliku štetu predočuje.

Velika množ mladih, inače posve zdravih hrastova počima se sušiti, te očevidno propada, bez da bi se tome mogao naći drugi razlog, do li brstenja po šetnoj toj gusjenici.

Znamenita je šteta takodjer i time, što šume usljed navedenih događaja, jur kroz godine nerodiše žirom, niti se po njima može pasti, čim se prihod tih šuma u veliko smanjio.

Pitanje jest dakle, kako i kojimi sredstvi da se tom sve više i više preotimajućem zlu na put stane?

Pri tom ipak valja prije svega na ovdašnje posebne mjestne odnošaje uzeti obzir, koji onemogućuju običajna sretna tamanjenja gubara, kao što su to n. pr. kupljenje i gnječenje jaja gusjenica, lovljenje zareznika po jarcih i t. d. usljed suvislosti sastojina, kao i pomanjkanja radnih sila, kao i gledom na to, da bi uporaba tih sredstva stajala gledom na troškove, u velikom nerazmjerju. Gniezda se jaja nalaze obično povisoko među granjem, tako da ih ni jačim koljem ne bismo mogli sgnječiti. Tečajem mjeseca svibnja, za kišovityh i hladnih dana, dok se gusjenice niže na deblu u klupcih nahadjaju, moglo bi se doduše takove skupljati, ali baš u to doba, bilo bi jedino nerazmjernimi troškovi moguće dobiti tomu potrebne radnike, čuvarsko osoblje pako tomu nedostaje.

Kopanje lovnih jama, u kojih bi se seleće se gusjenice mogle loviti, takodjer je nemoguće provesti, na tolikom, uz to još većim dielom po tlu obraslom šumištu.

Držim stoga, da je najjeftinije i jedino praktično provedivo sredstvo, paljenje vatra za dobe obletanja zareznika, tečajem mjeseca srpnja i kolovoza. Ako li se te vatre, s večeri i noćju konsequentno na stanovityh mjestih po šumi podržavaju, to bi se tim velika množ leptira, još prije no što bi jaja snesli, poništiti mogla. Kad bi se pako tim načinom, koji vidljivi uspjeh polučio, moglo bi se kasnije i samim ništenjem gniezda započeti, jer bi tada i mjestno čuvarsko osoblje zadovoljavalo.

Kušati ću, da u kojem sljedećem broju ovoga lista po mogućnosti točno, na temelju potankih iztraživanja predočim štetu, koja je ovdašnjim šumam nanešena haranjem gubara, za posljednjeg deset godišta.

Jedna o t. z. šumarskih vještaci u poslovih parbenih.

Pitanje, tko li se imade u Hrvatskoj i Slavoniji po zakonu smatrati ovlaštenim šumarskim vještakom, sjegurno si je već mnogi šumar stavio, videći, kako se u praksi, u tom obziru svojevoljno postupa i od strane istih onih koji bi bili u prvom redu zvani, da bdiju nad vršenjem zakonskih ustanova kao i učvršćenjem uredjenih odnošaja šumarstva kod nas.

Znamo više slučajeva, gdje su kao šumski vještaci figurirali ljudi, koji ni propisanih šumarskih nauka, kao ni propisanog šumarskog državnog izpita imali nisu. Znamo, da se šumske štete i kvarovi prečesto procienjuju i po istih selskih prisežnicih, čemu se u ostalom neimamo čuditi, dok imamo i šumara i nadšumara bez državnih izpita, te dok se za takova mjesta natječu kandidati, koji takodjer tih propisanih svojstva neimaju.

Nu pitati će mnogi možda, a ima li u nas u obće propisanih ustanova u tom pogledu? — Ima. Jer ne samo što se u §. 22. zakona šumskog, naročito spominje, da imadu vlastnici za šume od dovoljne veličine, koju će zemalj-

ska vlada ustanovit po osobitih razmierjih,* naredit vieštih gospodara koji su po vladi priznati kao sposobni za to, nu tamo se još i to veli, da o priznanju, dali je tko za gospodarstvo takovo sposoban, imadu valjat postojeći propisi.

Koji su to pako postojeći propisi?

Ti su propisi sadržani u „privremenoj naredbi ministra za poljodieljstvo i rudništvo, od 16. siečnja 1850., u obziru uvedenja državnih izpita za šumske ekonomе, da se mogu proglasiti kao sposobni za vodjenje samostalnog gospodarstva“, gdje se u točki drugoj, naročito veli: „da je tko sposoban voditi samostalno šumsku ekonomiju, to se ima dokazati i priznati osobitim izpitom.“ Zatim u točki trećoj iste naredbe, gdje se veli: tko ovaj izpit svrši s dobrim uspjehom, sposoban je, da se primi kao urednik u službu državnoga šumarstva, te napokon i u točki trinajstoj gdje se naročito veli: „šumarskim državnim izpitom dobiva se sposobnost za sve uredničke službe u državnom šumarstvu.“

Od tuda pako sledi, da se osposobljenim šumarskim vještakom samo onaj smatrati može, koji se je kadar izkazati svjedočbom o šumarskom državnom izpitu za samostalnu šumarsku upravu, kako nam to i ustanove §. 5. okružnice c. kr. namjestništva od god. 1858. izrično ustanovljuje riečmi: „koga vlada sposobnim prizna za gospodarenje šume, vlastan je služiti se naslovom ovlaštena šumara.“

Vriede li te ustanove u obće i za samo polučenje službe samostalnog šumarskog upravitelja, to bi bez dvojbe imale vriediti jošte više onda, kad se radi o uporabi i naimenovanju šumarskih vještaka u poslovih sudbenih i parbenih, gdje u vještačkom mnienju, takovih vještaka, prečesto i sam tečaj parnice, odnosno osuda, ovisna.**

Pojmimo, ako se te jasne ustanove prije t. j. onda dok još u zemlji nebijaše dovoljna množ osposobljenih šumarskih vještaka, obdržavale nisu, neznamo

* Ova je veličina ustanovljena okružnicom c. kr. hrvatsko-slavonskog namjestništva od 30. prosinca 1858., gdje se u §. 4. kaže: „Da se izvrši §. 22. šumarskoga zakona, nalaže se vlasnikom šuma, da imaju po jednoga vještoga od vlade sposobnim priznanoga šumara držati i to:

- a) u osiečkoj i požežkoj županiji za više od 10.000 jutara šume,
- b) u zagrebačkoj županiji za više od 4.000 jutara,
- c) u varaždinskoj za više od 2.000 jutara šume.

Vlastnici šume, koji u osiečkoj i požežkoj županiji neimaju više od 500, u zagrebačkoj županiji ne više od 200, a u varaždinskoj županiji ne više od 100 ralih, mogu ovimi svojimi komadi šume sami gospodariti, samo neka drže šumarsko-redarstvene propise. Tko ima više šume nego što je dopušteno, da njom može gospodariti sam, a manje nego što je naloženo, da se mora držati posebni povlašteni šumar, treba da se pridruži susjednomu vlasniku velike šume, i da svoj diel šume preda njegovu šumaru za gospodarenje, ili pako da se više onakovih vlasnika šume sdruži i da zajedno pogode vješta i povlaštena šumara.

Ova naredba neproteže se na šume ležeće u riečkoj županiji.

** Sjećamo tuj naročito i na t. z. segregacionalne parnice i katastr. procjenb. radnje itd.

ipak, zašto li se takov postupak još i danas, gdje u Hrvatskoj i Slavoniji već bar svojih 250 takovih osposobljenih vještaka imade, šuteć, znanjem ili neznanjem odobrava, te tako prečesto podupiru elementi ne samo vrlo dvojbene sposobnosti, no inače šumarskom zvanju posve nedorasli. Visoka vlada, kao i pojedine političke oblasti sjegurno imaju točnu evidenciju šumarskih osposobljenih vještaka podčinjenih područja, tako, da se i ostale oblasti i stranke svako doba u tom smjeru lasno informirati mogu, te se stoga već i neznanjem odnošaja, prenavedeni postupak opravdati neda, negledeć i nato, da je već i samo žiriranje neosposobljenih t. z. vještaka, takovimi donjekle i kažnjivo, jer si svojataju time prava, koja ih kako iz gori navedenog sliedi podnipošto neidu. Pa kao što se nadripisarstvo kazni, isto tako držimo, da bi valjalo i to nadrišumarstvo već jednom dokinuti, te odrediti, da se u obće u svih javnih šumarskih poslovanjih a naročito i poslovih sudbeno vještačkih, primjereno postojećim propisom, samo zakonito osposobljeni šumarski vještaci upotrebljavali budu.

K upoznanju šumarstva u Srbiji.

Vadimo iz „TEŽAKA“ broj 6. g. 1885. strana 353. sliedeći zanimivi opis stanja šuma u okružju topličkom u Srbiji, kako no ga predočuje gosp. Mihajlo St. Riznić.

Toplica je vrlo bogata sa šumom, ali ne u svima krajevima. Predjeli između Toplice, Jastrepca, Morave i Bačke rieke ogoličeni su, a šuma je uz njih satrvana još za vrijeme turske vladavine. Naročito je gora stradala mnogo blizu okolice Morave i Niša. Najbogatiji pako kraj sa šumom jeste Kopaonica.

Kopaoničke su kose većim dielom puste i bez šume. Naročito su ogoličeni vrhovi planine Treseke, Pilatovice, Belog brda, Subog, Budišta i Žednjaka. U jablanečkom srezu šuma je mlada i pola upropaćena. Svakolika šuma je državna, občinska ili vakuvska svojina. Privatnih šuma i zabrana neima, jer po samom zakonu ni jedan Turčin nije smio prodati zemlju pod gorom, nego samo radnu. Najviše ima gore cerove, graničeve, klenove, grabove, lieskove, bukove, dubove, beljikove, topolove i jasikove. Manje pak brestove, jasenove, mećinje leske i javorove. Nikako neima u divljem stanju orahove, bagrenove i kesteneve gore.

Važnost šume u Dobriču tek sad počinje, da se cieni, pošto je već nestala, a u Kosaonici ni najmanje. Sjeće se gdje se najbliže nadje; obaruje se kozama za brst nemilice, a mnogi je i krće te zemlju zirate. To satiranje ne čini se iz nikakovih spekulativnih namjera, već čisto iz lienosti i neznanja.

Satiranju ide u prilog i ta okolnost; što se ljudi nikoga neboje niti tko tu zloupotrebu kazni i kontroliše. U cijeloj Toplici kod tolikih šuma državnih neima ni jednog šumara državnog; pa nije ni čudo što narod onda tako radi. Satiranje gore pokazuje najžalosnije posljedice u Dobriču i Kopaoniku. Visoka

i nizka brda opiraju se u dolinu, a vrhovi strče kao n ki grebeni; goli i izpunjeni kamenom. Izvori presahnjivaju, rieke koje su okretale po dva kamena, jedva sad strugoću i na ustavu okreću po jedan kamen; a grad češće obere vinograde i voće u dolnoj Toplici, narod se čudi i pita šta to bi? I od kud to sad?!

O podizanju šuma nitko i ne pomišlja, već se svi grabe tko će više šume prigrabiti i zavatiti od obšte narodne i obštinske šume. Zato bi već jedanput trebalo zakonom zabraniti to grabljenje i otimanje šuma.

Nadzor nad šumom takodjer nitko ne vodi. Sjeća se vrši preko ciele godine i to za: japiju, gradju i ćumur. Osobito gradja za kuće izvozi se čak u Niš, Leskovac i Krušenac.

Od drvodjelskih zanata ima u Toplici ovih: daskara, kačara, sto'ara, dun-djera, a mnogi grade japiju za kolare; zemljodjelske alate kao: vile, rogulje, lopate ralice, sanouke i t. podobne stvari. Ali nijedna radionica ne izradjuje u veliko drvenarske artikle; tako da ih razasilje na strane pijace, već samo toliko, koliko se u mjestu potroši. Te zanate u obće rade domorodci i to ponajviše: Uzićani, Čačani i Pečanci.

Šuma nestrada od nikakvih insekta, po kad kad što je zakvači po koja olujina koju ovdje „fortunom zovu“, te je počupa i u potoke svalja.

Po topličkim šumama ima vrlo mnogo divljih zvjeri, i to: divljih svinja, jazavaca, risova, medvjeda, vukova, srna, kuna, divokoza, tetriebova, velikih bijelih orlova (naročito u Kopaoniku) i t. d. Sve ove zvjerinje ne čine šumi nikakva kvara, ali znatno štete stoku i usjeve svake godine.

Naše šumsko gospodarstvo i nacrt novog šumskog zakona.*

III.

U novije doba nastalo je u nas toli štetno parceliranje i razkomadanje zemljišta, da nakon obave takove diobe, često pojedinci ostaju tako rekuć bez kuće i kućišta, a svakako se u mnogih krajevih jur živo osjeća u narodu, nestasića zemlje, a toga jest naravna posljedica tih odnošaja, da si pojedinci nastoje svim mogućim načinom prisvajati naročito obćinska šumska zemljišta, premetanjem medja, prikrćivanjem i t. d. znajući uz to, da ih obćina neće tako brzo tužiti ili u uživanju smetati, jer k tomu treba i skupe i dugotrajne sudbene parnice radi smetanja posjeda, odnosno vlastništva. Tako znamo obćina gdje su takova prisvajavanja obćinskog šumišta tako rekuć na dnevnom redu. Nije pako samo šticeenje posjeda, koje zahtieva toli skupi i dugotrajni proces, no i ista jednostavna reambulacija, odnosno obnova medja spada danas na nadležnost sudova. Sam postupak pri tom dosta je kompliciran i skup, a ipak

* Vidi „Šum. list“ o. g. strana 201. i sljedeće.

bi taj postupak bio svakako jednostavniji i jeftiniji, kad bi se isti prepuštao kratkim putem na uređivanje političkim oblastim, kr. podžupanijam odnosno kot. uredom, a moglo bi se to tim prije odrediti, kad bi se stranki nezadovoljnoj za svaki slučaj ostavilo pravo nastupa redovite parbe, kako to n. pr. i sadanji šumski zakon u slučajevih spomenutih u §§. 24. i 76. dopušta.

Istina je doduše, da i danas občinam stoji prosto, da vlastitoga znanja i ravnanja radi uz intervenciju podžupanijskog mjerničkog i šumarskog osoblja preduzmu reambulaciju medjah, ter da onda pošto budu tim načinom konstatovane usurpacije i promjene medjah na temelju obavljenih izvidah i pribavljenih točnih mapah pokušaju nagodu s dotičnim strankami.

Nu tko poznaje odnošaje i narav našega seljaka, znade, da će takova nagoda riedko kada poći za rukom, i stoga i opet uzprkos te reambulacije stranci nebude preostalo drugo, no nastupiti put redovite pravde. Nećemo doduše zagovarati, da se kako je gori rečeno političkim oblastim prepušta riešavanje preporah smetanja posjeda u svakom slučaju, a naročito toga nemislimo, za starije okupacije, gdje je dokaz vlastništva težji, ali zato ipak držimo, da bi se kod novijih okupacijah, gdje se obično ovako i onako radi, bi o lakom dokazu posljednjega faktičnoga posjeda, odluka mogla prepustiti oblastim političkim, bar za onaj slučaj ako oštećena stranka, stavimo n. pr. u roku od 30 dana računajuć od dana učina političkoj oblasti podnese prijavu.

Tu ustanovu držimo, da bi valjalo naročito i u interesu zaštite šuma, primiti svakako u novi šumski zakon, jer bi se time u istinu velikoj potrebi šumoposjednikah a naročito i občinah udovoljilo.

Zajamčujuć s jedne strane, s odlukom političke oblasti nezadovoljnoj stranci, pravo nastupa redovitog puta pravde, valjalo bi ipak s druge strane i opet, odluci političke oblasti, do protivne sudbene odluke, naročitom ustanovom zakona osjegurati provedbu, jer bi inače čitav postupak ostao i nadalje iluzoran, kao što je i sada, dok se predmjeva dobrovoljna nagoda stranaka, bez obzira na zbiljni obnalaz.

Imajuć nadalje pred očima samo novije takove okupacije, mislimo, da bi se odnosno uređivanje još i tim prije moglo prepustiti vlastim političkim, što se tuj nemože raditi o osobitoj vrijednosti, već jedino o neznatnih, te tekarskom vremenu, vrlo štetnih, pomaknućah i promjena medja, i prekrčivanjih šumskoga tla, te što bi političke oblasti imajuće, dodieleno potrebno strukovno šumarsko kao i mjerničko osoblje te poslove brzo a razmjerno i malim troškom a ipak svrsi shodno obavljati mogle.

U ostalom bilo kako mu drago, mi držimo, da bi se svakako i na prenavedeno mogao i morao prigodom sastavljanja novog šumskog zakona uzeti primjereni obzir.

Šumarsko-trgovačka razmatranja.

VI.

Kako su ovogodišnje prodaje hrastova kod nas jur dovršene, spomenut ćemo sada koju obširniju o njih. Glasom pred nama ležećih, svom mogućom pomnjom sastavljenih izkaza, prodano je kod nas počam od 1. studena 1884. do konca svibnja 1885. ukupno 207.570 hrastovih stabala, za svotu od 2.873.174 for., po čemu se pokazuje popriečna prodajna vrijednost jednoga hrasta sa 13 for. 90 novč., svakako rezultat po šumovlastnike vrlo povoljan.

Što se pako napose menjanja ciena u pojedinih djelovih zemlje tiče, to vidimo sljedeće:

Iz šuma „krajiške investicionalne zaklade“ prodano bje ukupno 56.121 hrastovih stabala za svotu od 1.544.723 for. te je pri tom polučeno najviše za 2.297 hrastova iz šume „Orljak“, naime 128.000 for. iliti po hrast 55·7 for., najmanje pako za 2.410 hrastova iz šume „Smogva“ naime 26·10 for. po komad, dočim je popriečno pojedino stablo prodano za 27 for. 40 nvč.

Iz šuma državnih prodano je ukupno 4.978 hrastova, za svotu od 522.300 for., te je pri tom polučeno najviše za 2.466 hrastovih stabala iz šume „Žerjavinec“ naime 121.151 for. iliti po hrast 49·90 for., najmanje pako za 19.067 prodanih hrastova iz šume „Medjustrugorje“, naime svota od 62.170 for. iliti po hrast 3·20 for., dočim je popriečno pojedino stablo prodano za 10 for. 50 novč.

Iz šuma brodske imovne občine prodano je ukupno 6.294 hrastova, za svotu od 167.459 for., te je pri tom polučeno najviše za 630 hrastova iz šume „Orljak“ naime 52.010 for. iliti po hrast 82·70 for., najmanje pako za 2.421 stabla iz šume „Gradine“, naime 74.200 for. iliti po hrast 30 for. 60 novč., dočim je popriečno pojedino stablo prodano za 37 for. 50 nvč.

Iz šuma „petrovaradinske imovne občine“, prodano je ukupno 7.478 hrastova, za svotu od 167.459 for., te je pri tom polučeno najviše za 4.257 hrastova iz šume „Raškovića“ naime 113.460 for. iliti popriečno za hrast 26 for. 60 novč., najmanje za 3.221 hrastova stabla iz šume „Neprečava“ naime 53.989 for. iliti popriečno po hrast 16 for. 70 novč., dočim je popriečno pojedini hrast prodan za 22 for. 30 novč.

Iz šuma „II. banske imovne občine“ prodano je ukupno 777 hrastova, za svotu od 15.409 for., te je pri tom polučeno; najviše za 64 hrastova iz šume „Višnički bok“ naime 1.548 for. iliti po stablo 24·10 for., najmanje za 74 hrasta iz šume „Evin budjak“ naime 1.180 for. iliti po stablo 15·90 for., dočim je pojedini hrast popriečno prodan za 19 for. 90 nvč.

Iz šuma „gjurjjevačke imovne občine“ prodano je ukupno 1.158 hrastova za svotu od 26.452 for., te je pri tom polučeno; najviše za 85 hrastova iz šuma „Visoka greda“ naime 3166·55 for. iliti po stablo 37·25 for.

najmanje za 232 stabla iz šume „Panje“ naime 1795.50 for. iliti po stablo 7.73 for., dočim je pojedini hrast popriečno prodan za 22 for. 80 novč.

Iz šuma „križevačke imovne občine“ i to šume „Bolčanski lug“ prodano je 1.079 hrastovah za svotu od 34.005 for. iliti popriečno pojedino stablo za 31 for. 50 novč.

Iz šuma „urbarnih imovnih občina te raznih vlastelinstva“ prodano je ukupno 90.594 hrastova za svotu od 562.826 for., te je pri tom polučeno; najviše za 600 hrastova iz šume „Lug“ urb. imovne občine „Sv. Helena“ naime 20554.55 for. iliti po stablo 34.25 for., najmanje za 50.000 hrastova iz šume vlastelinstva „Moslavačkog“ naime 50.000 for. iliti po stablo 1 for., dočim je pojedini hrast prodan za popriečno 6.2 for.

Ovi nam brojevi jasno dokazuju stanje unovčivosti hrastovih šuma u Hrvatskoj, a potvrđuju ono, što smo jur uzeli prilikom iztaknuti, naime, da je i u nas jur prošlo doba, kad se je hrastovina mogla po što po to na izbor kupovati, niti nam se nadalje-uz takove cijene sirovine bojati, da bi cijena robi (dužici) nerazmjerno prema vrijednosti drva pasti mogla.

Prelazec i opet na razmatranje prometa i trgovine s dužicama iztaknuti nam je sljedeće:

Tečajem mjeseca travnja doveženo bi u Trst ukupno 928.700 komada dužica i to za trgovačku kuću:

J. M. De Amicicis	508.954 komada
J. B. M. Gairard	277.319 „
Ch. Gaffinel	94.248 „
J. Schadelooock	33.780 „
G. Pagan	10.800 „
A. Dreher	3.600 „

Istodobno izvezlo se i opet iz Trsta ukupno 266.538 komada i to za Francezku 158.131 komad, za Englezku 28.000 komada, za Grčku 2.000 komada, a za Talijansku 85.607 komada.

Preko Rieke se pako izvezlo 1,958.060 komada i to: 1,928.061 za Francezku, a 30.001 za Englezku. Ukupno se dakle tečajem mjeseca travnja izvezlo u Francezku 2,086.192 komada dužica.

Nadovezujuć na ono što smo jur posljednji puta spomenuli u pogledu trgovine s bukovinom u nas, iztaknuti nam je da su u obće u taj čas bukovoj robi, a naročito dužicama, dašćicama i šubijam cijene vrlo povoljne.

Što se napokon u posljednje doba obavljenih posala tiče, iztaknuti nam je sljedeće znatnije prodaje: Početkom lipnja prodano je u Sisku 1 milijun komada dužica slavonske robe uz cijenu od 207 for. te rabat od 5, 10 i 15%, zatim 800.000 komada slavonske robe (prima) uz neznatni rabat i cijenu od 202.5 for., nadalje 1½ milijuna komada bosanske robe uz cijenu od 200 for., oko 1½ milijuna, manjih partija uz 195—200 for., uz obični rabat.

Ovdje nam podjedno iztaknuti, da će se na dne 31. kolovoza t. g. u 10 sati prije podne obdržavati u uredu kr. podžupanije karlovačke dražbena

prodaja (uz pismene ponude) od 12.984 hrastovih stabala, iz šume poveljene občine Draganci, procijenjenih na 121.820 for. 30 novč.

VII.

Od nadšumara g. Gjura Bayera, dobivamo nadalje sljedeće šumarsko-trgovačke ertice odnoseće se na trgovinu drvom na sisačkom trgu g. 1883/84. Rečenog razdoblja doveženo, odnosno proizvedeno bi u Sisku i okolici (t. j. Lenikenu, Velikoj Gorici itd.) ukupno 43,242.000 komada francuzkih dužica, 470.000 vedara njemačke bačvarske gradje, te 17.100 kub. metara raznog građevnog drva.

Veći dio tih drva doveženo jest Savom do Siska, i to ponajpače iz Slavonije, kolima pako doveženo, jest oko 2,100.000 francuzkih dužica i 900 kub. metara hrastovog građevnog drva i to ponajviše iz okolišnih urbarialnih šuma kao i šuma banske imovne občine.

Osim hrastovine nalazilo se na trgu i bukovine, briestovine i jasenovine.

Iz Bosne dovezlo se 1,800.000 komada francuzkih dužica, a oko 1,000.000 francuzkih dužica doveženo jest i opet iz Srbije.

Prispodobimo li pako te brojeve, sa brojevi predočujućimi nam ukupnu produkciju francuzkih dužica, kao i ostale hrastove robe, za to doba u Hrvatskoj i Slavoniji, to vidimo da je u istinu Sisak ne samo glavno stovarište i prvo tržište, u pogledu naše trgovine šumskimi proizvodi, no tuj se u obće usredotočuje sva trgovina francuzkom dužicom.

Nadovezujuć nadalje na jur iztaknuto u ovome listu u pogledu ovogodišnje trgovine šumskimi proizvodi na sisačkom trgu spomenuti nam sljedeće:

Iz Siska se izvezlo tečajem mjeseca svibnja oko 3,500.000 komada hrastovih i 400.000 komada bukovih dužica, zatim do 300.000 komada željezničkih šlipera.

Od 1. siečnja 1885. do konca svibnja t. g. dovezlo se odnosno nalazilo se na tamošnjem trgu naskladano: 32,000.000 komada francuzkih dužica, 2.000 kubičnih metara oblikovine, do 1.600 kub. metara vainscotsa, do 2.000 kub. metara građevnog drva, 800 kub. metara friza, 8.500 komada željezničkih podvlaka, do 3.000 komada telegrafičkih stupova (iz Moslavine) i do 10.000 komada vinogradarskih stupova.

Zatim do 1.000 kub. metara tesane briestovine, 300 kub. metara jasenove oblikovine, do 200.000 komada jasenovih dužica, onda oko 300.000 komada bukovih dužica (najviše iz Moslavine) i oko 300 kub. metara jelovih dasaka iz bosanskih šuma.

Tim ipak još sveudilj ovogodišnji dovoz dovršen nije, te će se gori rečena količina do konca godine još znatno povećati.

Najveći dio te robe izvaža se na Rieku i Trst.

Različite viesti.

† Knez Maksimilijan Thurn i Taxis. Dne 29. svibnja u večer, umro je u Regensburgu knez Maksimilijan Maria Lamoral od Thurn i Taxis, pokrovitelj hrvatsko-slavonskog šumarskog društva. Mladi knez rodio se 24. lipnja 1862. godine, a bio je unuk i nasljednik pokojnoga kneza Maksimilijana Karla, koji je umro 10. studenoga 1871. Njegova mati princesa Helena, starija je sestra Njezina Veličanstva naše kraljice Jelisave. Pokojnik imao je naslov nasljednog glavnog poštara i krunskog vrhovnog poštara u Bavarskoj, a bio je nasljedni član austrijske, bavarske, pruske, i vürtemberške gospodске kuće. Umro je usljed prehlade, zadobljene na lovu na tetriebe u Štajerskoj, od upale pluća i porebrice. Knez brojio se među najbogatije spahije u Hrvatskoj, gdje je od god. 1874. posjedovao ogromna imanja: Želin - Čiče, Lekenik, Baniju, Ozalj i Brod na Kupi. Nasljedstvo kneževe kuće prelazi na njegova mladjega brata, kojemu ima 19 godina.

Prva glavna skupština našega društva, obdržana dne 14. i 15. listopada g. 1876. u Zagrebu, izabra pokojnog kneza jednoglasno društvenim pokroviteljem, a u to ime kličemo mu, Slava!

Društvene viesti. Upravljaajući odbor društva držao jest na dne 15. lipnja pod predsjedništvom predsjednika p. n. g. M. Dursta, te u prisutnosti gg. M. Vrbanića, A. Soretića, V. Köröskény-a, R. Fišbacha i F. Kesterčanka odborsku sjednicu.

Pošto se do onog dana nijedan od članova još nije bio prijavio, da će glavnoj skupštini u Gradiški prisustvovati, pošto se nadalje jur 1. lipnjem imalo provesti novo ustrojstvo državne šumarske uprave, usljed česa sučlanovi državni šumari, skupštini nebi mogli prisustvovati, pošto je nadalje baš na 28. i 29. lipnja više članova nakano bilo pohoditi budapeštansku izložbu, te što se nadalje i gledom na predstojeću slavu 25-godišnjice križevačkog zavoda, kojoj će velik dio društvenih članova prisustvovati, bilo nadati vrlo slabom učešću na ovogodišnjoj skupštini, te imih nekih razloga, zaključui upravljajući odbor, nakon svestranog pretresanja predmeta, ovogodišnju glavnu skupštinu urečenu za dne 28. lipnja i sljedeće dane u Novu Gradišku, na neizvjestno vrijeme odgoditi. Osim toga riešio je odbor u istoj sjednici više manje važnih administrativnih predmeta.

O lovu Njegove visosti carevića kraljevića Rudolfa u Obedskoj bari. U posljednjem broju o. l. donesosmo viest, da je Njegova visost carević kraljević Rudolf, koncem svibnja krenuo u „Obedsku baru“ na lov, o tome podnešeno jest po g. M. Prokiću visokoj kr. zem. vladi potanko izvješće, koje nam visokoista na svrsi shodnu porabu ustupila, te iz kojega sljedeće važnije momente vadimo, znajući, da će sudrugove naše bezuvjetno zanimati opis, tog po naše strane koli radostnog toli riedkog dogodjaja.

Prije svega, da spomenemo na kratko koju obćenitu o toj „Obedskoj bari“. Ista se pruža tik sela Kupinova, nedaleko Zemuna, a posjed je petrovaradinske imovne obćine.

Ime joj potiče od manastira, koji bje za dobe Angjelije, matere despota Gjurgja Brankovića utemeljen, te kojega se ostanci još i danas na svršetku bare nalaze.

Ovu nam čuvenu baru g. 1857. po prvi puta obširno opisao g. Josip Ettinger, u svome djelu: „Sriemsko-slavonsko-hrvatske divlje životinje, zvjeri i ptice.“

Bara ta obširje danas oko 1.100 jutara površine, te je pristanište nebrojenog mnoštva najraznoličnijih vrsti močvarnih ptica.

Kako se u onome kraju pripovjeda, bijaše ta bara njekoč Savski rukav, dapače stari ljudi kazivaju, da su još pred ne dugo doba, onuda plovile turske ladje, što bi gledeć na oblik bare istina biti moglo, pa i sada se još za velike vode može neposredno iz bare u Savu i obratno ladjama ploviti.

Jošte za vrijeme vojne uprave u Krajini, traženo je, da imovna obćina rečenu baru vrati u posjed državi, nu zastupstvo imovne obćine nije nato pristalo, već je zaklju-

čilo pridržat ju, a lov u njoj ustupiti Njegovoj visosti careviću kraljeviću, koji se eto i opet dne 28., 29. i 30. svibnja t. g. poslužio tim pravom, te tamošnji predjel usredio svojim visokim posjetom.

Već na dne 13. svibnja započete su pod nadzorom dvorskog ornithologa g. Hodeka i grofa Telekya, predradnje za predstojeći lov, tako su n. pr. u bari izvedeni nuždni prosjeci, a u susjednom šumskom predjelu „Bakić bara“ namještena koliba za lov mrcinom, zatim potražena gnjezda crne rode i orlova i t. d.

Njegova visost kraljević Rudolf prispio je u Kupinovo dne 27. svibnja oko 7 sati, u pratnji Njegove visosti nadvojvode Otona, krilnog pobočnika Milana Wohlgemutha, grofa Teleky -a te kotarskog predstojnika g. M. Tropera, na što je odmah

Ime lovca	Vrieme trajanja lova	Plava čaplja (Der gemeine Fisch-Reiher)	Danguba (Purpur-Reiher)	Mala bijela čaplja (Der kl. Silber-Reiher)	Žuta čaplja (Schopen-Rei- her)	Kvakavac (Nacht-Reiher)	Kašikarka (Löffler)	Ražalj (Ibis)	Lapido (Zwerg-Scharbe)	Crna roda (Der schwarze Storch)	Bjelorapi orao (Seeadler)	Crni kang (Der schwarze Milan)	Razne	Ukupno
Njeg. visost carević kraljević Rudolf	28./V. na večer	1	—	2	2	7	3	10	1	—	—	—	—	26
	29./V. cio dan	2	1	9	46	70	2	140	22	—	2	1	4	301
	30./V. cio dan	7	—	6	56	145	6	155	20	—	—	—	2	397
	Ukupno...	10	1	17	104	222	11	305	43	—	2	1	6	724
Njeg. visost nad- vojvoda Otto	28./V. na večer	1	—	—	2	1	2	8	3	—	—	—	—	17
	29./V. cio dan	—	—	6	69	86	—	74	3	—	—	1	—	239
	30./V. cio dan	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	3
	Ukupno...	1	—	6	71	87	2	82	6	1	2	1	—	259
Krilni pobočnik Milan pl. Wohlge- muth	28./V. na večer	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	3
	29./V. cio dan	—	—	—	10	7	—	4	2	—	—	—	—	23
	30./V. cio dan	10	—	—	1	3	—	1	—	—	—	—	—	15
	Ukupno...	10	—	—	13	10	—	6	2	—	—	—	—	41
Grof Samuel Teleky	28./V. na večer	1	—	3	4	2	—	2	2	—	—	—	—	14
	29./V. cio dan	4	—	18	38	45	2	30	14	—	—	—	—	151
	30./V. cio dan	5	—	6	33	52	2	17	4	—	—	—	—	119
	Ukupno...	10	—	27	75	99	4	49	20	—	—	—	—	284
Sveukupna lovina		31	1	50	263	418	17	462	73	1	4	2	6	1308

započeo lov. Na bari samoj dočekaše visokog gosta, na ime imovne občine nadšumar iste g. M. Prokić sa šumarom g. Havličkom. Lov nastavljen bi sve do 30. svibnja u 6¹/₂ sati, dok se je svršio.

Prelazec opis svečanog dočeka, koje je tamošnje žiteljstvo priredilo svome kraljeviću, saobćujemo na str. 336. potanki izkaz lovine, koji nam najjasnije veliko bogatstvo ptica te bare predočuje.

Lugar ustrijeljen od zvjerokradica. Čitamo u „Narodnih Novina“: U šumah iločkoga vlastelinstva pojavljivali su se u novije vrijeme često putah zvjerokradice, stoga je lugarom naloženo, da bolje pripaze na te nezvane goste. Dne 22. svibnja o. g. uputiše se lugari Jovan Vuković i Savo Novaković u šumu, gdje naidjoše na dvojicu puškami oboružanih ljudi. Kako ovi lugare opaziše, natisnu se u biegi, a lugari za njima. U biegu izgubi jedan od progonjenih svoju kabanicu, koju Novaković podiže i kući odnese. Pošto im zvjerokradice izmakoše, vratiše se lugari k svojim kućam. Novaković prispio je kući, ali Vukovića nije bilo. Kad se je za njega pitalo, pripoviedali su seljaci, da su 24. čuli u šumi pucjavu pušaka, pa kad su ljudi pošli tražiti ga, naidjoše ga u šumi Lišvaj mrtva. Zvjerokradice morali su ga u zasjedi dočekati te ga tu ustrijeliti. Kraj njega ležala je njegova dvocievka puška jošte nabita. Sumnja, da su nesretnoga lugara ubili, pala je na zvjerokradice Simu Silvestrovića, Simu Vozarevića, Živana i Jovana Mašića te Dmitru i Stevana Stanišića, te su ovi ljudi predani kot. sudu u Rumi. Za kabanicu, koju su progonjeni zvjerokradice u šumi ostavili, dokazalo se je, da je Živana Mašića.

Stanje mirovinske zaklade lugara prve banske imovne občine. Primitak iznašao je do 28. svibnja 1885. godine 760 for. 80 nvč. u gotovom i 340 for. u obveznih papirih, izdatak do 28. svibnja 1885. u gotovom 356 for. 50 nč. i 60 for. u papirih. Odbivši izdatak od primitka, pokazuje se stanje zaklade dne 28. svibnja t. g. sa 404 for. 30 nvč u gotovom i 280 for. u papirih. Vuglenović, tajnik.

Natječaji. Kod imovne občine u Karanšebešu ima se popuniti jedno mjesto šumara sa 800 for. plaće, 200 for. stanbine, 300 for. putnog paušala i 40 m.² gorivog drva, i mjesto šumskog taxatora sa 1,000 for. plaće, 200 for. stanbine, 600 for. putnog paušala i 40 m.² gorivog drva. Odnosne molbe valja do konca kolovoza upraviti upravnom odboru gori rečene imovne občine.

Ima se popuniti mjesto šumara občine Grobnik sa sjedištem u Čavlih plaćom godišnjih 600 for. i 20% nagradom od šumskih šteta. Molbe valja upraviti do 25. srpnja t. g. kr. podžupaniji na Rieci.

K statistiki lova u Hrvatskoj. Vadimo iz „Nar. Nov.“ broj 125 t. g. Prošle godine utamanjeno je u bivšoj Krajini ukupno 18 medvjeda, i to 9 u ogulinskom kotaru, 3 u otočkom, 2 u binjskom, te po jedan u zavaljskom, gračačkom, udbinskom i gospičkom.

Vukova ubito je ukupno 256, i to 38 u oriovačkom kotaru, 35 u brinjskom, 26 u gračačkom, 23 u županjskom, 21 u novskom, 20 u garčinskom, 17 u otočkom, 14 u vinkovačkom, po 13 u zemunskom i gospičkom kotaru, 10 u udbinskom, 7 u slunjskom, 5 u dubičkom, 4 u mitrovačkom, po 3 u glinskom i dvorskom kotaru te napokon po 1 u ogulinskom, zavaljskom, petrinjskom i staropazovačkom kotaru.

Lisica ubito je ukupno 1.329, i to 276 u gospičkom kotaru, 191 u slunjskom, 165 u oriovačkom, 140 u otočkom, 89 u gračačkom, 82 u novskom, 61 u rako-vačkom, 53 u glinskom, 52 u dvorskom, 45 u brinjskom, 33 u udbinskom kotaru, 25 u području grada Karlovacah, 19 u kotaru zavaljskom, po 15 u ogulinskom i županjskom kotaru te u području grada Petrinje, 14 u kotaru garčinskom, 10 u kotaru vinkovačkom, 9 u kotaru petrinjskom, 7 u kotaru staropazovačkom, 6 u dubičkom, 4 u Žumberku, te napokon 3 u kotaru zemunskom.

Kuna potučeno je ukupno 377, i to najviše u gospičkom kotaru 157, zatim 57 u otočkom, 56 u slunjskom, 49 u gračačkom, 18 u zavaljskom, 10 u novskom,

9 u oriovačkom, 8 u ogulinskom, 5 u županjskom, 4 u udbinskom, 3 u petrinjskom i 1 u dvorskom kotaru. U drugih kotarima nije nijedna ubita.

Divljih mačaka potučeno je 88, i to u gospičkom kotaru 43, u oriovačkom 12, u otočkom i u novskom po 7, po 6 u gračačkom i slunjskom kotaru, 3 u petrinjskom, 2 u ogulinskom te po 1 u zavaljskom i u dvorskom kotaru.

Grabežljive zvjeradi svih ovih pet vrsti utamanjeno je prošle godine u bivšoj Krajini ukupno 2.068.

K šumarskoj statistici Hrvatske. Ukupna površina Hrvatske iznaša glasom najnovijih statističnih izvještaja 4,250.993 hektara, od te površine jest 4,028.382 hektara (94.77%) produktivnog te 222.611 hektara (5.23%) neproduktivnog tla. Oranice zapremaju 1,303.829 hektara (30.67%); vrtovi 52.885 hektara (1.24%); livade 465.332 hektara (10.95%); vinogradi 67.511 hektara (1.59%); pašnjaci 597.599 hektara (14.06%); šume 1,538.265 hektara (36.19%); a ritovi i trstenici 2.961 hektara (0.07%).

Polag političkog razdieljenja zapremaju:

U županiji odnosno okružju	Oranice	Vrtovi	Livade	Vinogradi	Pašnjaci	Šume	Trstenici	Pro- duk- tivna po- vršina	Nepro- duk- tivna površina
Rieka	7.95	0.17	20.30	0.16	17.54	51.78	—	97.90	2.10
Zagreb	28.86	1.15	15.34	3.02	9.95	36.89	—	95.21	4.79
Varaždin	30.35	1.44	12.42	4.40	8.64	38.62	—	95.87	4.13
Križevac	36.85	1.22	12.81	2.64	6.06	35.31	—	94.89	5.11
Belovar	38.47	1.11	12.70	1.70	6.06	36.38	—	96.42	3.58
Požega	29.06	1.63	6.41	0.79	7.85	52.03	—	97.77	2.23
Virovitica	36.94	1.41	7.46	1.01	9.80	38.67	0.18	95.47	4.53
Srijem	52.58	2.51	6.85	5.23	12.20	14.43	0.46	94.26	5.74
Lika-Otočac	14.47	0.10	8.07	0.01	26.23	43.46	—	92.64	7.36
Ogulin-Slunj	25.84	0.33	10.53	0.43	18.63	40.42	—	96.18	3.82
Bansko okružje	35.28	1.18	7.28	1.11	17.27	33.24	—	95.36	4.64
Gradiška	28.80	1.74	11.80	0.92	18.99	32.46	—	94.71	5.29
Brod	33.50	2.54	16.07	0.55	11.65	28.38	—	92.69	7.31
Petrovaradin	37.82	2.54	13.24	2.05	16.38	17.13	0.33	89.49	10.51
U obće	30.67	1.24	10.95	1.59	14.06	36.19	0.07	94.77	5.23

Ukupni čisti prihod šuma proračunan je popriečno po godini sa 2,083.003 for. ili po popriečno po hektar i godini sa 1.35 novč. Za pašnjake ustanovljen je čisti prihod sa 865.759 for. ili popriečno po hektar sa 1.45 for.

K statistici šuma područja kr. podžupanije zlatarske. Šumsko površje kr. podžupanije zlatarske zaprema ukupno 26862.0816 ralih, od kojih otpada na šume vlastelinske 16.428 ralih, na obćinske 5.988 ralih, a 5.448 ralih šume stoji pod segregacijom. Od ove površine otpada nadalje šume visokog uzgoja i to: na hrastike 1.891 rali, bukvice 4.254 rali, ostale listae 913 rali, iglače 22 rali, a mješovite šume 12.445 rali, na šume sitnog odgoja 4.541 ral, na one sriednjeg odgoja 4.219 rali, na škarje 1.703 rali, a na ledine i goljeti 155 rali. U gorah leže 23 262 rali, u lugovih 3.599 rali.

V. D.

K statistici šumskih prekršaja. Godine 1884. prijavljeno jest kod kr. podžupanije vukovarske ukupno 650 slučajeva šumskih prekršaja, od ovih bje tečajem iste godine razpravljano 458. Ukupni iznos utjeranih šumskih odšteta iznašao je 845 for. 75 novč. Kod kr. podžupanije varaždinske prijavljeno bi g. 1884. ukupno 558 slučajeva šumskog prekršaja, od kojih jest do konca godine riješeno 489, a 49 ostalo ih je neriješenih.

U području kr. podžupanije sisačke jest:

Godine	Ukupni broj prijavljenih sumskih prekrsaja	Broj razpravnih dana	Ukupni iznos dosuđjene odštete u for.	Do konca godine utjerani iznos odštete u for.	Ostalo za utjerati u for.	Iznos dosuđenih globa u korist zem. kult. zaklade	Najveći iznos dosuđjene odštete u for.	Poprječni iznos dosuđjene odštete u for.	Broj odsuđenih na 2 dana zatvora	Broj odsuđenih na 3 do 8 dana zatvora	Uložili utok na vis. vladu	Broj odsuđenih na platež izpod 1 for.	Broj odsuđenih na više od 5 for.	Broj rasišenih od obtnžbe	Opazka
1883	189	3	122-33	101	21-33	—	11-51	1-27	—	—	—	54	2	94	Nerazpravljenih prijava nije ostalo koncem godine — a utoci su svi po vis. vladi odbijeni.
1884	309	13	942-47	142-82	799-65	27	73-15	5-64	1	30	27	23	49	142	

K statistiki šumarstva Njemačke. Godine 1883. iznasaše ukupna površina Njemačke države 54,052.184 ha., sa 45,234.061 stanovnika, od ove površine zapremaju šume 13,900,611-5 ha. ili 25-75⁰/₀ ukupne površine. Na listače šume otpada 34-5⁰/₀, na četinjače pako 65-5⁰/₀. Od ove ukupne šumske površine otpada nadalje, na šume državne i krunske 4,505.768 ha. ili 32-4⁰/₀, na pod državnom upravom stojeće služnostni opterećene šume 49.989 ha. ili 0-3⁰/₀, na občinske šume 2,109.939 ha. ili 15-2⁰/₀, na zakladne šume 180.987 ha. ili 1-3⁰/₀, na zadružne šume 344,757 ha. ili 2-5⁰/₀, a na privatni šumski posjed 6,710.171 ha. ili 48-3⁰/₀.

— **Potrošba kamenog ugljenva u gradu Zagrebu.** Glasom izvještaja gradskog poglavarstva zagrebačkog za god. 1884. uveženo bi iste godine u Zagreb 1,224,670 kilograma kamenog ugljena, što bi po prilici odgovaralo gorivosti od 31.600 kub. metara bukovog gorivog drva.

K produkciji šiske u god. 1884. God. 1884. doveženo bi u Zagreb ukupno 4.550 kilograma šiske.

K pošumljenju goljetih u području kr. podžupanije karlovačke. Kako nam se piše, zaključio je upravljajući odbor karlovačke gospodarske podružnice, u svojoj na dne 26. svibnja t. g. obdržanoj sjednici, na predlog svog predsjednika veleposjednika g. M. Vranjanića iz Severina, ustrojiti o trošku podružnice šumsko biljevište, iz kojega će se onda tro- i četirigodišnje biljke dieliti pojedinim članovom podružnice, kao i seljakom, u svrhu pošumljenja goljetih po gornjoj poli karlovačke podžupanije. Ustrojenje biljevišta, kao i čitavo rukovođenje posala oko uređenja istog, da je povjerio odbor šumaru P. Knoblohu. — Mi radostno pozdravljamo koristni taj zaljučak karlovačke podružnice.

Šumski požari (III). Dne 16. travnja t. g. upalila se šuma „Dolnje Cerje“ vlastelinstva šidskoga. Požar zahvatio je pomladak cerovine u površini od 149-6 katastralnih jutara. Vatra opažena je za vremena, ali se požar nije ipak mogao svladati, jer je bujna suha trava vatru hranila. Šteta da je znatna.

Vriedan primjer. G. Dragutin Polak, drvotrzac iz Daruvara, pristupio je kao član utemeljitelj mirovinskoj zakladi sora službenika imovne občine križevačke, svotom od 50 for. Živio!

K statistiki lova u Hrvatskoj. Iz najnovijeg djela g. Adolfa Danhelovskog: „Die Excelenz Gustav Hillebrand Freiherr von Prandau'schen Do-

mänen Valpo und Dolnji Miholjac in Slavonien“, vadimo sljedeće vanredno zanimive i poučne podatke odnoseće se na odnošaje lova istog vlastelinstva.

„Velike suvisle šumske prostorije vlastelinstvah sgodni su terain za udomljenje kao i razplodbu divljači, te se od takove nalaze stalno kurjaci, lisice, divlje mačke, kune, tvorci, lasice, vidre, srne, zecevi, a prolazno za posliednjih godina i u većih čoporih plemenita divljač t. j. jeleni.

Zvjeradi imade u razmjerno sa šumskim površjem (od 49,321.576 rali) i odviše, pa svem tom ipak ne toliko kurjaka kako bi se to u prvi mah možda predmnjevalo, što se ponajpače umanjivanju lovom i jur kroz godine običajnom i uspješnom trovanju u zimsko doba pripisati imade.

Broj srnadi znatno se povećao, odkada se površine branjevina i mladih šuma povećao, te se može povoljnim označiti. Zeceva imade u obće, a naročito po ondašnjih šuma, dosta malo, te se nestajanje istih opaža osobito od ono doba, od kada je i oko lišnim obćinam pripalo pravo lova, jer se nasuprot znade, da je za prijašnje doba i te divljači ovuda u obilju bilo.

Divljač se vremeno znatno umnožava, za dobe selenja šljuka (šumskih), te je lov na takove vanredno zanimiv, pružajuć podjedno i najvišim gostom vlastelina prilike i sgode boravljenja u ovih predjelih, poznatih i na glasu još od negda upravo na lovačkih sgoda i prilika. Najviše se ubilo šljuka, proljeti i jeseni g. 1853., kadno se više od 2.000 komada tih pikača poubilo, i njeke sljedećih godina, bile su izdašne u tom pogledu.

Točnijeg spoznanja ondašnjih odnošaja lova, saobćujemo na str. 341. izkaz lovine, od g. 1858. do konca 1884., za koje se doba sveukupno ubilo: 298 jelena, 34 kušute, 731 srna, 23 mladih srna, 6.007 zeceva, 20 vidra, 83 lještarka, 2.169 jarebica, 14.558 šumskih šljuka, 812 ridskih šljuka, 335 drozdova, 22 divlje guske, 3.646 divlje patke, 403 sarka, 57 divljih golubova, 117 branjuga, 5.352 prepelica iliti ukupno u razdobju od 27 godina 34.662 komada koristne divljači. Istodobno ubito bi nadalje: 307 kurjaka, 75 mladih vukova, i dignuto 17 ležaja vučjih, 1.099 lisica, 242 jazavca, 266 divljih mačaka, 133 kune, 12 mladih kuna, 27 tvoraca, 69 jeverica, 293 orla, 7.059 jastreba, 1.218 kobca, 19 kragujaca, 299 sova, 32 gavrana, 906 vrana, 82 svrake, iliti ukupno 12.218 komada raznolike zvjeradi.“

Podatci ne samo zanimivi, no sjegurno i vrlo poučni, te samo šteta, što nam i ostala vlastelinstva takovih podataka neskupljaju, odnosno nesaobćuju, za da se tako po malo dobavimo i valjanog lovno-statističnog materijala. Bude li sgode, saobćit ćemo još i njeke druge podatke vele važnog gori iztaknutog remek diela, koje svim našim drugovom ovime čim toplije preporučujemo.

Tko ima hajkom upravljati? To je ono pitanje, koje nam se već prečesto puta nametnulo, sudjelujući takovim hajkam, pa ćemo stoga kušat da u sljedećem nanj odgovorimo.

Usljed §. 30. lovnog zakona naredjuje hajke obć. poglavarstvo, pa si ovo pri-svaja prava i hajkom ravnati dapače i u šumah privatnih; akoprem je kr. vladin odjel za unutarnje poslove izdavajuć uputu o hajkah naglasio, da hajkom ravnati imadu vještaci t. j. izučeni šumari i lovci.

Pravi lovac, te osobito ako je k tomu iz narodno-ekonomnog gledišta i šumar, za hajke u našoj domovini, niti posloviti smio nebi, znajući, da je to najskupocienija lo-vačka zabava, što se hiljadu i hiljadu nadničara utaman potroši i što znade, da imade danas manje pogibeljnijih, daleko jeftinijih i radikalnijih sredstva, nego su trajave hajke za tamanjenje grabežljivaca, ter što si je pozitivnog osvjedočenja, da se domovina dotle hajkanjem toga zla osloboditi neće, dok su šume i pašnjaci puni trnja, glogovja, kupinovine i t. d., dočim prosjeka neimadu.

Izkaz lovine vlastelinstva Valpo i Dolnji Miholjac u Slavoniji od g. 1858—1884.

G o d i n e	K o r i s t n e d i v l j a č i																	S t e t n e z v j e r a d i																						
	Jelena	Košuta	Srna	Mladih srna	Zeceva	Vidra	Lještarka	Jarebica	Šljuka šumskih	Ridskih šljuka	Drozdova	Divljih gusaka	Divljih pataka	Sarka	Divljih golubova	Branjuga	Prepelica	Ukupno	Kurjaka	Mladih vukova	Ležija mladih vukova	Lisica	Jazavaca	Divljih mačaka	Kuna	Mladih kuna	Tvoraca	Vevecica	Orlova	Jastreba	Kobaca	Kragujaca	Sova	Gavrana	Vrana	Svraka	Ukupno			
1858	4	23	305	1	3	9	795	—	—	2	107	7	4	249	1509	19	4	41	15	7	5	—	55	26	302	8	19	295	32	906	82	1816	3325							
1860	—	13	236	—	—	7	739	—	—	—	120	56	23	595	2143	15	—	48	6	7	3	—	18	214	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	318	1840		
1862	—	44	5	412	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	38	—	—	—	15	207	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	338	2481	
1864	2	36	402	4	—	120	847	58	54	1	59	—	—	325	1910	13	—	44	11	16	2	—	12	200	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	317	2227	
1866	11	9	38	8	331	226	118	701	158	—	85	—	—	356	1843	9	9	53	8	9	12	—	13	251	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	403	2246	
1868	10	28	178	—	—	102	538	15	15	—	119	32	3	187	1228	15	5	36	6	8	2	—	11	271	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	395	1623	
1869	—	33	318	1	—	152	519	—	—	—	84	27	11	382	1606	19	2	29	4	12	5	—	14	260	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	397	2003	
1870	18	29	155	—	—	105	438	76	30	—	147	1	—	241	1214	11	8	36	4	5	3	—	15	191	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	296	1510	
1871	7	29	178	—	—	77	562	—	—	—	137	31	4	85	1182	14	14	31	3	6	1	—	4	311	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	421	1603	
1872	15	34	135	—	—	143	645	—	—	—	77	48	—	72	962	19	—	53	14	4	—	—	14	345	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	519	1481	
1873	11	17	103	2	—	32	526	—	—	—	152	46	—	16	335	9	—	24	14	4	—	—	11	191	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	283	618	
1874	15	13	88	—	—	22	220	—	—	—	9	—	—	15	888	8	5	26	8	9	—	—	8	334	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	463	1351
1875	12	31	170	—	—	63	407	—	—	—	118	—	—	105	990	17	—	34	9	16	5	—	3	508	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	439	1429	
1876	24	29	53	—	—	240	421	—	—	—	191	—	—	63	617	8	—	30	10	5	3	—	6	250	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	348	965	
1877	20	13	168	—	—	44	116	2	—	—	191	—	—	189	1751	14	9	28	7	14	4	—	13	331	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	498	2249	
1878	18	17	207	—	—	9	148	763	10	—	7	—	—	48	1064	14	—	45	1	10	4	—	—	6	228	119	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	427	1491	
1879	15	15	80	—	—	3	80	714	6	—	102	1	—	79	582	11	—	37	22	18	5	—	—	13	258	133	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	530	1112	
1880	20	22	117	—	—	—	60	216	—	—	68	—	—	76	1315	21	—	59	20	9	7	—	—	8	294	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	515	1830
1881	19	16	277	4	—	—	73	438	77	—	264	40	—	—	—	—	—	60	32	8	11	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	467	1255
1882	24	6	256	1	—	2	46	281	1	—	112	4	—	22	788	3	—	65	18	16	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	492	1605
1883	28	23	121	3	—	1	113	582	—	—	224	2	—	—	—	—	—	113	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1884	16	117	92	1	—	1	184	213	—	—	224	2	—	—	—	—	—	182	991	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	726	1717

S v e u k u p n o
3325
1840
2227
1623
2003
1510
1519
1603
1481
618
1351
1429
965
2249
1491
1112
1830
1255
1605
1717

Tko nije sa hajkači kroz ovakove šikare prolazio kao što su hrvatske, tko ne zna, što je orijentacija u šumah bez prosjeka, mogao bi se za hajke odlučiti, al inače ne. Najpravičnije su hajke obavljene u vojnoj Krajini vojničtvom, pa ipak, kada im jedna polovica grabežljivaca neizmakše? Danas pako riedkosti su, da se $\frac{1}{5}$ ubija, pa kada onda i kojim troškom se grabežljivad utamaniti smiera. Moje je uvjerenje, da se zemlja danas ma i peterostruko na hajkanje zlatnog vremena trošila, ipak niti za 50 god. toga zla osloboditi neće i šta više donle ne, dok se naše šumarstvo na onaj stepen nepopne, u kojem je n. pr. u sjevernoj Austriji.

Al bilo što bilo, nije mi zadaća o sredstvu razpravljati, već samo o ravnatelju lova, pa ću stoga ovo nastaviti:

Lovom ravnati kadar je samo onaj, tko je prokušan lovac, ter o položaju hajkališta podpunu sliku imade, za da polag toga i temeljitu osnovu lovnu sastaviti umije, a što šumar i to biti mora, to je i opravdano, ako samo ovaj lovom ravna, što više niti nedopušta, da im na to nepozvan i nesposoban politički Petar ili Pavao diktira. Upliću se načelnici, bilježnici i ini organi u struku koje nerazumiju, izazivlju šumsko osoblje, da voljno nesudjeluje, pa stoga dok to ne prestane i inog uspjeha nema, koji bi biti imao. Dakle šumari nepripuštajte otimanja onog zadatka, koji Vas po znanju i zvanju ide, jer i time domovini koristiti možemo!

Šumari pako upravljajuć privatnimi šumami a tako i posjednici lovištah vazda odredjene hajke podpuno poremetiti mogu; naime ako čas prije divljad u svom lovištu razgoniti dadu, a to često i biva iz jur navedenog razloga, te onda i stoga, što se hajke često u drugu svrhu i ne drže; ako ne, da se raubšici koristne divljadi okoriste. Svaka hajka stoga morala bi se kroz poglavarstvo samo sporazumno sa šum. osobljem odrediti, kojom šumari ravnaju, a dotični politični činovnik morao bi jedino red i mir među narodom držati, što to posljednjeg isto tako samo po zvanju i znanju ide.

M. R — č.

Srnjak vilenjak. Bilo je prije nekoliko godina, kad no bijah u društvu sa više seljaka u lovu na lisice i zeceve. Slučaj htjede da sam ubio dvie lije i jednoga zeca, a više na mene nije ni udarilo. Ostali lovci svi zajedno jedva ubiše tri zeca, ma sve da se puškaralo na sve strane. Moglo se doduše i dvaput više poubijati, ali su lovci zlo pucali, te se zato mnogi njih izpričavao, da je imao vrazlju nesreću. Jedan htjede, da je već u zoru susreo babu, drugi da mu je mačka preskočila putem, treći da je susreo snažu praznim škafoim i tako tim pa i koječim drugim nastojahu zabašuriti svoju nespretnost. Samo bi pri tom jedan od lugara bio primjetio, da je i on iduć iz sela sastao babu, koja je kako susjedi kažu, prava pravcata coprnica, ali je zato ipak ubio jednog zeca, nu to samo zato, što je onda kad ga minula baba, brže bolje proturao pušku izmedju noguh, po tri puta amo i tamo, kad bi susreo snažu a on bi ju ma gdje uštipnuo, pa je onda siguran, da će ma šta u lovu na njega udariti, što bi trebao svaki pravi lovac znati, želeći imat sreću u lovu.

Nakon dovršena lova uputismo se k vatri, da štogodj založimo. Sjedeć mi tako u razgovoru i veselju, počеше lovci ogledavati moju pušku, za da vide, kako ta izgleda koja dobro tuće.

Kraj sebe metnuo sam moj lovački štap, držak štapa sačinjavala je svinuta srnečja noga, na kojoj je bio papak žutom podkovom baš liepo podkovan. Opazivši jedan prisutnih moj štap, uze ga na sve kraje pregledavati, te ga njekim strahopoćitanjem pokazuje susjedu, prišapnuv mu nješta, a ovaj kimajuć glavom, pogleda mene po strani, te reče, duše mi jest pravi vilenjak!

Opaziv, kako ti dobri ljudi mojem štapu njeku osobitu važnost pripisuju, učinim se, kao da nevidim šta rade i nečujem što govore, puneć si mirno lulu. Na što opet jedan primjeti, ala ga je majstorski podkovala, drugi pako doda, zato on ima sreću u lovu. Napokon me zapita jedan od lovaca, jesam li zbilja ja sam onoga srnjaka čijega noga na mome štapu ubio? Ja koji se činih dosad nevješt njihovu razgovoru, odgo-

vorim bezazleno, da jesam. Na što mi rekoše, da je to bio srnjak vilenjak, kojega su vile jašile, i da su ga one podkovale i više toga. Zalud se ja branih, tim što im kazivah da sam ja sam tu podkovu dao priugotoviti i na papak pribiti, oni mi toga lje nehtjedoše vjerovati, veleć da znađu, da ja to tajnom držim, al kovač sjegurno nemože tako fletnu podkovu načiniti kao što je ova, a nenosim ja badava tu palicu u lov sobom, već da znam da sam šnjom siguran, da će na me ma kakova zvier udariti i t. d. A zar vi držite, da ima srnjaka kojega vile jašu? Upitam ja. Kako ne — dobijem za odgovor, ali da je toga teško dobiti na nišan, jer ga vile osobito čuvaju, te je pravo čudo, kako sam baš ja mogao biti tako sretan, da ga ubih, a jedan od lovaca još dometnu, da je već stari lovac, koji već odavna vreba na srnjaka vilenjaka, pa da je već silesiju srna potukao, ali zaluda, na pravog se još nije mogao namjeriti. Sigurno pako znade, da je onaj u lovu sretan, koji ga ubije, a još mi konačno savjetova, da se čuvam pod večer proći preko križanja, jer da bih mogao lasno nabasati na vilino kolo, a tad jao si ga meni, jer da bi mi se vile teško osvetile što sam im ubio vilenjaka srnjaka!

I. E — r.

Gojenje gnjetlova u Hrvatskoj. Gojenje gnjetlova (fazana) u Hrvatskoj liepo se u novije doba poče razvijati, tako nalazimo koliko je nama poznato danas tu divljač jur u revirih grofa Bombela kraj Varaždina; baruna Inkeya kraj Koprivnice; grofa Draškovića u Trakošanu; grofa Rudolfa Erdedia u Novom marofu; vlastelina M. Vranycanija u Severinu; M. Leitgebela u Paukocu. Što bezdvojbeno dokazuje da će se plemenita ta perad, možda već skorim u naših revirih i lovištih stalno nahadjati.

Nadjevanje ptica i zvjeradi. Umjeće nadjevanja životinja vrlo je korisno i uputno po svakoga šumara, a da je na našu, mi bismo tražili, da se to umjeće i u stručnih šumarskih školah nauća. Koliko bo puta nedolazi šumar, lovac u priliku ubiti riedke ptice i zvjerad koja bi vriedila, da se nadjene i tako sačuva, bud za zemaljski muzej ili vlastitu pokras doma. Mislimo stoga da nebude sgorega ako tuj iztaknemo njeka djela, naučajuća postupak i razne načine nadjevanja, a to jesu pako: Ph. L. Martin „Praksis der Naturgeschichte“ I. Theil, Taxidromie oder die Lehre vom Conserwiren, Präpariren und Naturaliensammlung auf Reisen, Ausstopfen und Aufstellen Thiere etc. 2. Auflage. 10 Tafeln. Weimar 1876. Preiss 3 fl. 60 kr.

Boitard, die Kunst, Thiere auszustopfen, Pflanzen und Mineralien aufzubewahren, Preiss 90 kr.

Eger, Dr. L., der Naturaliensammler, 5. Auflage. Preiss cartonirt 1 fl. 80 kr., gebunden 2 fl. — Sva se ta diela mogu kroz svaku veću knjižaru naručiti.

Kako se proračunava težina zeca? Zec se vagne zajedno sa kožom i utrobom onako kako bje ustreljen t. j. kako se donša na trg, pa se dobivena težina podieli sa 1.46. Tako dobiveni brojni iznos kaže nam „čistu težinu“ zeca t. j. težinu divljačine bez kože i utrobine. N. pr. stavimo da zec tako vagnut imade 4 kgr. = 4.000 gr. Razdielimo li tu prostu težinu sa 1.46, to dobivamo 2.740 gr. = 2 kgr. 740 gr. čiste težine, pa bi zec, računajući 1 kgr. divljačine sa 0.60 for., vriedan 1.64 for. bez kože. Tko nevjeruje neka proba.

Svietleće drvo. Čitamo u „Pozoru.“ U Sieri Nevadi nadjoše nedavno drvo, kojega je lišće u tmni tako svietlilo, da se je moglo kraj njega čitati. Misli se, da svietlo polazi od tvari, koje je njeka vrst parazita na lišće nagomilala.

Slika šumarskog ravnatelja g. A. Danhelovskog. Tko bi želio ukrasiti svoj stan, prekrasno i elegantno izradjenom slikom ravnatelja A. Danhelovskog, taj može takovu za cieniu od 40 novć. dobiti u litografijskom zavodu g. Dragutina Albrechta u Zagrebu. Pošto je samo maleni broj snimaka priredjen, to neka se dotična gospoda svojimi naručbami (najbolje uz doznačnicu) izvole požuriti. Slika je na finoj, jakoj artiji u velikom formatu odtisnuta.

Liek proti biesnoći. Njeki Dr. Grzygmala liečnik u Podolji, preporučuje kako „Waidman“ saobćuje kao uztuk protiva bjesnoći, lišće od biljke Xanthium spinosum

L. koji liek, da je već više puta uspjehom upotrebio, kod ljudi ugriženih od biesnih pasa, kao i kod životinja samih.

Osoba ugrižena od biesnog psa, imade kroz tri tjedna svaki dan po tri puta, po 60 cg. u prah stučenog lišća rečene biljke pojesti. Društvo za obranu životinja u Kölnu, izjavilo se pripravnim svakomu liečniku, koji bi htio s tom biljkom pokuse liečenja praviti, potrebne praške bezplatno dostaviti.

Kako ćemo se riešiti mrmka (*Grylotalpa vulgaris*)? Za tamanjenje te životinje, koja nam osobito po biljevištih silne štete nanaša, preporučaju sljedeće: U sandučiće po više stopa dugačke, 36—46 cm. visoke, provrtamo 3 cm. izpod gornjeg ruba po nekoliko rupa, kroz koje će mrmci prolaziti moći, ter ih tad površinom prema potrebi razdielimo, zakopav ih do gornjeg ruba u zemlju, napunimo toplim gnojem i pokrijemo sa 2 cm. zemlje. Radi topla gnoja i kukaca skupit će se mrmci celog oko-lišja u sandučić. Nakon 8—10 dana stavimo s vanjske strane pred svaku školjicu tanku dašćicu zabrtviv ju tim, ter gnoj polagano vadimo razastiruć i ubijajuć mrmke kojih će najviše na dnu biti.

D. T.

Znanstveno iztraživanje Krasa. Čitamo u „Sloven. Narodu“: U „klubu austrijskih turista“ u Beču osnovao se je posebni odsjek, koji se zove „Kraški odsjek.“ Njegova poglavita zadaća jest, da prouči hidrografske odnošaje u tom obziru znamenitih kranjskih, osobito podzemnih dolina i špilja. Lani je već o tom držao vrlo zanimivo predavanje sam predstojnik toga odsjeka, ravnatelj c. kr. geološkoga državnoga zavoda dr. Fr. Haner. Vrstni iztraživalac špilja gosp. F. Kraus, nastavio je to djelo, i na njegov je predlog klub turista zaključio, da bude što više moguće žrtvovao za kraška podzemna iztraživanja. Generalno ravnateljstvo južne željeznice izjavilo se, da će izdašno podupirati društvo. Postavljen bi posebni odbor za tehničke i znanstvene radnje. Taj će odbor sliediti rieku Pivku, kako se pod zemljom vijuga počam od pivske špilje pa možda upravo do postojinske. Ako mu se to posreći, ako li nadje put iz jedne špilje u drugu, tad će biti u Kranjskoj otvoren bajan podzemni labirint, kakova neima u čitavoj Europi. To će biti ujedno prvi pokušaji, pa će se viditi, da li je moguće prodirati po kraških podzemnih špilja i voda. Po tom će se moći razmišljati, kako bi se dale odkloniti nutarnje povodnje, koje se ponavljaju svakoga ljeta zato, jer obilne kiše ne mogu odcicati po samih podzemnih struga, već se u špiljah ustavljaju i tako nabreknu, da se povrh zemlje prikazuju ciela jezera.

Tvornica tanina u Županji i haraćenje šuma. Poznato je, da je njeko englezko poduzeće (Lafon) jur prije dvie godine u Županju ustrojilo veliku tvornicu tanina, u svrhu eksploatacije hrastovih otpadaka iz tamošnjih obližnjih znamenitih hrastika. Koliko sam mogao doznati, plaća tvornica za metričku centu valjane hrastove kore po 30 novč. Narod koje iz nužde, koje iz pohlepe za novcem, izsjeca usljed toga sve preostalo za guljaču sposobno hrašće, tako, da se je bojati, ne učini li se tom vandalizmu za dobe kraj, da će se tamošnji hrastici silno opustošiti.

J. Popović.

Poljoprivredni riečnik. Srpsko poljoprivredno društvo u Beogradu, počelo je 1. siečnjem t. g. izdavati njeku vrst poljoprivrednog leksikona, što no ga sastavio Gaja M. Matic, po dosadašnjoj objelodanjenoj gradji, bit će to ne samo vrlo poučno, no i u obće vredno djelo srpske literature. A kad ćemo mi početi sa gradjom šumarskog riečnika?

Sadanje stanje kulture vrba u Njemačkoj. Poznati strukovnjak i gojitelj vrba, načelnik Krahe u Prummernu, objelodanjuje u tom obziru u „Allg. Forst- und Jagdzeitung g. 1884. str. 410.“ sljedeću zanimivu:

„Uzgoj vrba našao jest u posljednje doba medju šumari i gospodari Njemačke toliko prijatelja, da je vredno reći koju i o današnjem obsegu te kulture u Njemačkoj.

Ponajprije valja konstatirati, da se još za dugo u Njemačkoj nebude preveć vrba uzgajalo. Uvoz za pletež namienjene vrbe, nadmašuje danas još izvoz za 22.000 ct. na godinu. Proći će dakle još liep broj godina, dok se u samoj Njemačkoj bude toliko

vrbovog šiblja produciralo, koliko se troši za pletež, a i kasnije nam još uvijek preostaje mogućnost izvoza u Francuzku, Holandiju i Belgiju.

Pa sve da se i današnji toli veliki čisti prihodi vrbovih nasada na polovicu snize, to se uzgoj vrba ipak još sveudilj bude izplaćivao, kako malo koja ina vrst gospodarske privrede. Općina Vürm dobivaše dražbovnom prodajom svojih vrbovih šiba za prošlih godina popriečni čisti prihod od 310 maraka na godinu po hektar. Kad bi se pako vrbe tržile oguljene, iznašao bi taj prihod i 700 maraka na godinu. Pletarstvo jest danas u nekih strana Njemačke velevažnom industrijom, koja već danas do 30.000 radnika hrani, kojih proizvodnje se na sve strane izvažaju. Za šest godina se broj pletara u Njemačkoj više no za četvrti dio pomnožio, što je bezdvojbeno dokazom, da je ta industrija valjano zasnovana i trajna. Danas se već za 30.000 ct. pletene robe više iz Njemačke izvažuje no uvažuje. Prodaja šiblja na panju samo se tamo izplaćuje, gdje imade u okolišu dovoljno pletara. Nasuprot su i opet obieljene vrbove šibe živahan predmet obće trgovine, koji se skupo plaća, a po tom i u daleke strane izvažati može. Centa dobre robe plaćala se lani u Njemačkoj sa 20—25 maraka, u Francuzkoj pako istodobno sa 43 marke. Uspjeh kulture ponajglavnije ovisi o valjanom izboru vrsti, ova se pako mienja po zemlji i odnošajih tla, podneblja i t. d. Naročito se preporučuju: *Salix amygdalina*, *S. viminalis*, *S. alba*, *S. fragilis*, *S. pethandra*, *S. triandra*, *S. purpurea*, *S. daphnoides*, *S. caprea* i *S. cinerea*.

Što se napokon bieljenja vrbe tiče, to valja pri tom paziti na sljedeća pravila:

1. Bieliti se nigda nesmiye na panju. Materijal dobiven tako lošiji je od onoga, koj se bieli nakon reza i nakon močenja u vodi, a i nasadi se bieljenjem na panju brzo uništaju, a pomladak nevalja.

2. Vrbu valja odmah čim je dozriela, t. j. počam od 1. rujna rezati, to bo zahtieva i nasad, a i guljenje, samo valja šibe odmah u vodu metnuti.

3. Šibe nesmiju biti preduboko u vodi, najviše 15 cm. jer se inače kora na donjem kraju neda odlupiti.

4. Prije no se vrbe pomeću u vodu, valja ih pomno sortirati, te sve ozliedjene šibe, kao n. pr. one koje su granate, prelomljene, ili kvrgaste izbaciti.

5. Vrbe valja nadalje po debljini u male, srednje i jake sortirati, jer ih takove trgovci kupuju.

6. Čim se vrbe nakon oguljenja kore brže osuše, tim ostanu bielije."

I u Hrvatskoj se u najnovije doba počelo od strane visoke vlade mnogo raditi u prilog uzgoja vrba i pletarstva, te nam je samo željeti, da se pri tom nebude ostalo kod samog pokušavanja, već da se i šiblja ozbiljno bude stvar uzela riešiti, jer bi se time bezdvojbeno našem seljaku u mnogih krajevih mogla obezbjediti budućnost.

Visoko gnjezdeće race. U „Oesterreichische Forstzeitung“ priobćuje nam g. J. Kozarac sljedeću zanimivu: „Kako sam mogao razabrati iz raznih viestih po šumarskih i lovačkih novina saobćivanih, drži se obćenito visoko smještena gnjezda raca velikom riedkosti. U Slavoniji to ipak nije slučaj, u koliko li tamo svaki mužek znađe, da se po topola i vrba rastućih duž potoka i močvara nalaze gnjezda raca, koje pučanstvo marljivo obilazi a i plieni. Naročito se to sgadja po otočju Save i Dunava, koji se kako je poznato svako proljeće poplavljuju, te time nesjegurna gnjezdišta racam davaju. S ovih razloga velika množ raca gnjezdi po starih granatih vrba, a spomena vriedno jest pri tom i ta obstojnost, da mnoge race u obće ni negrade gnjezda, već ležu jaja u mjesta sgodno se preplicućih grana. Iz jaja izpadše mlade, odnesu stare odmah u vodu. Još više mi napokon i sljedeći slučaj ostao u pameti. Kad no sam u srpnju p. g. sa još tri radnika obavljao stablimičnu procjenu u šumi, opazim kržicu (Kriechänte), koja se digne pred menom u vis, na mjestu pako odkuda je uzletila, naišao sam na gnjezdo sa 11 jaja. Prkos prilične larme, koju radeć prouzrokovasmo, vratila se brižna mati ipak već za četvrt sata natrag u gnjezdo.“

Dobivanje sladora iz javora. Vadimo iz „Journal Republican“ sljedeću zanimivu, u predmetu dobivanja sladora iz javorovine u sjevernih država Amerike.

„Nastojanjem dr. Franklina Hougha zauze produkcija šećera iz javora u najnovije doba nenadani obseg. Danas se u saveznih državah i Kanadi, već oko 60 milijuna funti sladora godinice dobiva iz tamošnjih javorovih šuma. Najviše šuma od sladkog javora nalazi se sjeverno od Newyorka i Vermonta, najintenzivnije se ta industrija tjera međjutim u njekih predjelih države Ohio. U okolišju od 3 milje oko grada Garetstville n. pr. imade 111 sladornih plantaža sa 87.000 javorovih stabala. Sam način kako se slador iz javorovine u Americi dobiva, predočio je spomenuti Hough vele instruktivno u najnovije doba i na izložbi u Edinburgu, Cincinatiju, Louisville i Nev-Orleansu. Predočujući toli sam način dobivanja sladora, koli i razgranjenost te industrije po Americi načinom grafičnim, kao pojedinih modeli.

Okružnica. Visoka kr. zem. vlada izdala jest dne 17. lipnja pod br. 16.145 sljedeću okružnicu:

Glede ovršnoga provadjanja pravomoćnih političkih odluka, odnosećih se na šumske prekršaje, koji su počinjeni po pripadnicih iz Bosne i Hercegovine u ovostranih šumah i obratno po tuzemnih žiteljih u tamošnjih šumah postignuta je sporazumno medju ovom kralj. zemaljskom vladom, odjelom za unutarnje poslove, i medju zemaljskom vladom za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu podpuna uzajamnost.

Stavljajući to do sveobćeg znanja, poziva se ta oblast, da ima u buduće pravomoćne odluke, odnoseće se na šumske prekršaje počinjene u Bosnoj i Hercegovini po ovdašnjih žiteljih na zamolbu dotičnih nadležnih oblastih po postojećih propisih ovršno provadjati, ter se u tom pravcu u neposredni sporazumak staviti s dotičnom političkom oblasti u Bosni ili Hercegovini.

Predlozi Dragutina Hirca o ošumljenju bakarske okolice. Vadimo iz „Pozora“: U Bakru se je ustrojio odbor, kojemu je zadaćom, da puste krajeve gradske okolice ošumi. Taj je odbor postao ponukom gradskoga fizika, dr. Bogoslava viteza Trnskoga, a članovi mu jesu: Damin Narcis, Dietrich Ivan, Hirc Dragutin, Mikuličić Juraj Augustinov, Mikuličić Juraj Jurjev i dr. Trnski. Isti se je odbor konstituirao 25. t. m. i tom je prilikom g. Hirc čitao sljedeće izvješće o ošumljenju bakarske okolice:

Okolica bakarska poznata je sa svoje romantike na daleko. Neima u hrv. primorju tako milovidna kraja kao što je naš okoliš, koji je još svakoga iznenadio, kad je ovamo došao. Kada je taj kraj toli zanimiv sada, kako krasan bijaše on tekar onda, kad je sve vrhove bakarske okolice pokrivala šuma zelenica, medju kojima se je razlio zaljev bakarski poput alpskoga jezera. Nu šume nepokrivahu samo naš kraj, već cijelo hrv. primorje, a zna se, da bijaše još u XVI. vjeku liepih šuma i za iztočne strane Velebita. U zimsko doba, a za cara Augusta bijahu u primorju tako guste šume, da je hrastova šuma toliku krnad hranila, da su s njom obskrbljivali svu Italiju, pak i sam Rim. Rimljani i Mletiči gradili su svoje brodove i od primorske hrastovine, nu Mletiči neizsjekoše šume okolice bakarske, jer nebijahu nikada gospodari naše obale, i znamo, da su provaliv do Bakra, naše zidine krvavimi glavami ostavili.

Dok bijaše u primorju guste šume, sjeklo se je u njih obilnije, a sjeće se borbe i sada, gdje ih malo imademo. Da tako biva i kod Bakra svaki od nas znade. Čovjeka srdee boli, kad gleda gdje se pod udarci sjekire stari dub, bio koje mu drago vrsti naginje i napokon padne; srdee nas mora boliti kad znamo, koliko je godina taj dub trebao dok je onako porasao i onako se udebljao, srdee nas boli kad znamo, da je takav dub od velike klimatske vrijednosti, jer čim ima koji kraj više šuma, tim mu je podneblje blažije, tim većma obiluje vrelj, potoci i potocići, tim manje ima vjetra, pa ako igdje treba podići jak bedem proti vjetru, a to u nas u primorju proti žestokoj buri, a taj je bedem šuma, i samo šuma. Naskoči li bura u ljetu, pa ako i onom žestinom kao u zimi, nikada neima u šumovitu kraju onu snagu, kao tamo gdje je pusto, jer joj se sila na šumah razbija.

Na vrhovih bakarske okolice izsjekoše šume, ali ne jamačno na jedanput, već malo po malo. Za mladi se nasad nije nitko brinuo, preostalo je kukavno i krzljivo grmlje. U takav su izsječen kraj napustili blago, kako to i danas rade, i tako je nekoč bujna šuma postala umejkom, postala pašnjakom. Govedo, koje tu pase, nije škodljivo mladim, jer ih neogrizuje, nu škodljivo je opet u toliko, što mnogi mladi prirast sgazi i težinom svojom satare, koji se više poslie nikada nepridigne. Manje su škodljive ovce, nu usuprot zator su šumâ koze, jer gdje koji kozji zub zagriže, tu više mladica nenikne, a zna se, da je koza odvažna i smjela i da zalazi u takove krajeve, kamo govedo i ovce nikada neće poći. Vrhove bakarske okolice sastavlja kredni vapnenac, koji se lagano raztvora, nu bio on u obće koje mu drago vrsti, upliva on u veliko na razvoj vegetacije, jer se veoma ugrije, toplinu upija, pridržava i tako rast bilja i na golih stienah podržava. To nam svjedoči priroda sama i oko bakra. Nekoliko toplih dana pa baš i u srdcu zime i već te iznenadjuju nekoje biljke, koje s proljeća cvatu, a ima dapače i grm, koji u zimi zažuti, to je šibika žuta (*Coronilla Emerus*). S ovoga razloga nekoji su kameniti krajevi plodni, zeleni, a velika i bujna vegetacija oko Bakra mora svakoga iznenaditi, jer tu odbiv kulturno bilje, raste preko tisuću raznih biljaka, neuračunav ovamo njihove forme i varietete. Pa pogledajmo u naše vinograde i tuj imamo mjestimice ništa, već gruh, sitno vapneno nekamenje izpremješano sa nešto zemlje crljenice, pa ipak na tom grublju uspijeva vrstna bakarska kapljica, a plodovitost i bujnost podržava vapneno kamenje. Nesdvajajmo dakle, da se kamen nebi dao ošumiti, ta priroda svjedoči, da je to moguće, samo treba, da nam u mučnu radu idu na ruku svi na to pozvani faktori.

Posjeće li se u nas stablo, koje je o sebe stajalo, dogoditi će se ono, što se je događalo, kad su malo po malo izsjekli cielu šumu. Prirasta neima, preostala je zemlja bez saveza i tako je nestane, a uplivaju na to dva faktora: voda i bura. Pada li kiša, to onu zemlju izpire, odplavi i tamo staloži, kamo nespada, gdje je bezkoristna, a osim toga nam izsječen kraj do zla boga izruje. Što preostane vodi, to izliže bura i tako ono mjesto, što je stablo zapremalo, okrš i nemože tako brzo ni bokori zazeleniti. Dobro je, ako voda zemlju razpuklinami staloži, jer je tu pred burom osigurana i malo po malo ozeleni. To nam svjedoče tolike razpukline oko Bakra u kojih je i drveće poraslo, a reć bi, da takova mjesta nekomeu drveću i grmlju upravo pričaju, n. pr. glanguliću ili kopriviću (*Celtis australis*) i šedrgu ili hrušini (*Prunus Mahaleb*). Pa ako se ono i mučno probija, ipak napreduje, a ima dapače krajeva, gdje među takovi škrapami, stoji i ciela šumica. To je kod Bakra Bukovo, šumica šnrike (*Juniperus Oxycedrus*) pod Sv. Kuzmom, pa najbujnija šumica Artac, u kojoj baš i poviške stiene u vis strše. Na nekih mjestih vidimo bujnu vegetaciju na podnožju vrhova, koji se razploštaju. Vegetacija je tuj bujna, jer zemlja nije propala, već se na podnožju staložila; obronak je prama tjemenci gol, pust, nu podnožje je zeleno. Eno nam Srebrača, Ravne, Soplja, gdje je voda zemlju izprala, ali ju i staložila i tu nekoje drveće krasno sypiva.

Druga vrst kamena je pjeskar, takozvani „tassello“. Ovaj je kamen nosioc najbujnije vegetacije u primorju, gdje ima pjeskara tu je liepe zeleni, tu i dosta vrela. Ovaj se kamen uplivom zraka i zračnih oborina brzo raztvora i u sivkastu ili crnkastu zemlju premeće. Pjeskar se je najmoćnije razvio u dolini Riečine, u Dragi, manje oko Bakra, u dolu bakaračkom, pak u Vinodolu, pa tko bi mogao reći, da nam ovo nisu najbujniji krajevi u primorju, da nam to nisu oaze usred kamenitih, vapnenih vrhova.

Razmotrimo li vegetaciju oko Bakra, vidit ćemo, da ima drveća i grmlja, koje ljubi vapneno tlo, a opet takovo, koje raste na pješčanoj zemlji; nekim dakle prija vapnenac, a nekim pjeskar. Ovo treba imati kod ošumljenja krasi i na oku i na umu, što se žalibože do sada nije radilo. Do sada se je oko ošumljenja krasi ne samo kod Bakra, već u celom primorju eksperimentovalo, nu uz sve pokuse do slaba izkustva došlo i onda ošumljenje mjestimice napustilo. Malo ne svi su se pokusi izjalovili, pa

kad se gleda na uspjeh, a smetne pod oko i trud i vrijeme i uloženi novac; tad mora čovjek požaliti, da se tako slabo uspijelo. A zašto? Zato, što se je radilo proti prirodi, akoprem nam upravo ona mora kod ošumljenja biti kažiprstom. Svako drvo i svaki grm nije shodan za ošumljenje krasa, a da nije, svjedoči opet naočice priroda, u kojoj od posijana sjemenja nije nijedno niknulo, kao što se je to dogodilo prije nekoliko godina i kod nas u Bakru. Grad je najmio težake, dao saditi sjemenje planinskoga javora (*Acer Pseudoplatanus*), ali eto čuda, nenikne ni jedno sjeme, akoprem bijaše mjestimice i na dobru tlu posijano. Pa zašto javor nije porasao?! A zato, jer planinski javor nije na žalu hrv. primorja nikada rasao, nit mu je prijala klima, nit se je mogao prilagoditi tlu. Javor je zastupnik subalpinske i alpinske flore, a podnipošto mediteranske, na koju spada kraj uz samo more. Nu druge bi dvie vrsti javora jamačno niknule bile, jer u primorju krasno uspijevaju, a to je klen (*Acer campestre*) i ugledni šestilj (*A. monspessulanum*). Nesadimo i nesijmo dakle bilje, koje tu nikada nije raslo, već takovo, koje tu i danas uspijeva. Priroda nas upućuje, koje drveće i grmlje valja saditi, ona nam kaže, koje će najbolje uspijevati, koje uloženi trud nagraditi. (Sliedi).

Šumarska knjižnica na Hradčinu (Strahovu) u Pragu. Piše nam prijatelj: Nedavno bijah u Pragu, medju ostalimi znamenitostmi, koje tom prilikom vidjeh, spomenuti mi je takodjer i t. z. šumarsku knjižnicu u Strahovskoj biblioteci. Ovaj se razdiel glasovite te knjižnice sastoji iz mnogo debelih, velikih svezaka, nad kojimi se čita: „Šumarstvo“. I pojedini svezci imaju svoja imena; tako je jednoj ime: „Lipa“, drugoj Hrast, Jela, Bor, Klen i t. d. Otвориš li takovu koju knjigu, eto ti divnih listova! Vidiš praktičnost spojene s umjetnosti; živo to ogledalo za zornu obuku. Ta čudotvorna knjiga bez listova papirnatih, bez štampanih riečih, sbori ti sama, tumači ti sama, te shvaćaš sasive: čemu je lipa, kakova je i t. d. Kao da si sada odkinuo onaj svježii ograničii s liščem i cvietom s duha; pak vidiš kao živu živcatu pčelicu, gdje sjedi na cvietu te siše sladak sok. Tu je i osebice razrezana graničica, iz koje provirkuje liko, tamo je ujedno i kusić njegova spleta, načinjena poput rogozve i eno i papučicah načinjenih od tankih vitrica istoga lipova ličja. Tu ti je nauke obilne za ljubitelja naravi; tu imaš pred sobom četveru europejsku lipu, i resastu (*tilia hirsute*) i velinastu (*t. grandifolia*), malistnatu i dlakavu (*t. pilosa*). Evo ti biele daščice, koja pokazuje, kako je lipovina lahka, podatna nu ipak gusta; ujedno vidiš lutčicu i škriječicu lipovu, u toj pako nješto baruta u staklenčici, neka se znade, da se lipovina rabi i za tvorenje baruta. Sve se to i tako vidi i u drugih takovih knjigah, kojim je ime: Hrast, Bukva, Jasen, Grab, Tisa, Jablan i t. d. i tuj vam se kaže isti duh, ista odmjerenost, isti ukus, ista vještina častnoga redovnika koji je sve to složio i sabrao. Divna je nadalje zbirka mahovina, lišaj, gub, i drugih nametnica bilinstva i t. d. Gledajući tu prekrasnu zbirku, sjetih se, od koje li bi koristi bilo po razširenje šumarskih zasada i ljubavi k šumi medju narodom, da pučke škole, obrtničke škole i preparandije takovih botaničkih zbirka za praktičnu poduku sakupljaju. Nebi li nam pako profesori i slušatelji našeg križevačkog zavoda morali u tom prednjačiti i na ruku ići?! Da to bi imalo i moglo biti, slično bo znamo da postoji takodjer i na šumarskoj školi u Bielej vodi u Moravskoj i inih sličnih zavodih, gdje su slušatelji baš primorani razne prirodopisne zbirke skupljati, dapače ono nosi i liepe koristi dotičnim sabirateljem.

Deset novinarskih zapovjedi. Vadimo iz „Slobode.“ Neki amerikanski list našampao je za svoje čitatelje nekoliko opomena, koje nazva: „Deset novinarskih zapovjedi“, i koje mi ovdje priobćujemo, moleći sve one, koji nam što pišu ili javljaju, da ih nikad ne smetnu s uma, jer su one za novinara doista ono, što su crkvene zapovjedi za svakoga kršćanina. Te zapovjedi glase:

1. Što godj nakaniš javiti novinam, napiši s mjesta i odašalji odmah, jer što po tvom mnijenju novo, može za sat zastariti.

2. Budi kratak: tim prištediš sebi i čitatelju mnogo vremena. Neka ti je načelo opisati čin, bez fraza bez refleksija.

3. Budi jasan: piši čitljivo, osobito imena i brojeve.

4. Nepiši „jučer“ i „danas“ nego dan ili datum.

5. Međi više točakah nego črkanjah, ali ne zaboravi ni na jedne ni na druge.

6. Ne popravljaj nikad imena ni broja; što je pogriješno, prekriži čitavu rječ, pa napiši onako, kako treba, iznad nje ili pokraj nje.

7. Glavna je stvar: ne piši nikad, u nijednom slučaju, na obadvijuh strana lista na kom pišeš. Ako je na jednoj strani napisano stotinu redaka, tad se prema potrebi rukopis brzo razreže i slagarom razdieli; ako je pisano na obadvie strane, tada može samo jedan slagar dugo vremena raditi. Radi toga ne može se mnoga stvar odmah uvrstiti kad dodje, već se ostavlja ili zabaci.

8. Što napišeš podpiši uvijek. U svom mnijenju treba da si odvažan.

9. Naznači uvijek svoju adresu i budi spokojan, da će ime dopisnika, kad želi, na svaki način ostati tajnim.

10. Pročitaj uvijek svoj sastavak prije nego ga odpremiš; ne svidja li se tebi samu, baci ga u košaru. Frankiraj sve što novinam šalješ.

Sa visoke škole za zemljotežtvo u Beču. Rektorom za g. 1885/6. izabran je profesor Gustav Hempel, prorektorom će biti prof. dr. G. Marhet.

Šumarski koledar za srpanj. Srpanj ima 31 dan. Mjesečne mjene nastaju: Trećak dne 5. u 1 s. 29 č. več. — Mladj dne 12. u 6 sat. 19 čas. jutr. — Prvak dne 19. u 1 s. 23 čas. jutr. — Uštap dne 27. u 3 s. 26 č. jutr.

Vrieme. Friško veselo proljetno zelenilo lišća biva jur već sve tamnije boje, lišće postaje suhlje, kožasto, pripravlja juć se tako po malo za predstojeću jesen. Ljetna je žega pritislula, plodovi i usjevi dozrievaju. Narod ovuda kaže, ako u petak prije Sv. Jakopa kiša padne, da nebude žira za žirenje, već da će zelen s hrašća popadati.

Šumarstvo. Sada je najbolje vrieme uglarenju, al valja ipak pri tom dobro na oprezu biti, da se nebi porodila vatra. Kad velika žega pritisne valja biljevišta zaljevati. Šumski putevi sad se mogu popravljati, a odvodni jarci čistiti. U gorskih krajevih nastavlja se doznaka i premjerba. Oni koji se žele podvrći državnom izpitu za samostalnu šumsku upravu, valja da sad svoje valjano obložene molbe podnesu visokoj vladi.

Šiške moglo bi ove godine biti ovuda u obilju. Prve nadjene su dne 27. lipnja kraj Zagreba.

U ovom mjesecu pojavljuju se osobito rado škodljivi zareznići. Početkom sljedećeg mjeseca, počimlje jur predbježna procjena žira i šiške.

Branjevine se sada najbolje čiste i proredjuju, sjemenjaci na sječinah označuju. Osobito valja paziti na vatre u šumi, jer se šumski požari sada brzo i pogibeljno razširiti mogu. Koncem mjeseca režu se vrbe za pleter, suhareći se izradjuju, a panjevi krče. Smolarenje počimlje.

Lov. Početkom ovoga mjeseca počimlje lov na jelene. Srndači se streljaju, gdje se lov pravo goji prije no što kozanje počne, što obično oko dana Sv. Jakopa biva, tada je moći srndače lasno i na list dovabiti.

Lov na divlje patke i guske sada je ponajbolji, koncem mjeseca pako nastaje lov na bekasine; divlje golubove i grlice. Mlade i stare lisice još se sveudilj po usjevih sadržavaju. Stare vučice drže štenad odaljenu u guštarah šume, a pred večer počimaju ponajprije stari vuci urlikati, a zatim se odazivaju mladi, dok se neskupe da idu na plaćkanje, često od nužde ili objesti znadu žderati po poljih krastavce, misirače i lju-benice. Naši ljudi često znadu vabiti vuke, oponašajuć jim urlikanje, te je tako jur mnogi kurjak zaglavio.

Kurjaci su sada osobito ždrebadi, koja gdje gdje noću pase, pogibeljni. U Slavoniji i Srijemu kad koji seljak kurjaka ubije, običavaju oguljenu kožu slamom nadjenuti, te selom nositi, pobirajući podjednno harač za učinjeno junačtvo, naime jaja, slanine, hljeba i druge darove, pjevajući pri tom:

Domaćine od kuće,
Ima l' koga kod kuće?
Evo vuka pred kućom!
Podajte mu jajce,
Da nedavi janjce,
Podajte mu soćice
Da nedavi ovčice,
Podajte mu slamice,
Da nedavi kravice,
Podajte mu hljebca
Da nedavi ždriebca,
Podajte mu slanine,
Neka bježi s planine,
Grdnu ranu dobije,
Pa nemože da nosi,
Veće mora da prosi.

Seljačka dečurlija svojom cikom i krikom, uz laveš, povorku pratećih selskih pasa, već na daleko javljaju dolazak tih čudnih svatova.

Rakolov. Koncem mjeseca se raci loviti mogu. Ribnjaci se snaže. Som se sada još nebi smio loviti, jer se još nije.

Koledar za kolovoz. Kako će sljedeći IX. broj „Šumarskoga lista“ tek prvog rujna izaći, spominjemo podjednno još i koju na kratko, u pogledu šumarskog koledara za kolovoz.

Vrieme. Starci naši gataju, da će onakovo vrieme biti cielu jesen kakovo bude na dan Sv. Lovre. Ako li je na dan velike gospe liepo, to gataju, da će biti mnogo i dobra vina, a i dobroj se je jeseni tada nadati.

Šumarstvo. Sada se kupi sjeme od breze. Žirovina se procienjuje. U velegorju počima jesenska sadnja smrekovine. Na šumske medje valja paziti, da se oranjem nemienjaju.

Lov. U močvarnih predjelih jest u kolovozu najbolji lov na patke i divlje guske, koje se osobito u predmračak na zasjedi čekaju, a i na prepelice i zeceve sad počima lov.

Oko polovice kolovoza počimaju ptice selice odilaziti, pa se nadamo u tom pogledu raznim viestima ob učinjenih opažanjih. Ostavljaju nas bo sada pčelarka, žuna, laste bregunice, crni rodo, kukavica, ražalj, lapizdo i mnoge male pjevačice. I. E.

† Umro. Due 22. lipnja umro je u Slavskompolju lugar I. banske imovne obćine Adam Paić, usljed posljedica rane zadobivene od dušmanske ruke u siečnju p. g. Pojnik bio je miran i revan službenik. Za njim plače udova sa petero neobskrbljene djece. Pokoj mu duši!

Imenovanja. G. Jovo Mirčić, umirovlj. c. kr. nadlugar i posjednik u Maljevu, imenovan je kulturnim viećnikom za područje kotara slunjskoga.

G. Stjepan Tomić, do sada šum. pristav grofa Eltza, postao je kot. šumarom za šumski kotar daruvarski.

G. V. Lužinski kot. šumarom za šumski kotar pakrački.

Dopisnica uredništva.

G. D. J. u O. Vaše pismo od 11. lipnja primismo, te akoprem se u bitnosti s Vama slažemo, nećemo kritike ipak objelodaniti, jer nam se čini preoštra, a treba nam uz to i suradnike poticati na rad, ne pako odbijati.

Potvrđujemo zahvalnošću primitak prinosa za list sljedećoj p. n. gospodi: P. K. u H. — G. B. u S. — P. V. u G. — V. D. u Z. — J. Z. u B. — V. B. u G. — M. P. u M. — J. P. u T.

Onoj gospodi, kojih prinose još neobjelodanismo, budi javljeno, da nam prostor lista, i troškovi oko lista, nalažu štednju, a po tom i samo sukcesivno objelodanjivanje prinosa, osobito ako su uz to još i omašniji članci, ili kad zahtijevaju temeljitu pre-radnju ili dapače prevod.

G. A. R. u I. Obećano dobro će nam doći svako doba.

G. Z. K. u Beču. Čemu anonimno?

G. N. M. u V. Pismo od 23. lipnja primismo, zadovoljit ćemo po mogućnosti.

Nadalje pristupio u društvo:

Kao član drugoga razreda: Rade Radoičić, c. kr. nadlugar u Šibaniku; Dalmacija.

Članom društvene pripomoćne zaklade

postade društveni odbornik kr. nadšumar g. Fran Kesterčanek, položiv dionicu „Kola“ u iznosu od 20 for. a. vr. (preplaćeno dakle 15 for. a. vr.).

P o t v r d a.

U utemeljiteljnu glavnicu uplatiše, utemeljitelji: P. n. gg.

Mio Vrbanić 25 for. (drugi obrok). — Josip Šteiner 100 for. — Franjo Gamiršeg 100 for.

U ime godišnjega prinosa za tekuću godinu, kao pristupninu i pristojbu za društvene diplome uplatiše u drugom trimestru u društvenu blagajnu, što se time p. n. gg. članovom od strane predsjedništva potvrđuje kako sliedi:

Kesterčanek Fran 6 for. — Imovna občina I. banska za svoje članove 52 for. — Adam Paić 1 for. — Vatroslav Farkaš 5 for. — Josip Iskra 5 for. — Gustav Pausa 5 for. — L. L. Hirsch 5 for. — Fran Gröger 7 for. — Imovna občina gjurgjevačka za 6 članova 12 for. — Imovna občina križevačka za svoje članove 50 for. — Gustav Kraus 5 for. — Slavoljub Nemčić 5 for. — Božidar Gelinek 5 for. — Rikard Lang 5 for. — Slavoljub Kozjak 5 for. — Julio Bubanović 5 for. — Ivan Dundjerović 5 for. — Adolf Martinović 5 for. — Ferdo Hiebel 5 for. — Franjo Reiter 7 for. — Josip Kozarac za 7 članova 7 for. — Luka Tomljenović 5 for. — Antun Gašparac 5 for. — Gavro Pan-

telić 5 for. — Edo Pohl 5 for. — Venceslav Stary 5 for. — Ivan Brnčić 5 for. — Ferdo Zikmundovsky 5 for. — Nikola Košćec 5 for. — Šumarija u Cerni za svoje članove 37 for. — Karmelo Zaje 5 for. — Šumarija u Brinju za svoje članove 28 for. — Vilim Müller 7 for. — Vjekoslav Pilz 5 for. — Edo Würth 5 for. — Fran Gašparac 7 for. — Koloman Böllein 5 for. — Adolf Reininger 7 for. — Milan Kajganović 5 for. — Fran Čordašić 5 for. — Ladislav Perok 5 for. — Julio Anderka 5 for. — Josip Malnar u Klani 5 for. — Josip Malnar u Tiesnom 7 for. — Grof Rikard Sermage 5 for. — Ivan Maraković 4 for. — Dragutin Trötzer 5 for. — August Kunc 7 for. — Josip Koricki 4 for. — Toša Basara 5 for. — Grof Miroslav Kulmer 5 for. — Antun Brosig 5 for. — Miroslav Mittermüller 5 for. — Pomoćno osoblje čabarsko 14 for. — Josip Ettinger 5 for. — Pajo Todorović 5 for. — Viktor Majsatz 5 for. — Elzear Mlinarić 5 for. — Nikola Rako 4 for. — Ivan Kadleček 5 for. — Mio Mrkšić 5 for. — Rudolf Brosig 5 for. — Ferdo Heldrich 6 for. — Josip Prpić 2 for. — Andrija Getvert 5 for. — Mirko Lepušić 5 for. — Ivan Donadini 6 for. — Stjepan Dean 5 for. — Vilim Dojković 5 for. — Josip Barlović 4 for. — Lugari: Pauković, Žilić, Uzelac, Višnić 4 for. — Barun Gustav Prandau 5 for. — Aleksander Köröskényi 5 for. — Hinko Fürst 7 for. — Slavoljub Brosig 7 for. — Milutin Šumanović 7 for. — Kr. šumski ured u Otočcu za svoje članove 13 for. — Pajo Lončarević 2 for. — Aleksander Perc za sebe i za druge članove 49 for. — Tomo Orešković 1 for. — Aleksa Jakšić 5 for. — Velisar Popović 5 for. — Jovan Dusanović 5 for. — Mijat Šojat 1 for. — Ukupno 644 for. a. vr.

Stanje društvene blagajne

na svršetku drugoga trimestra godine 1885.

Tek. broj		Prihod		Razhod	
		for.	nč.	for.	nč.
1	Primitak od 1. siječnja do 30. lipnja t. g.	1752	8		
2	Izdatak od 1. siječnja do 30. lipnja t. g.			1504	99
	Ukupno	1752	8	1504	99
	Odbiv izdatak od primitka, ostaje gotovine dne 1. srpnja .	247	9		

Zagreb, 30. lipnja 1885.

Milan Durst,
predsjednik.

Dr. V. Köröskényi,
tajnik.